

Rúbí Tani Yòwánì dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi nì tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi nì tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i. Akódhi nda tá àpóstolò kì àlo 'i. Vèsè be bĭ, àyi Pétèró ìbe ìndì Yàkóbhò be dhi i tá ànyi Yésu làga. Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè áyi zi «Yésu nì lebelepì dré lèle tò dhi» ró. Yòwánì nì tándi tadhá tà í dré búkù kònìdhi nì tisìzo ásà dhi kònìni: «Dì, à tisì tà kòdhi i, mì kòka ìró dhi, Yésu Mèsíyà 'i, ìndì Gìká nì Mvágó 'i gò, àmi kì tà ka ìka ì nda sè dhi, mì kàdréro lídrì ìbe akódhi léna be dhi bvó.» (À kònò 20:31.)

Búkù Yòwánì dré tisìle kònìdhi twá búkù na àruka Rúbí Tani nì tà dri dhi i rúsè. Kìdhome nì léna dhi, Yòwánì adrè Gìká nì tà àndu ngì, adrézó tadhá dhi, Yésu Gìká nì Kúlí adrélépi tá ngbú tùmání Gìká be, ìndì adrélépi ína Gìká ro dhi 'i (1:1). Kúlí nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó tùmání àma ìbe (1:14). Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè tà twátwa líndrìga ró Yésu dré 'òle dhi kì titì, tadházóá dhi, akódhi Mèsíyà 'i, ìndì Gìká nì Mvágó 'i káyà dhi. Yésu adrè kpà áyi tándi nì zi «mápà adrélépi lídrì fe dhi» ró (6:35, 48), «ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvó àdhya i dré dhi» ró (8:12; 9:5), «kábiligyà líkílépi dóro dhi» ró (10:11, 14), «dhya adrélépi móndí kì tingá dràdrà lésè, ìndì adrélépi lídrì fe àyi dré dhi» ró (11:25), «látì» ró, «tà bàti» ró, ìndì «lídrì» ro (14:6). Dì Yòwánì adrè

móndí zyandre dhi ì ka'í tá Yésu atsázó akódhi ni lebèbhá i ró ngíni ya dhi ni tití. Di, móndí àruka ì gà àyikya akódhi ni ka'íma.

Yòwánì adré tà bí Yésu dré 'òle ìndì tàle áyi lebèbhá ki kodzózó ìndì áyi ki togó tindrìzo ngátsi áyi dràma kandrà dhi sè dhi ki tití (13-16). Adré kpà tà Yésu dré zìle Gìkà tí áyi tàndì dré ìndì áyi lebèbhá i dré dhi ki tití (17).

Yòwánì adré tadhá ngádra 'á dhi, Gìkà adré móndyá tití adrébhá Yésu ni ka'í dhi ki tidrí, ì kàdréró lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Kòdhi adré tàá dhi, áyi nda i dré dhi, lídrì kóná vèsè kólyá nda kidhó dre.

Tà kàdrìkàdrì búkù kòndhi léna dhi ki atíma

- 1) Yésu Krísto, Gìkà ni Kúlí 'i (1:1-18)
- 2) Yòwánì Bátisimò fèlepi, ìndì Yésu ni lebèbhá drìdrì dhi i (1:19-51)
- 3) Yésu ni àzì móndí i kòfalé dhi (2:1-12:50)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (13:1-19:42)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni agama akódhi ni lebèbhá i kandrà dhi (20:1-21:25)

Yésu Krísto, Gìkà ni Kúlí 'i

¹ Ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà dhi, Kúlí tá be. Kúlí nda tá túmání Gìkà be, ìndì Kúlí nda tá Gìkà 'i. ² Akódhi tá túmání Gìkà be drìdrì ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà.

³ Gìkà 'o tá akódhi ngá wáyi dhi ki bha dhi kòdhya. Di ngá àlo bhàle akódhi àko dhi yókódhó. ⁴ Lídrì tá akódhi léna, ìndì lídrì nda

tá ngádra 'i mómódí i dré. ⁵ Ngádra nda adré kòle tìnímvá na, ìndì tìnímvá kitswá akódhi ni lavú bwà ko.

⁶ Giká amù tá dhya àlo rú be Yòwánì dhi. ⁷ Akódhi nda alì ngádra nda ni tà longó, mómódí wáyì dhi ì kòka'iró ásà be dhi bvó. ⁸ Yòwánì ni tàndì tá ngádra nda 'i ko. Dì, akódhi alì ína ngádra nda ni tà longó. ⁹ Tàko ko, ngádra bàti adrélépi ngá kazá mómódí wáyì i dré dhi, adré tá alìle bvò le.

¹⁰ Dì dhya adrélépi Kúlí 'i nda alì tá adrélé bvò le. Dì, tágba Giká dré akódhi ni 'òzo bvò nda ni bha dhi, mómódí bvò nda àdhya ì nì akódhi ko.

¹¹ Akódhi atsá áyì tàndì ni mómódí i vélé. Dì, mómódí akódhi àdhya nda ì ka'í àyíkya akódhi ko. ¹² Tágba kònìni dhi, mómódí wáyì akódhi ni ka'ibhá, akódhi ni dòzo àyì kì togó na dhi i dré dhi, akódhi fè rìnyí ì dré atsázó Giká ni ànzì i ró.

¹³ A ti ànzì nda i ngóro mómódí ì dré adrélé ànzì ti dhi tìni ko, ngóro mómódí ì dré adrélé tà le 'òle dhi tìni ko, ìndì agó dré adrélé tà le 'òle dhi tìni ko. Be ró dhi, Giká ti àyì atsálé áyì ànzì i ró dhi nì.

¹⁴ Dhya adrélépi Kúlí 'i nda atsá tá mómódí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó tùmání àma íbe. Mà nò akódhi nì mìlanzìlanzì 'í. Mìlanzìlanzì nda, mìlanzìlanzì Giká nì Mvágó àlo kwákwá nda dré kisúlé áyì Atá véna dhi 'i. Akódhi ga togó tani sè bǐ, ìndì tà bàti sè bǐ.

¹⁵ Dì Yòwánì longó tá akódhi nda ni tà ngádra 'á mómódí i dré. Akódhi loyó kúlí tàzoá dhi: «Kònìdhi dhya má dré tá tà nì nì tàzo dhi 'i. Má

tà tá dhi: «Dhya adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ína be.»»

¹⁶ Akódhi nda ni togó tani kàdrì lavúle dhi sè dhi, àma títi, mà kisú tà tani tà tani àzya dri. ¹⁷ Tàko ko, Giká longó tá áyi tátrítrí kúlí Mósè tí. Dì, fè Yésu Krísto áyi togó tani tadhá áyi tà bàti be dhi kòdhya. ¹⁸ Dhya àlo nò tàdzí Giká ko. Dì, akódhi ni Mvágó àlo kwákwá adrélépi ína Giká ro, ìndì adrélépi áyi Atá làga nda, 'o Giká móndí ì dré ñile dhi ñì.

Yòwànì Bâtisimò fèlepi longó Yésu ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18)

¹⁹ Yúdà ànzì kì kàdrì Yèrúsalmà na dhi ì dré kòwànà kì mùzo Léví ìbe ìle Yòwànì véna dhi, àyi nda ì lizí tá akódhi tí dhi: «Mì àdhi 'i?» ²⁰ Dì akódhi gà kúlí logoma àyi tí dhi ko. Dì, tà ína ngádra 'á dhi: «Ma Mèsíyà 'i ko.»* ²¹ Ì gò lizíá tíá dhi: «Mì dì mína àdhi 'i? Mì Elíyà 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko, ma Elíyà 'i ko.» Ì gò lizíá dhi: «Mì Pròfétà tá tà ñì ñì longózó dhi 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko.»† ²² Ì gò tàá drá dhi: «Mì dì mína àdhi 'i, mà kòkitswáro kúlí logó dhya àma kì amùbhá dhi ì dré? Mì adré tàá ámi tàndì ñì tà sè ngíni?» ²³ Dì Yòwànì logó kúlí ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tàle kíno dhi tìni:

«Ma dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

* **1:20** 1:20 Rú «Mèsíyà» Eberè ti sè dhi ìndì rú «Krísto» Gíríkì ti sè dhi, ì adré leá tàle dhi «Dhya zìle dhi». † **1:21** 1:21 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18; Màlákì 3:23.

Má adré tàá dhi: <Mì kòlotó láti atsálé pyà Mírì dré!>‡

24 Dhya mùle nda ki àruka i tá Fàrìsáyò 'i.
25 Di àyi nda i gò Yòwánì ni lizí: «Mí kàdré mína Mèsíyà 'i yà, Èlíyà 'i yà, kó ngalè Prófétà 'i yà dhi ko dhi, mí adré di bàtìsimò fe àdho tà sè?» 26 Yòwánì logó àyi dré dhi: «Má adré mána bàtìsimò fe yí sè. Di, dhya àlo mì dré nìle ko dhi ína kònwa àmì kòfalé. 27 Akódhi nda adré adhéle má bvó dhi nì. Má kitswá mána akódhi ni lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì akódhi ni kámókà bà tri bwà ko.»§

28 Tà títi nda kòdhi i 'o tá ru Bètáníyà na, Yòròdánè ni ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtìsimò fe dhi na.

Yésu, Kábilíyà Mvá Gíká àdhya 'i

29 Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì dré Yésu ni nòzo adrérà'a alìle í vélé gò, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilíyà Mvá Gíká àdhya adrélépi mónnyá bvò àdhya ki tàkonzì tingá dhi ká! 30 Kònìdhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Má tà tá dhi: <Agó adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ína be.>* 31 Áma tàndì, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, má alì mána bàtìsimò fe yí sè, Gíká kòtadháró akódhi Ísèrélè ànzì i dré be dhi bvó.»

32 Yòwánì gò tàá dhi: «Má nò Tirí Lólo asírà'a bhù lésè kòbhòlà tíni adhéle adrélé akódhi dri. 33 Áma tàndì, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi

---

‡ **1:23** 1:23 A kònò Èsáyà 40:3. § **1:27** 1:27 Kínó lésè Yúdà ànzì i véna dhi, ngbà 'í màràbà tàko ró dhi adré tá áyi mírì ni kámókà ni bà tri nì. * **1:30** 1:30 A kònò Yòwánì 1:15.

ko. Di, Giká áma amùlepi bàtísimò fe yí sè dhi tà tá má dré dhi: <Dhya mí dré dra Tirí Lólo nòzo asirà'a adhelé adrelé driá dhi, akódhi nda ni bàtísimò fe Tirí Lólo sè ni.> ³⁴ Di áma tàndi, má nò tà nda áma mì sè gò, má dré adrezó longóá ngádra 'á dhi, akódhi nda Giká ni Mvágó 'i.»

Yésu kidhó áyi lebèbhá ki azi

³⁵ Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì i lebèbhá ni ìbe rí dhi ì dré gòzo tódhyá adrelé àrà nda na. ³⁶ Akódhi dré Yésu ni nòzo adrerà'a lavulé dhi, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilígyà Mvá Giká àdhya ká!» ³⁷ Akódhi ni lebèbhá rí nda ì kòyi akódhi ni kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo adrelé Yésu ni lebè. ³⁸ Di Yésu dré áyi alázo àyi ki no adrerà'a áyi lebè gò, dré àyi ki lizizó tàzoá dhi: «Mì adré àdho nda?» I tà drá dhi: «Rábbì, mí adré adrelé ángolé?» (Rú «Rábbì» nda kòdhi adré làá tàle dhi «Tà tadhálépi».) ³⁹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mì alì, mì ni nòá.» Di ì dré lizo àrà dré tá adrezó adrelé dhi ni no. Gò ì dré adrezó tímání akódhi be kítú nda ni àmbí sè tíí. Lókyá nda tá ànyíanyi sáà su kítú rírí àmvolésè dhi 'i.

⁴⁰ Ayi rí Yòwánì ni kúlí yibhá gò ì dré Yésu ni lebèzo nda ki àlo tá Andréyà, Símónà Péteró ni adrúpi 'i. ⁴¹ Di akódhi nda dré zyà ngàzo lìle áyi adrúpi Símónà ni kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú Mèsíyà dre.» (Rú «Mèsíyà» nda kòdhi adré làá tàle dhi «Krísto».) ⁴² Dré Símónà nda ni drizo lizo ába Yésu véna. Di Yésu dré akódhi ni nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì, Símónà, Yòwánì ni mvá

'i. A ni ámi rú zi Kéfà.» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Pétèro».)†

Yésu azí Filípò i Nàtànàyélé be

⁴³ Kitú bvóá dhi sè dhi, Yésu lè tá lile bvò Gàliláyà àdhya na gò, dré láti dòzo lizo. Dré Filípò ni kisúzó gò, tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» ⁴⁴ Filípò nda angá tá Bètèsàyídà, bhàandre Andréyà kya Pétèro be dhi lésè. ⁴⁵ Di Filípò dré ngàzo lile Nàtànàyélé ni kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú dhya Mósè dré tà ni ni tisizo búkù tátrítrí kúlí àdhya léna, ìndì pròfètà ì dré kpà tà ni ni longózó dhi dre.‡ Akódhi nda, Yésu, Yòséfà ni mvá Nàzàrètà lésè dhi 'i.» ⁴⁶ Di Nàtànàyélé nda tà drá dhi: «Ngá dóro ni kitswá apfòle Nàzàrètà lésè bwà?» Filípò logó drá dhi: «Mí alì nòá.»

⁴⁷ Yésu kònò Nàtànàyélé adrérà'a alile í véle dre dhi, dré tàzoá akódhi ni tà sè dhi: «Mì nò rè Ìsèrélè mvá bàti kònìdhi. Túrúpfú tà akódhi léna yókódhó.» ⁴⁸ Di Nàtànàyélé dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Mí nì ma ngíni?» Yésu logó drá dhi: «Drìdrì Filípò dré ámi azízó, mí dré tá adrérà'a figí kómvo dhi 'á dhi, má nò tá mi 'í.»

⁴⁹ Di Nàtànàyélé tà drá dhi: «Rábbì, mi Gíká ni Mvágó 'i bàti! Mi Ìsèrélè ànzi kí Ópí 'i!» ⁵⁰ Di Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma ka'í, má dré tàle mí dré dhi má nò tá mi figí kómvo dhi sè? Mí nì tà kàdrìkàdrì dra tà kòdhi nì lavúbhá dhi kí no!»

⁵¹ Gò tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì nì

† **1:42** 1:42 Rú «Kéfà» Aràméyà ti sè dhi ìndì rú «Pétèro» Gírìkì ti sè dhi, ì adré leá tàle dhi «Kirà». ‡ **1:45** 1:45 A kònò Dùtèrònómè 18:18; Èsàyà 9:5-6; Èzèkyélé 34:23.

bhù no ru lanzirà'a, adrézó kpà Gìká ni ángéló ki no adrérà'a tombàle ìndì tisilé Mòndí ni Mv́á drìsè!»[§]

2

Yésu ladzá yí atsálé v́nò ro

¹ Kítú rì àmvolésè dhi, à adré tá gwányá làmó àdhya ni 'o bhàandre Kánà àdhya Gàliláyà le dhi na. Yésu ni andre tá kònàle be. ² A zi tá kpà Yésu i lebèbhá ni íbe lile gwányá nda na. ³ Dì v́nò dré akízó gò, Yésu ni andre dré tàzoá drá dhi: «V́nò àyi dré véle yó.» ⁴ Dì Yésu logó drá dhi: «Áma andre, mí adré áma so tà kòdhi léna àdho tà sè? Lókyá mána kitswá rè ko.» ⁵ Dì, andre ni dré tàzoá màràbà i dré dhi: «Mì kò'o tà ángùdhi akódhi dré dra tàle àmi dré dhi kòdhya.» ⁶ Arà nda 'á dhi, l̀drí nzi-drì-àlo ledélé kírà sè dhi i tá be. L̀drí làsú be kònini nda i sè dhi, Yúdà ànzi i adré tá yí tokó adrézó àyi ki temvé ásà. L̀drí àlo àlo nda ki 'a adré tá yí do ànyìanyi líterè nyadhi-nzi. ⁷ Dì Yésu dré tàzoá màràbà nda i dré dhi: «Mì tokó yí todàle gàle l̀drí kòni i 'ásè.» Gò i dré tokózoá todàle gàle àyi 'ásè bíbi. ⁸ Yésu dré gòzo tàà àyi dré dhi: «Mì ko nyànomvá l̀zo ába gwányá líyí dré.» Dì i dré 'òzoá kònini.

⁹ Gwányá líyí nda ni yí tabhì dhi, àkò yí nda ladzá ru atsálé v́nò ro dre. Akódhi nì tá ngalè v́nò nda angá ángolésè ya dhi ko. Dì, màràbà yí nda ni kobhá dhi i nì àyikya be. Dì gwányá líyí

---

§ **1:51** 1:51 Vésè be bí, Yésu adré áyi zi «Mòndí ni Mv́á». Rú nda kòdhi, rú àzya fèle Mèsiyà dré dhi 'i. A kònò Dányèlè 7:13.

nda dré dhya tòkó m̀lepi dhi ni azizó, ¹⁰ t̀zoá drá dhi: «Móndyá wáyi dhi ì adré gà v́nò doro lavúlé dhi ni fe mvùle 'íká. Dì à kòmvu tà t̀ndi ró dre dhi, ì dré gòzo adréle v́nò doro wáyi ko dhi ni fe mvùle ndò. Dì, mí zù mína v́nò doro lavúlé dhi gò afèzoá nyànomvá.»

¹¹ Kòrìdhi, tà líndrìga ró Yésu dré 'òle drìdrì dhi 'i. 'O tá tà nda Kána, bvò Gàlílàyà àdhya lé dhi na. 'O kònìni kitswázó áyi m̀lanzilanzì tadhá gò, akódhi ni lebhéhá ì dré akódhi ni ka'izo ásà.

¹² Amvolásà dhi, Yésu ì dré l̀zo andre ni íbe, adrúpi ni íbe ìndì lebhéhá ni íbe, tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Gò ì dré adrézó kònàle gile lókyá be vwàvwà ro tsà.

Yésu dro móndyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-13; Márokò 11:15-17; Lúkà 19:45-46)

¹³ Yúdà ànzì k̀ gwányá Pásikà àdhya atsa tá ànyi gò, Yésu dré mbàzo Yèrúsalemà na. ¹⁴ Kòfì tépelò ni bhà'álé na dre dhi, dré móndí adrèbhá tá tí k̀ lagí k̀abilígyà íbe ìndì kòbhòlà íbe dhi k̀ kisúzó, túmání móndí lírìbhá adréle làfa topfó m̀sá ì làgàsè dhi íbe. ¹⁵ Dì dré ngàzo fím̀bò ledé b̀ sè gò, àyi k̀ ladrózó topfòle tí tí tépelò nda 'ásè, àyi k̀ tí íbe ìndì àyi k̀ k̀abilígyà íbe. Dré móndyá adrèbhá tá làfa topfó nda k̀ làfa arízó, m̀sá àyikya k̀ lebhézó k̀nì mí. ¹⁶ Gò dré t̀zoá móndyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí nda ì dré dhi: «Mì nga kònwàsè àmi k̀ ngá kòdhi íbe tí tí! Mì kòbhà áma Atá ni dzó atsálé àrà adrézó ngá lagí dhi ró ko!» ¹⁷ Dì tà tisìle Gìká ni Kúlí na kònìdhi

dré agázó akódhi ni lebèbhá i léna: «Áma togó àtsi ró ámi dzó ni tà sè dhi ni áma za vèle.»*

¹⁸ Gò Yúdà ànzi kì kàdrì ì dré lizizóá Yésu tí dhi: «Mí ni àdho tà lín-dríga ró dhi ni 'o tadházóá àma dré dhi, Giká fè mí dré rinyí adrézó tà kòdhi kì 'o nì dhi?» ¹⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòpfu tépelò kònìdhi dhi, má ni go tingáá kítú na àmvolésè.» ²⁰ Yúdà ànzi nda ì gò tàá dhi: «Tépelò kònìdhi ni sizo dhi do tá kóná nyadhi-rì-drì-nzi-drì-àlo. Mí ni dì go sĩa kítú na sè ngíníngíni ró?» ²¹ Dì, tépelò Yésu dré tá adrézó tà nì ni ta dhi ína akódhi ni rúbhá 'i. ²² Akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi, kúlí dré tá tàle nda kòdhi dré gòzo agalé akódhi ni lebèbhá i léna. Dì ì dré tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi kì ka'izo, kúlí Yésu dré tá tàle dhi íbe.

Yésu nì tà adrélépi móndí kì togó na dhi be

²³ Yésu dré tá adrérà'a Yèrúsalmà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì dré tà lín-dríga ró dré adrélé 'òle dhi kì nòzo gò, ì dré akódhi ni ka'izo. ²⁴ Dì, Yésu ka'í tá ína àyi nda kì tà ko. Tàko ko, nì móndyá títi dhi kì tà be. ²⁵ Lè tá à kòtà móndí kì tà akódhi dré dhi ko. Angyá ko, nì ína tà adrélépi móndí kì togó na dhi be.

3

Yésu tadhá tà Nikòdémò dré

¹ Fàrisáyò ì kòfalé dhi, agó àlo rú be Nikòdémò dhi tá be. Akódhi tá kpà Yúdà ànzi kì kàdrì kì àlo 'i. ² Ngátsi àlo sè dhi, alì tá Yésu véle gò, tàá drá

* **2:17** 2:17 A kònò Longó ì 69:10.

dhi: «Rábbi, mà nǐ tàle dhi, Gĩká amù mi adrélé áyi tà tadhálepi ró nǐ dhi be. Angyá ko, dhya àlo kitswá tá tà líndrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ki 'o bwà ko, Gĩká kàdré tá tùmání akódhi be ko dhi.» ³ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya àlo kitswá Gĩká ni Opì no bwà ko, kòtayí i gòle òlè tódhyá ko dhi.» ⁴ Di Nìkòdémò lizí tiá dhi: «Móndí agàlepi dre dhi ni áyi tayí gòle òlè tódhyá ngíníngíni ró? A ni kitswá gòle file áyi andre lé gò, gòzo akódhi ni ti vèsè be rǐ bwà?» ⁵ Yésu gò logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya ángùdhi òlè yǐ sè ìndì Gĩká ni Tírí sè ko dhi kitswá ína file Gĩká ni Opì na bwà ko. ⁶ Dhya móndí dré òlè nǐ dhi, akódhi nda lídrì rúbhá àdhya íbe. Di, dhya Gĩká ni Tírí dré òlè nǐ dhi, akódhi nda lídrì Tírí àdhya íbe. ⁷ Lè ámi líndrì kàdré gàle, má dré tàle mí dré dhi <Lè mí kòtayí mi gòle òlè tódhyá> dhi sè ko. ⁸ Lyǎ adré vǐle àrà ángùdhi dré adrézó lèlè vǐle dhi 'ásè. Gba mí kàdré kpòrò ni ni yi yà dhi, mí kitswá nǐá ngalè lyǎ nda angá ángolésè ya, kó ngalè adré lèlè ángolé ya dhi ko. Di tà nda kòdhi kókpà kònìni dhya ángùdhi Gĩká ni Tírí dré òlè dhi ni tà sè.»

⁹ Nìkòdémò gò lizí tiá dhi: «Tà kòdhi ni kitswá ru 'o ngíníngíni ró?» ¹⁰ Yésu logó drá dhi: «Mi tà tadhálepi kàdrì Ìsèrélè ànzì i kòfalé dhi 'i. Di, mí nǐ mína tà kòdhi ko? ¹¹ Má adré tà bàti ta mí dré: Mà adré tà mà dré òlè dhi ki ta, adrézó tà mà dré nòlè dhi ki longó kòdhyá. Di, mì lè àmíkya tà mà dré adrélé longólé nda ki ka'ìle ko. ¹² Gba má dré adrézó tà bvò kòndi àdhya ki ta àmi dré dhi, mì adré àmíkya tà nda ki ka'ì ko. Di má kògò

adrélé tà bhù àdhya ki ta àmi dré dhi, m̀̀ ni di tà nda ki ka'̀̀i ng̀̀ining̀̀ini ró? ¹³ Dhya àlo mbàlepi bhù na dhi tàdzí yókódhó, ngbà '̀̀i M̀̀ndí ni M̀̀vá asilépi bhù lésè dhi '̀̀i.

¹⁴ Ngóro M̀̀sè dré tá ǹ̀ ledélé aya sè asolé fa sílé dhi ni tingálé kuru duku na dhi t̀̀ni dhi, adré kpà làá dhi, à kòtingá M̀̀ndí ni M̀̀vá kuru kònini, ¹⁵ kitswálé m̀̀ndyá wáyi akódhi ni ka'̀̀ibhá dhi ì kàdréro lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. * ¹⁶ Tàko ko, G̀̀ká dré m̀̀ndyá wáyi bvò àdhya ki lèle tò dhi sè dhi, afè áyi M̀̀váagó àlo kwákwá dhi, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi akódhi ni ka'̀̀i dhi kòdraró nyo ko, be ró dhi, kàdréro lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. ¹⁷ Angyá ko, G̀̀ká amù áyi M̀̀váagó bvò kònìdhi lé kitswálé tà bha m̀̀ndyá bvò àdhya ì dri ko. Be ró dhi, amù akódhi kitswázó m̀̀ndyá bvò àdhya ki tidrí akódhi sè dhi bvò. ¹⁸ Dhya ángùdhi adrélépi M̀̀váagó nda ni ka'̀̀i dhi, G̀̀ká kitswá tà bhà akódhi dri ko. Di, dhya ángùdhi adrélépi M̀̀váagó nda ni ka'̀̀i ko dhi, G̀̀ká bhà tà akódhi dri dre. Tàko ko, akódhi nda ka'̀̀i G̀̀ká ni M̀̀váagó àlo kwákwá dhi ko. ¹⁹ Tà G̀̀ká dré adrézó m̀̀ndí ki tàbvó ta ásà dhi, tà kònìdhi '̀̀i: Ngádra atsá bvò 'a dre. Di, m̀̀ndyá bvò àdhya ì lè àyikya t̀̀nìmvá, ngádra nda ni lavú. Angyá ko, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kònzi. ²⁰ Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi 'o dhi adré ngádra nda ni ga. Dhya nda adré kpà alìle ngádra nda velé ko, akódhi ni tà kònzi ì kàpfòró ngádra nda 'á ko. ²¹ Di, dhya ángùdhi adrélépi tà bàti ka'̀̀i 'òle dhi

* **3:15** 3:15 A kònò Ngá nàle dhi ì 21:9.

adré alìle ngádra nda vélé, à kòkìtswáró nòà dhi, akódhi adré tà 'o ngóró Gìká dré adrélé lèle dhi tíni.»

Yòwánì Bàtìsimò fèlepi longó Yésu ni tà ngádra 'á

²² Amvolásà dhi, Yésu ì lebhéhá ni ìbe dhi ì dré gòzo lile bvò Yùdáya àdhyà na. Ì adré tá tùmání kònàle lókyá be tsà gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe móndí ì dré.

²³ Yòwánì adré tá kpà bàtìsimò fe Ayìnónà na, ànyi Sàlímà làga, yí dré tá adrélé kònàle tò dhi sè. Móndí ì adré tá lile akódhi véna gò, dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré. ²⁴ Angyá ko, à ru tá rè Yòwánì bhèle bǎdzó na dhi ko.

²⁵ Kítú àlo dhi, Yòwánì ni lebhéhá ì kidhó tá adrélé tà kayí àyi kòfalésè Yúdà mvá àlo dhi be, tà adrézó móndí kì temyé dhi ni tà dri. ²⁶ Dì ì dré lizo Yòwánì véna taa drá dhi: «Rábbì, dhya m̀ dré tá adrézó ába Yòròdánè ni ta'á na gò mí dré tà ni ni longózó dhi adré kpà ìna bàtìsimò fe. Dì nyànomvá dhi, móndyá wǎyi dhi ì adré lile vélána.» ²⁷ Dì Yòwánì logó dhi: «Dhya àlo kìtswá tà àlo kìsú bwà ko, Gìká kòfè tà nda drá ni ko dhi. ²⁸ Ami kì tándi, m̀ yi ma tǎrà'a ngádra 'á dhi: <Ma Mèsíyà 'i ko. Dì, Gìká amù ma alìle drìdrì akódhi nda kandrá.> ²⁹ Dhya adrélepi tòkó mo dhi, tòkó líyí 'i. Dì, tòkó líyí nda ni arúpi adré ìna áyi totó ànyi làga, adrélé akódhi ni yi. Kòyi akódhi ni kúlí dre dhi, adré lenzélé tò. Dì ma ró dhi, má adré lenzélé kònini, ìndì áma kólénzé nda kàdrì lavulé. ³⁰ Adré leá dhi, akódhi ni tà kàdré lile drìdrì, di, mána kàdré agòle bvólé ro.»

Dhya apfòlepi bhù lésè dhi

³¹ «Dhya apfòlepi kurú lésè dhi, mónnyá wáyì dhi i drìle. Di, dhya apfòlepi bvò kònìdhi lésè dhi ína móndí bvò àdhya 'i. Akódhi nda adré tà bvò àdhya ki ta kòdhya. Dhya apfòlepi bhù lésè nda mónnyá wáyì dhi i drìle. ³² Akódhi adré tà í dré nòle mì sè ìndì í dré yìle bíbhálé sè dhi ki longó kòdhya. Di, dhya àlo adré tà akódhi dré adrélé longólé nda ki ka'í ko. ³³ Dhya tà longólé nda ki ka'ilepi dhi adré tadhá dhi, Gìká adré tà bàti ta. ³⁴ Tàko ko, dhya Gìká dré amùle nda adré Gìká ni kúlí ta kòdhya. Angyá ko, Gìká fè akódhi gàle áyì Tírí sè bǐ. ³⁵ Gìká Atá adré áyì Mvágó ni le. Tayí kpà tà títi dhi i akódhi drígá. ³⁶ Dhya ángùdhi adrélépi Mvágó nda ni ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. Di, dhya adrélépi Mvágó nda ni ga dhi kitswá ína lídrì nda ni kisú ko. Be ró dhi, Gìká ni kombà ni adré akódhi dri nyo.»

4

Yésu tà tà Sàmàryà tòkó àlo dhi be

¹⁻³ Fàrìsáyò ì yi tá tàle dhi, Yésu adré tá móndí bǐ dhi ki 'o atsálé áyì lebèbhá i ró, adrézó kpà bàtìsimò fe àyì dré, ìndì adré tá 'òá kònìni Yòwànì àdhya ni lavú. (Tà bàti ró dhi, Yésu ni tàndì adré tá bàtìsimò fe àyì dré nì ko. Be ró dhi, akódhi ni lebèbhá i adré tá fèá àyì.) Di Yésu kòyi tà adrélé tàle áyì tà dri nda dre dhi, dré angázó bvò Yùdáyà àdhya lésè gò, láti do gòzo bvò Gàlìláyà àdhya na.

⁴ Adré tá leá dhi, akódhi kòlavú bvò Sàmàríyà àdhya 'ásè. ⁵ Di dré lizo tsàle bhàandre àlo Sàmàríyà le, rú zìle Sìkàrà dhi na, ànyi amvú Yàkòbhò dré tá fèle áyi mvá Yòséfà dré dhi làga. ⁶ Kóro Yàkòbhò àdhya tá kònàle be. Yésu dré landèle atsí dré dhi sè dhi, dré tsàzo lirílé ànyi kóro nda làga, ànyíànyi kítú rírí sè.

⁷ Di Sàmàríyà tòkó àlo dhi dré alizo yí ko gò, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí afè má dré yí mvùle.» ⁸ (Akódhi ni lebhá à lè tá bhàandre na, kitswálé ngá gi àyi dré nyàle.) ⁹ Di Sàmàríyà tòkó nda gò táá akódhi dré dhi: «Mí kàdré kó Yúdà mvá 'i dhi, mí adré di yí zi mvùle ma, Sàmàríyà tòko ró ni tí ngíníngíni ró?» (Akódhi tà tá kònìni tàko ko, Yúdà ànzi ì adré gà ru su Sàmàríyà íbe ko.) ¹⁰ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kònì tá kó rè tà Gìká dré adrélé fèle mí dré dhi be, ìndì dhya adrélépi yí zi mí tí dhi be dhi, kònò mí ni tá yí zi má tí gò, má dré yí adrélépi lídrì fe dhi ni fèzo mí dré.» ¹¹ Tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, mi ngá yí akózó dhi àko, ìndì kóro alú lavúlé. Mí ni yí adrélépi lídrì fe nda ni kisú ángwà? ¹² Mí adré kisùá dhi, mi mína kàdrì àma kì tábhí Yàkòbhò ni lavú? Akódhi nda tayí kóro kònìdhi àma dré ni. Akódhi ni tàndì mvu tá yí kònwa, túmání ànzi ni íbe, ìndì kà'wá ni íbe.» ¹³ Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi yí kònìdhi ni mvu dhi, yí lovó ni go akódhi ni 'o tódhyá. ¹⁴ Di, dhya ángùdhi yí má dré dra fèle í dré dhi ni mvùlepi dhi, yí lovó kitswá gòle véle akódhi ni 'o ko. Bàti, yí má dré dra fèle akódhi dré nda ni atsá akódhi lèna kidrì adrélépi sèle ko ìndì adrélépi lídrì kóná

vèsè kólyá dhi ni fe dhi ró.» ¹⁵ Di tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, mí afè má dré yí nda kòdhya, yí lovó kògòró vélé áma 'o ko, ìndì má kògòró vélé alìle yí ko kònwa ko.»

¹⁶ Yésu tà drá dhi: «Mí lì ámi agó ni azí, mì kàgòró túmání kònwa.» ¹⁷ Tòkó nda logó drá dhi: «Ma agó àko.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, mì agó àko dhi. ¹⁸ Angyá ko, mì tá àgo íbe nzi, ìndì agó mí dré adrézó ába ándrò ni, mína 'i ko. Tà mí dré tàle nda, tà bàti 'i.» ¹⁹ Di tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, má adrè nòá dhi, mì pròfètà 'i. ²⁰ Ama ki tábhí ì adrè tá Gìká ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri. Di, àmi Yúdà ànzi ró dhi i, mì adrè tàá dhi, àrà adrézó Gìká ni lindrì bha dhi ngbà 'i Yèrúsalémà na.» ²¹ Di Yésu logó drá dhi: «Tòkó, mí ka'ì vo rè áma kúlí ká! Lókyá adrélèpi alìle dhi sè dhi, mì gò vélé Gìká Atá ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri yà, kó ngalè Yèrúsalémà na yà dhi ko. ²² Ami, Sàmàríyà ro ni i, mì adrè àmikya Gìká ni lindrì bha akódhi ni nì àko ró. Di, àma Yúdà ànzi ró dhi i, mà adrè àmakya Gìká mà dré nìle be dhi ni lindrì bha kòdhya. Angyá ko, tà adrézó móndí ki tidrí dhi angá Yúdà ànzi i vélésè. ²³ Lókyá adrè alìle, atsá kpà dre, móndyá adrèbhá Gìká Atá ni lindrì bha bàti dhi ki lindrì ni ni bha Tírí na, ìndì tà bàti na. Tàko ko, Gìká Atá adrè móndyá adrèbhá áyi lindrì bha kònìni dhi ki nda kòdhya. ²⁴ Gìká Tírí 'i. Adrè di làá dhi, móndyá adrèbhá akódhi ni lindrì bha dhi ì kàdré lindrì ni ni bha Tírí na ìndì tà bàti na.» ²⁵ Tòkó nda gò tàá drá dhi: «Má nì tàle dhi, Mèsíyà adrè alìle dhi be. A adrè kpà akódhi ni rú zi Krísto. Akódhi kàtsá dre

dhi, a ni tà títi dhi ki àndu ngi àma dré.» ²⁶ Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Ma adrélépi tà ta mí be ni, ma akódhi nda 'i.»

Yésu ni lebèbhá ì agò akódhi vélé

²⁷ Gbă lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré agòzo gò, àyi ki líndrí dré gàzo, ì dré akódhi ni kisulé adrérà'a tà ta tòkó àlo be dhi sè. Di, tágba kònìni dhi, àyi ki àlo lizí tá ko tàle dhi «Mí adré àdho nda?» ya, kó ngalè «Mì adré tà ta akódhi be àdho tà sè?» ya dhi.

²⁸ Di tòkó nda dré àyi lídrí adrézó yí akó ásà dhi ni tayízó gò, gòzo bhàandre nda na, tàá mónnyá kònàle dhi ì dré dhi: ²⁹ «Mì alì agó tà títi má dré 'òle dhi ki tàlepi má dré dhi ni no! Kònò akódhi nda tsì Mèsíyà 'i ko?» ³⁰ Di àyi nda ì dré apfòzo bhàandre nda lésè adrélé alìle Yésu vélé.

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: «Rábbi, mí kònya ngá wà!» ³² Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Ma mána ngá nyàle mì dré nìle ko dhi íbe.» ³³ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré kidhózó adrélé lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònò mónní atsa ngá adzì akódhi dré nyàle dre?» ³⁴ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Áma mányàngá ína adrema tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle má kò'o dhi ki 'o, adrézó akódhi ni àzì 'o akíle títi dhi 'i. ³⁵ Mì adré zakó tàá dhi: <Tayí rè dhu mbă su kitswázó lànnyá akónà amvú ì 'àsè.> Di, má adré tàá àmì dré dhi: Mì kòtingá mî adrélé amvú ki no wà! Lànnyá ka àyi 'àsè kitswálé akónàle dhi dre. ³⁶ Ndìndì nyànómvá dhi, dhya adrélépi lànnyá akónà dhi adré àyi landè nya. Adré kpà lò'wa lokó lídrì

kóná vèsè kólyá dhi dré, kitswálé dhya adrélépi kórì rì dhi, ìndì dhya adrélépi lánýá akónà dhi be dhi ì kàdréró lenzélé túmánì be dhi bvó. ³⁷ Tògyakúlí adrélépi taa dhi <Dhya àlo adré kórì rì gò, àzya nì dré adrézó lokóá> dhi, tà bàti 'i. ³⁸ Má mù àmi adrélé lánýá mì dré àzì 'òzo ásà ko dhi nì akónà. Mòndí àruka ì 'o tá àzì nda landèzo àyi gò, mì dré adrézó àyi kì landè nya.»

Mòndí zyandre Sàmàrìyà ro dhi ì ka'ì Yésu

³⁹ Dì mòndí zyandre Sàmàrìyà ro angábhá bhàandre nda lésè dhi ì dré Yésu nì ka'izo, tà tòkó nda dré tàle akódhi nì tà dri dhi sè. Angyá ko, tòkó nda tà tá dhi: «Akódhi tà má dré tà tífi má dré 'òle dhi i.» ⁴⁰ Dì àyi nda ì kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré akódhi nì ti lizizó, ì kàdréró rè dhu túmánì àyi íbe. Dì akódhi dré adrézó kònàle kítú rì. ⁴¹ Gò mòndí àruka zyandre dhi ì dré kpà akódhi nì ka'izo, kúlí dré tàle àyi dré dhi ì sè. ⁴² Àyi nda ì dré tazoá tòkó nda dré dhi: «Mà adré véle akódhi nì ka'ì ngbà 'í tà mí dré tàle akódhi nì tà dri dhi sè ko. Tàko ko, mà yi véle akódhi nì kúlí àma kì tàndi kì bíbhálé sè. Mà nì tàle dhi, akódhi nda dhya adrélépi mómnyá bvò àdhya kì tidrí dhi 'i bàti dhi be.»

Yésu tidrí dhya kàdrì dhi nì mváagó

⁴³ Kítú rì nda ì àmvolésè dhi, Yésu dré àrà nda nì tayizó gò, lèzo bvò Gàliláyà àdhya na. ⁴⁴ Akódhi nì tàndi tà tá dhi: «À bhà gà pròfétà nì lindrì akódhi nì tàndi nì bvò 'a ko na.» ⁴⁵ Dì, tágba kònìni dhi, akódhi kòtsa Gàliláyà na dre dhi, mómnyá kònàle dhi ì dré akódhi nì ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. Angyá ko, ì lè tá kpà

Yèrúsalemà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè gò, ì dré tà títi akódhi dré tá 'òlè kònàlè dhi ki nòzo.

⁴⁶ Di Yésu dré gòzo tódhyá lile Kánà, Gàliláyà le dhi na, àrà dré tá yì ladzázó atsálé vínò ro lána dhi na. Kònàlè dhi, dhya kàdrì àlo adrélépi Rómà ki òpì ni tà 'o dhi tá be. Akódhi nda ni mváagó tá drà ro Kàpàrànwúmà na. ⁴⁷ Di kòyi tàlè dhi, Yésu angá tá Yùdáyà lésè agòlè Gàliláyà le dhi dre dhi, dré lizo vélána akódhi ni ti lizí, kòliró Kàpàrànwúmà na áyi mváagó adrélépi dràdrà m̀lè nda ni tidrí be dhi bvó. ⁴⁸ Yésu tà drá dhi: «Mì kitswá àmíkya áma ka'ì bwà ko, mì kàdré tà líndrígá ró adrèbhá Gìká ni r̀nyí tadhá dhi ki no ko dhi!» ⁴⁹ Dhya kàdrì nda tà drá dhi: «Mírì, mí alì áma mvá dré dràrà ko dhi 'á wà!» ⁵⁰ Di Yésu logó drá dhi: «Mí nzi mí bhàna. Àmi mvá adrí dre!»

Di dhya nda dré kúlí Yésu dré tàlè nda ni ka'izo gò, ngàzo nzìlè. ⁵¹ Dré tá adrèrà'a láti 'á dhi, akódhi ni màràbà ì dré arázó atsálé vélá tàà drá dhi: «Àmi mvá adrí dre!» ⁵² Di dré àyi ki lizizó ngalè áyi mvá nda ni rúbhá atsá tá dóro lókyá ángùdhi sè ya dhi. I dré logózóá drá dhi: «Rúbhá àtsí nda nga rúásà agyá, sáà àlo kítú rírí àmvolésè dhi sè.» ⁵³ Di atá ni nda dré nìzoá tàlè dhi, lókyá nda tá lókyá Yésu dré tàzo í dré dhi «Àmi mvá adrí dre» dhi 'i dhi be. Di akódhi ì m̀ndyá wáyi akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi ì dré Yésu ni ka'izo.

⁵⁴ Kòrìdhi, tà líndrígá ró Yésu dré 'òlè áyi angama Yùdáyà lésè alìlè Gàliláyà le dhi àmvolésè dhi ni r̀ 'i.*

* **4:54** 4:54 A kònò Yòwánì 2:11.

5

Yésu tidrí mèrèkpè agó àlo dhi

¹ Amvolàsà dhi, Yésu dré gòzo lile Yèrúsalmà na, Yúdà ànzi ki gwányá ki àlo ni tà sè.

² Bhàandre nda 'á, ànyi zèribàti adrélé zile Kábilígyà kya ró dhi làga dhi, yí àlo ledélé bómà tíni, adrélé rú zile Èbéré ti sè Bètèzàtà dhi be. Yí nda làgàsè kúrú dhi, à ledé tá àrà dzó kògbo tíni dhi i nzi. ³ Kònàle dhi, dràbhá zyandre lavúlé dhi ì adré tá ayilé. Ayi kòfalé dhi tá mǐ kùdúkùdu i, mèrèkpè i, tsàle móndí pá be àbvò ro dhi íbe.*

⁵ Ayi nda i kòfalé dhi, agó àlo ayílèpi drà be kóná nyadhi-alo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-na dhi tá be. ⁶ Yésu kònò akódhi nda adrérà'a ayilé kònàle dre dhi, dré nìzoá tàle dhi, akódhi ayí tá drà be vwàvwà ro dhi be. Di dré tàzoá drá dhi: «Mí lè adrilé?» ⁷ Di dràbhá nda logó drá dhi: «Mírì, dhya àlo kitswálèpi áma ledé bwà dhi yókódhó. Angyá ko, lókyá yí dré adrérà'a ru kàgbá dhi 'á dhi, dhya àlo kitswálèpi áma do bhèle yí na má kàdríró ásà dhi yó. Má kàdré 'òle sìle dhi, dhya àzya adré lavúlé sìle má kandrána.» ⁸ Di Yésu tà drá dhi: «Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kídhó atsí to!» ⁹ Gbǎ kòdhwa, agó nda dré adrízó. Dré ayi kíndri dòzo gò kídhózó adrélé atsí to.

---

* **5:3** 5:3-4 Wáràgà Gìkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [f adré tá yí ni ru kàgbàma letè. 4 Angyá ko, lókyá àruka i sè dhi, Mírì ni ángéló adré tá asilé yí nda ni kàgbá. Dràbhá sìlepi zyà drìdrì yí kàgbálé nda na dhi, adré tá adrilé ayi drà lésè, tágba drà nda kàdré ngíni ya dhi.]

Kítú tà nda dré ru 'òzo dhi tá sàbátù 'i. ¹⁰ Dì Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré agó adrílépi nda ni nòzo gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Ándrò kònìdhi, sàbátù 'i. Áma kì tátrítrí kúlí adré ámi kíndri dòma sàbátù tú dhi ni logá.» ¹¹ Dì, akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya áma tidrílépi dhi tà má dré dhi: <Mí do ámi kíndri, ìndì mí to atsí.>» ¹² Ì gò lizíá tíá dhi: «Àdhi tà mí dré dhi, mí kòdo ámi kíndri, ìndì mí kòto atsí dhi nì?» ¹³ Dì, agó adrílépi nda nì ìna ngalè dhya áyi tidrílépi nda àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, Yésu lavú tá mómí zyandre kònàle dhi ì kòfalésè lyà.

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré agó nda ni kisúzó tépelò na gò, tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mí adrí nyànomvá dre. Adré dì lèá dhi, mí kòtayí tàkonzì 'òma, tà kòkóròko lavulé dhi kàtsáró mí rú ko dhi bvó.» ¹⁵ Gò agó nda dré ngàzo lile longóá Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré dhi, Yésu tidrì tá ì nì.

Yésu tadhá ngádra 'á dhi, ì Gìká ni Mvágó 'i dhi

¹⁶ Dì Yúdà ànzì kì kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni mǐ pfo, dré tá adrélé tà nda kì 'o sàbátù tú dhi sè. ¹⁷ Dì, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma Atá adré ngbú adrélé àzì 'o atsalé ándrò kònìdhi. Dì ma ró dhi, má adré kpà àzì 'o.» ¹⁸ Dì kúlí nda sè dhi, Yúdà ànzì kì kàdrì nda ì dré gòzo véle adrélé láti nda, kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Tàko ko, akódhi adré tá ngbà 'í tòlì sàbátù àdhya ni ño kòdhya ko. Adré tá kpà Gìká ni zì áyi tàndì ni Atá ro, adrezó áyi bha adrélé díri Gìká be.

19 Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Gìká ni Mváagó kitswá tà àlo 'o àyi drì sè bwà ko. Adré ngbà 'í tà àyi Atá dré adrélé 'òle gò í dré adrézó nòá dhi ki 'o kòdhya. Tà ángùdhi Gìká Atá dré adrélé 'òle dhi, akódhi ni Mváagó adré kókpà 'òá kònini. 20 Tàko ko, Gìká Atá adré àyi Mváagó ni le gò, adrézó tà títi í dré adrélé 'òle dhi ki tadhá drá. Tà bàti ró dhi, a ni tà kàdrì dra tà kòdhi ki lavúbhá dhi ki tadhá àyi Mváagó nda dré 'òle gò, àmi ki lindrì dré gàzo ásà bhwäbhwa. 21 Angyá ko, ngóro Gìká Atá dré adrélé móndí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè adrézó lídrì fe àyi dré dhi tíni dhi, akódhi ni Mváagó adré kókpà lídrì fe dhya ángùdhi í dré adrézó lèá fèle drá dhi dré. 22 Kòdhi íbe dhi, Gìká Atá adré dhya àlo ni tàbvó ta ko. Be ró dhi, tayí ina rinyí wäyi adrézó móndí ki tàbvó ta dhi àyi Mváagó drígá. 23 'O kònini kitswálé móndyá wäyi dhi ì kàdréro àyi Mváagó nda ni lindrì bha, ngóro ì dré adrélé àyi tàndi ni lindrì bha dhi tíni. Dhya ángùdhi adrélépi Gìká ni Mváagó ni lindrì bha ko dhi, adré kókpà Gìká Atá akódhi ni amùlepi dhi ni lindrì bha ko.

24 Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí yi gò adrézó dhya áma amùlepi dhi ni ka"i dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Gìká kitswá tà bha akódhi nda dri ko. Be ró dhi, akódhi nda apfò dràdrà lésè afilé lídrì le dre.

25 Má adré tà bàti ta àmi dré: Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, móndyá dràbhá dre dhi ki Gìká ni Mváagó ni kúlí yi. Di àyi dra akódhi nda ni kúlí

yibhá dhi ki adrí. ²⁶ Tàko ko, ngóro Gíká Atá dré adréle rinyí adrézó lídrì fe dhi ìbe áyi tándi léna dhi tíni dhi, fè kpà rinyí adrézó lídrì fe nda áyi Mváagó dré adrézó ába í léna. ²⁷ Fè kókpà rinyí adrézó móndí ki tàbvó ta dhi áyi Mváagó nda dré, akódhi dré adréle Móndí ni Mvá 'i dhi sè.

²⁸ Lè àmi ki líndrí kàdré gàle tà kòdhi sè ko. Angyá ko, lókyá adrélepi alìle dhi sè dhi, móndyá wáyi dràbhá dre gò ì dré adrézó ayilé mógó ì 'ásè dhi ki Gíká ni Mváagó ni kúlí yi gò, ²⁹ ì dré topfòzo mógó nda ì lésè. Ayi tà dóro 'obhá dhi ki nga dràdrà 'ásè adríle. Di, àyi tà kònze 'obhá dhi ki àyikya nga dràdrà 'ásè, Gíká kòbhàró tà àyi dri be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá mána tà àlo 'o áma dri sè ko. Má adré ngbà 'í tàbvó ta ngóro má dré adréle yìle Gíká vélésè dhi tíni. Di tàbvó má dré adréle tàle nda gyágya. Tàko ko, má adré tà má dré adréle lèle dhi ki nda 'òle kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adréle lèle dhi ki nda 'òle kòdhya.»

Tà adrébhá Yésu ni tà longó dhi ì

³¹ «Kòno má kàdré tá áma tándi ni tà longó ma dhi, áma kúlí kitswá tá adré lanzìlanzi ko. ³² Di, dhya àzya adré áma tà longó ni. Má nì tàle dhi, tà dré adréle longólé áma tà dri dhi, tà bàti 'i dhi be. ³³ Mì mù tá móndí ì lile Yòwánì véna àmi, di tà dré longólé áma tà dri dhi tá tà bàti 'i. ³⁴ Má adré mána áma totó tà móndí ì dré adréle longólé áma tà dri dhi dri ko. Di, má adré tà kòdhi ni ta, mì kòkitswáró adríle ása be dhi bvó. ³⁵ Yòwánì nda tá tálà adrélepi kòle, adrélepi ngá kazá móndí ì

dré dhi 'i. Di mì ka'ì tá lenzélé akódhi ni ngádra nda 'a lókyá tsà sè.

³⁶ Di, ma mána tà kàdrì àruka adrèbhá áma tà longó dóro lavúlé Yòwánì àdhyà rúsè dhi íbe. Tà nda i, tà áma Atá dré afèle má dré 'òle akílé tíí dhi 'i. Tà má dré adrélé 'òle nda ì adré áma tà longó, adrézó tadhá dhi, Gíká Atá amù ma nì.

³⁷ Kòdhi íbe dhi, Gíká Atá áma amùlepi nda adré kpà ína áma tà longó. Mì yi tàdzí akódhi ni kúlí ko. Mì nò kpà tàdzí akódhi ni mǐbhalé ko. ³⁸ Mì adré kpà akódhi ni kúlí líkí àmì léna ko. Tàko ko, mì adré àmíkya dhya dré amùle dhi ni ka'ì ko.

³⁹ Mì adré tà tíí tísìle Gíká ni Kúlí na dhi kí àndu nda nìle kòdhyà. Angyá ko, mì adré kisúá dhi, mì ni lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Kúlí nda sè. Di Kúlí nda kòdhi adré áma tà longó nì.

⁴⁰ Tágba kònìni dhi, mì lè àmíkya alìle má vélé lídrì kisú ko!

⁴¹ Má adré mána rúku nda kisúlé mǐndí ì vélésè ko. ⁴² Di, má nì àmì be. Má nì, àmì Gíká ni lèle àko àmì kí togó na dhi be. ⁴³ Má alì mána áma Atá ni rú sè gò, mì dré áma ka'izo dòle àmì kòfalé ko. Di, dhya àzya kàdré alìle áyi tàndi ni rú sè dhi, mì adré àmíkya akódhi nda ni ka'ì dòle dóro. ⁴⁴ Mì adré rúku nda kisúlé àmì kòfalésè. Di, mì adré àmíkya rúku adrélépi angalé Gíká àlo kwákwá dhi vélésè dhi ni nda kisúlé kòdhyà ko. Mì ni di àmíkya áma ka'ì ngínìngìni ró?

⁴⁵ Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má ni àmì kí asíkí áma Atá tí ma dhi. Dhya dra àmì kí asíkìlepi dhi, Mósè mì dré adrézó mǐ bha vélána dhi 'i. ⁴⁶ Kònò mì kàdré tá Mósè ni ka'ì bàti dhi, mì ni tá kpà adré áma ka'ì. Angyá ko, akódhi tísì tá áma tà

kòdhya. ⁴⁷ Di mì adré kó tà dré tisìle nda ki ka'í ko dhi, mì ni di àmíkya áma kúlí ka'í ngíningíni ró?»

6

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré
(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44;
Lúkà 9:10-17)*

¹ Amvolásà dhi, Yésu ì dré gòzo lebèbhá ni íbe Gàlíláyà na gò, ì dré zyàzo tápáriandre Gàlíláyà àdhya ni ta'á na. (A adré kpà tápáriandre nda ni rú zi, tápáriandre Tìbèrìyà àdhya.)* ² Móndí zyandre lavúlé dhi ì adré tá Yésu ni lebè, ì dré tá adrélé tà líndrìga ró dré adrélé 'òle adrézó dràbhá ki tídrí dhi ki no dhi sè. ³ Di Yésu ì dré mbàzo lebèbhá ni íbe kòngó àlo drìna gò, ì dré lírízó. ⁴ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya tá ànyi.

⁵ Di Yésu kòtingá mǐ móndyá zyandre lavúlé nda ki no adrérà'a alìle í vélé dre dhi, dré tazoá Filípò dré dhi: «Mà ni mápà kisú gùle móndyá wáyi kòni ì dré nyàle dhi ángolé?» ⁶ Tà tá kòni ni kitswázó Filípò ni tà ka'íka'í tabhì. Tàko ko, nǐ tá ína tà í dré adrélé 'òle dhi be. ⁷ Di Filípò logó drá dhi: «Tágba mà kàdré tá làfa lò'wa kámá-rì dhi íbe yà dhi, mà kitswá tá mápà gi móndyá àlo àlo títi ni ì dré kitswálé ndìndì mvá tsà ni ni kisú

* **6:1** 6:1 Rú «Tìbèrìyà» kòndhi tá kpà rú bhàandre àlo tápáriandre nda mìle dhi àdhya 'i. A kònò Yòwànì 6:23.

nyàlè dhi bwà ko.»[†] ⁸ Yésu ni lebèbhá ki àzuya, Andréyà, Símónà Péteró ni adrúpi tà drá dhi: ⁹ «Mváagó àlo kònwánò. Akódhi mápà ladhílé órezè sè dhi íbe nzi, ìndì kosyá íbe rĩ.‡ Di, ngá kòni ki àdho 'o móndyá zyandre kònini ni i dré dhi?»

¹⁰ Di Yésu gò tàà áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì 'o móndyá kòni i lirílé.» Arà nda 'á dhi, mbì tá bĩ. Di móndyá nda i dré lirízó. Ago i tá ànyíànyi ngùlù-nzi. § ¹¹ Di Yésu dré mápà nda ki adózó, àwoyà tàzo Gĩká dré gò, lanzízóá móndyá títi nda i dré, ngóró i dré tá lèlè nyàlè dhi tíni. Dré kpà kosyá nda ki lanzízó àyi dré kònini. ¹² Di àyi títi nda i kònya pizo dre dhi, dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì lokó àmbí ni, kórònyá ni àlo kàbíró ko.» ¹³ Di i dré mápà nzi móndyá i dré nyàlè nda ki àmbí ki lokózó gàlè kánzì mudrí-drĩ-rĩ dhi i sè bĩbi.

¹⁴ Di móndyá nda i kònò tà línđrĩga ró Yésu dré 'òlè nda dre dhi, i dré ngàzo adrélé tá dhi: «Bàti, dhya kòdhi Pròfétà adrélépi tá alìlè bvò le dhi 'i!» ¹⁵ Di Yésu kònò, i adré tá 'òlè alìlè áyi bha ópí ro rĩnyí sè dhi dre dhi, dré gòzo áyi vu lyà, mbàlè kalóma kòngó nda drĩna.

Yésu to atsí tǎpǎriandre drĩsè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Márokò 6:45-52)

[†] **6:7** 6:7 A adré tá làfa lò'wa kònidhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèlè mómí àlo dré àzì 'òlè kítù àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rĩ kòni i tá làfa kàdrì 'i. [‡] **6:9** 6:9 «Órezè» kònidhi, mbì pfò ni kára àlo sùlepi nyá tíni dhi 'i. **§ 6:10** 6:10 A nà tá ngbà 'í àgo adrèbhá tá kònàlè dhi i kòdhya. A nà tá tòkó i ànzimvá íbe ko.

16 Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ni lebhèbhá ì dré ngàzo sile tǎpǎriandre làgana. 17 Ì kònò, ngá aní dre, ìndì Yésu atsó rè àyi vélé ko dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù na gò, kidhólé adrélé zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na, kitswálé lile Kàpàrànwúmà na. 18 Lyǎandre adré tá vile tǎpǎriandre nda mi gò, yì dré adrézó ru kǎgbǎ. 19 Dì ì kòlì vwàle ànyíànyì kílóméterè nzi yà, ngalè nzi-drì-àlo yà dhi dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo adrérà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrézó alile àyi vélé. Gò tirì dré àyi kì 'òzo lavúlé. 20 Dì, Yésu dré ína tǎzoá àyi dré dhi: «Ma 'i! Mì ro ngá ko!» 21 Ì adré tá akódhi ni le dòle bwátù na. Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré tsàzo tǎpǎriandre nda ni ta'á na, àrà ì dré tá adrézó lile dhi na.

Móndí zyandre dhi ì ndà Yésu

22 Kítú bvóá dhi sè dhi, móndyá zyandre tayílé ta'á lésè nda ì dré nòzoá dhi, Yésu ni lebhèbhá ì tombà tá bwátù àlo dhi na lile àyi pátí. Ì nǐ tá kpà tàle dhi, Yésu mbà tá ína bwátù nda na ko dhi be. 23 Lókyá nda sè dhi, bwátù àruka angábhá bhàandre Tìbèríyà àdhya lésè dhi ì dré atszó ànyi àrà móndyá nda ì dré tá mǎpà nyàzo Mírì ni àwoyà tàma àmvolésè nda làga. 24 Dì móndyá zyandre nda ì kònò Yésu ì lebhèbhá ni íbe dhi ì tá yó dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù nda ì 'ásè gò, zyàle Kàpàrànwúmà na kitswálé Yésu ni nda.

Yésu mǎpà adrélépi lídrì fe dhi 'i

25 Dì ì kòkisú Yésu tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Rábbì, mí atsó kònwa ángutú?» 26 Yésu logó àyi dré dhi: «Má

adré tà bàti ta àmi dré: Mì adré áma nda, mì dré tà líndrīga ró má dré 'òle dhi ki nòle dhi sè ko. Be ró dhi, mì adré àmikya áma nda, mì dré mápà nyàle pizo ásà dhi sè. ²⁷ Di, adré leá dhi, mì kàdré àzì 'o mánýàngá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àzì 'o mánýàngá dra adrélépi kóná vésè kólyá dhi sè. Ma, Móndí ni Mvá, má ni mánýàngá nda ni fe àmi dré. Tàko ko, Giká Atá lwà áyi àngì má rú tadházóá dhi, í ka'í ma káyà dhi.» ²⁸ Di ì lizí tíá dhi: «Lè mà kò'o àdho tà kòdhya kitswázó Giká ni àzì 'o dhi?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Àzì Giká dré adrélé lèle mà kò'o dhi, kònìdhi 'i: Mì kàdré dhya dré amùle dhi ni ka'í.» ³⁰ Di ì gò lizíá tíá dhi: «Mí ni àdho tà líndrīga ró dhi ni 'o kòdhya, mà kònòró gò ámi ka'izo? Mí ni àdho tà 'o?» ³¹ Ama ki tábhí ì nya tá mánà duku na. Ngóró tisìle Giká ni Kúlí na dhi tíni: «Akódhi fè mápà asílépi bhù lésè dhi àyi dré nyàle.»* ³² Di Yésu tà àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mósè fè mápà asílépi bhù lésè dhi àmi dré nì ko. Di, áma Atá adré ína mápà tàndi asílépi bhù lésè dhi ni fe àmi dré nì. ³³ Tàko ko, mápà tàndi Giká dré adrélé fèle nda, dhya asílépi bhù lésè adrélé lídrì fe mónýá bvò àdhya ì dré dhi 'i.» ³⁴ Di ì tà drá dhi: «Mírì, mí kàdré ngbú mápà kòdhi ni afè àma dré wà!» ³⁵ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Ma mána mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi alile má vélé dhi, tàbirí kitswá tàdzí gòle akódhi ni 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, yí

* **6:31** 6:31 A kònò Pfòma 16:4, 15; Longó ì 78:24.

lovó kitswá tàdzí gòle akódhi ni nde ko. ³⁶ Di, ngóro má dré tàle àmi dré dre dhi tìni dhi, tágba mì dré áma nòzo 'í dhi, mì ka'í àmikya ma ko. ³⁷ Mòndyá wǎyi áma Atá dré adrélé afèle má dré dhi ki alì má vélé. Di dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé dhi, má kitswá tàdzí akódhi ni dro ko. ³⁸ Angyá ko, má así bhù lésè kitswálé tà má dré adrélé lèle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má así mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle dhi ki 'o kòdhya. ³⁹ Di tà dhya áma amùlepi nda dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré làá dhi, má kòtayí dhya dré afèle má dré dhi ki àlo avìle ko. Adré kpà làá dhi, má kòtingá àyi nda i títí dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁴⁰ Bati, tà áma Atá dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré làá dhi, dhya ángùdhi adrélépi àyi Mvágó ni no gò adrézó akódhi ni ka'í dhi, dhya nda kàdré lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Di má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.»

⁴¹ Di Yúdà ànzì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni ndri, dré tá tàle dhi «Ma mápà asilépi bhù lésè dhi 'i» dhi sè. ⁴² Ì adré tá taa àyi kòfalésè dhi: «Kòdhi tsì Yésu, Yòséfa ni mvá 'i ko? Mà nì akódhi ni atá, andre ni be dhi be. Di akódhi 'o i ngìni adrélé taa nyànomvá dhi, í así bhù lésè dhi?»

⁴³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì tayí adrema làndrì ndri àmi kòfalésè dhi. ⁴⁴ Dhya àlo kitswá ina alìle má vélé ko, áma Atá áma amùlepi dhi kàsè akódhi ni togó nì ko dhi. Di má ni akódhi nda ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁴⁵ Ngóro pròfétà ì dré tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tìni:

«Giká ni àyi títi dhi ki tadhá.»† Di dhya ángùdhi adrélépi Giká Atá ni yi gò, adrézó tà dré adrélé tadhále dhi ki kisú dhi, akódhi nda adré alile má véle. ⁴⁶ Kòdhi adré leá ko tàle dhi, dhya àlo nò Giká Atá dhi. Ngbà 'í ma angalépi Giká Atá nda vélèsè dhi, má nò akódhi ma.

⁴⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. ⁴⁸ Ma mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. ⁴⁹ Àmi ki tábhí ì nya tá mánnà duku na gò, ì dré todrazo. ⁵⁰ Di, kònìdhi ìna mápà asilépi bhù lésè dhi 'i. Dhya adrélépi nyáá dhi kitswá dràle ko. ⁵¹ Ma mápà lídrì ro asilépi bhù lésè dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi mápà nda ni nya dhi, ni adré lídrì íbe kóná vèsè kólyá. Mápà nda kòdhi, áma rúbhá má dré dra fèle mónnyá bvò àdhya ì dré adrízó dhi 'i.»

⁵² Di Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalèsè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi ni kitswá áyi rúbhá afè àma dré nyàle ngíningíni ró?»

⁵³ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kònya Mòndí ni Mvá ni rúbhá ko, ìndì mì kòmvu akódhi ni kàrí ko dhi, mì kitswá àmikya adrélé lídrì íbe àmi léna ko. ⁵⁴ Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Di má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁵⁵ Tàko ko, áma rúbhá ngá tàndi adrélé nyàle dhi 'i, ìndì áma kàrí ngá tàndi adrélé mvùle dhi 'i. ⁵⁶ Dhya ángùdhi adrélépi

† 6:45 6:45 A kònò Esáyà 54:13.

áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda adré adréle má léna, ìndì má adré kpà adréle akódhi léna. ⁵⁷ Ngóró áma Atá lídrì ro dhi dré áma amùle dhi tíni, ìndì ngóró má dré adréle lídrì íbe akódhi nda sè dhi tíni dhi, dhya ángùdhi adrélepi áma nya dhi ni adré kókpà lídrì íbe má sè. ⁵⁸ Ma kònìdhi, mápà asílèpi bhù lésè dhi 'i. Ami kì tábhí ì nya tá mánnà gò, ì dré todràzo. Di, dhya adrélepi mápà kònìdhi ni nya dhi ni ína adré lídrì íbe kóná vèsè kólyá.»

⁵⁹ Yésu tà tá tà nda ì Kàpàrànwúmà na, dré tá adrérà'a tà tadhá Yúdà ànzì kì lèsámò dzó na dhi 'á.

Yésu ni lebèbhá bǐ dhi ì tayí akódhi

⁶⁰ Di Yésu ni lebèbhá ì kòyi tà nda ì dre dhi, àyi kì àruka bǐ dhi ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Tà dré adréle tadhále kòdhi kòkòróko. Adhi ni kitswá yíá ka'ìle dhi nì?»

⁶¹ Yésu dré nìzoá tàle dhi, àyi lebèbhá nda ì adré tá làndrì ndrì tà nda sè dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Tà kòdhi adré tsì àmi kì 'o ledhélé nì bàtì? ⁶² Mì ni dì kisùá ngíni, lókyá mì dré dra Mòndí ni Mv́a ni nòzo mbàrà'a àrà dré tá adrézó wáláká dhi léna dhi tú dhi? ⁶³ Gǐká ni Tírì adré lídrì fe nì. Tà rúbhá àdhya adré ína tà àlo 'o ko. Kúlí má dré tàle àmi dré kòdhi ì kúlí Tírì àdhya 'i, ìndì kúlí adrébhá lídrì fe dhi 'i. ⁶⁴ Di, tágba kònìni dhi, mòndí àruka àmi kòfalé dhi ì ka'ì àyikya ma ko.» Yésu tà tá kònìni tàko ko, nì tá kínó lésè ngalè àdhibhá ì kitswá àyi ka'ì ko ya dhi be. Nì tá kpà, àdhi ni àyi lefè kàribhá ì drígá nì ya dhi be. ⁶⁵ Akódhi gò tàá dhi: «Tà kòdhi sè dhi, má tà

tá àmi dré dhi, dhya àlo kitswá ína alìle má véle ko, áma Atá kòfè láti akódhi dré alìzo nì ko dhi.»

⁶⁶ Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá bí dhi ì dré akódhi ni tayízó gò, ì dré gòzo véle atsilé túmání akódhi be ko. ⁶⁷ Di Yésu dré lizizóá áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i tí dhi: «Àmi ró dhi, mì lè kókpà lile àyikya tìní?» ⁶⁸ Di, Sìmonà Pétèró logó drá dhi: «Mírì, mà ni li àdhi véna? Mì mína kúlí adrèbhá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe dhi íbe. ⁶⁹ Ama, mà ka'ì bàti, ìndì mà nì tàle dhi, mì Dhya lólo Giká àdhya 'i dhi be.» ⁷⁰ Di Yésu logó áyi dré dhi: «Má kipè zakó tsì àmi mudrí-drì-rì ni i ma? Di, tágba kònìni dhi, àmi ki àlo ína dzáborò 'i!» ⁷¹ Adré tá Yúdàsì, Sìmonà Ìsìkàrìyótà ni mvá ni tà ta kòdha. Tàko ko, akódhi nda, áyi mudrí-drì-rì nda ki àlo ró dhi, adré tá ína 'òle Yésu ni lefè kàribhá i drìgá dhi nì.

7

Yésu ni adrúpi ì ka'ì akódhi ko

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo adrélé tatsilé bvò Gàlìláyà àdhya 'ásè. Adré tá leá tatsilé bvò Yúdáyà àdhya 'ásè ko, Yúdà ànzì ki kàdrì kònàle dhi ì dré tá adrélé láti nda akódhi ni pfúzo dràle dhi sè.

² Yúdà ànzì ki gwányá tàbèrènákolò kya atsá tá ànyi.* ³ Di Yésu ni adrúpi ì dré tazoá drá dhi: «Lè

---

* **7:2** 7:2 Gwányá tàbèrènákolò kya kònìdhi ni lókyá 'á dhi, Yúdà ànzì ì adré tá tàbèrènákolò ki ledé wémà i tìní, adrézó lírìlé àyi zàna, kitswálé àyi ki tábhí ki lavuma duku 'ásè dhi ni tà kisù dhi bvó. A kònò Lèvitikè 23:34-36; Dùtèrònómè 16:13.

mí kônga kònwàsè lile Yùdáyà na, ámi lebèbhá wáyí dhi ì kònòró kpà tà línđrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ì be dhi bvó. ⁴ Dhya àlo kàdré áyi le 'òle móndí ì dré nìle dhi, adré tà 'o lùzu ró ko. Mí dré adrélé tà nda kòdhi kì 'o dhi sè dhi, mí tadhá ì rè mì mónđyá wáyí dhi ì dré nòle!» ⁵ Akódhi ì adrúpi nda ì tà tá kònìni tàko ko, ì adré tá ndìndì akódhi ì ni ka"i ko.

⁶ Di Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Lókyá mána kitswá rè ko. Di, àmi dré dhi, lókyá ángùdhi mì dré adrézó lèle lile kònàle dhi ìna dóro. ⁷ Mónđyá bvò kòndi àdhya ì kitswá togó kònzì bha àmi rú ko. Di, ì adré àyikya togó kònzì bha má rú, má dré adrélé tadhá ngádra 'á dhi, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kònzì dhi sè. ⁸ Ami, mì lì gwányá na. Má kitswá rè mána lile kònàle ko. Tàko ko, lókyá mána kitswá rè ko.» ⁹ Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo adrélé Gàliláyà na.

Yésu lì gwányá tàbèrènákolò kya na

¹⁰ Di, Yésu ì adrúpi ì kòlì gwányá nda na dre dhi, akódhi dré kpà ngàzo lile kònàle. Di, lì tá ngádra 'àsè ko. Be ró dhi, lì ìna lùzu ró. ¹¹ Gwányá nda 'á dhi, Yúdà ànzì kì kàdrì ì adré tá akódhi ì ni nda, adrézó lizíá dhi: «Dhya kòdhi ángwà?» ¹² Móndí zyandre kònàle dhi ì kòfalé dhi, à adré tá ngùrùngùrù ta akódhi ì ni tà sè. Ayi kì àruka ì adré tá tàá dhi: «Akódhi móndí dóro 'i.» Aruka ì ì adré kó tàá dhi: «Kóko, adré ìna móndí zyandre dhi kì lití.» ¹³ Di, dhya àlo adré tá tà ta akódhi ì ni tà dri ngádra 'á ko, ì dré tá adrélé tíí Yúdà ànzì kì kàdrì kì ro dhi sè.

14 Gwányá nda kòtsa kítógá ni na dre dhi, Yésu dré lizo tépelò na gò, kidhólé adréle tà tadhá. 15 Yúdà ànzi ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi ndà kó tà nìle ko dhi, kisú di tògyá adrézó Giká ni tà ni kònini dhi ngíni?»

16 Di Yésu dré logózá àyi dré dhi: «Tà má dré adréle tadhále kòdhi i, tà mána 'i ko. Be ró dhi, tà nda ì angá àyikya Giká áma amùlepi dhi vélésè. 17 Dhya ángùdhi adrélepi tà Giká dré adréle lèle dhi ki nda 'òle dhi, akódhi nda ni nìá ngalè tà má dré adréle tadhále nda ì angá Giká vélésè yà, kó ngalè áma tàndi vélésè yà dhi. 18 Dhya adrélepi tà adrébhá angalé àyi tàndi drílésè dhi ki tà ta dhi, adré rúku nda kisulé àyi tàndi dré. Di, dhya adrélepi dhya àyi amùlepi dhi ni rúku nda bhàle dhi, adré ína tà bàti ta. Tà àlo kinzò ro akódhi léna dhi yókódhó.

19 Mósè fè tá tsì tátrítrí kúlí àmi dré ko? Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré tà tátrítrí kúlí nda dré adréle tàle dhi ki 'o ko. Mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle àdho tà sè?» 20 Di móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mì tirí kònzi íbe mí léna! Adhi adré láti nda kitswázó àmi pfu dràle dhi nì?» 21 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má 'o ngbà 'i tà líntríga ró àlo dhi sàbátù tú gò, àmi títi dhi ki líntrí dré adrézó gàle ásà. 22 Di, àmi ró dhi, mì adré kókpà àzì 'o sàbátù tú. Tàko ko, Mósè fè àmi dré tòlí adrézó àmi ki ànziàgo ki lwa gò, mì dré adrézó àyi ki lwa, gba kàdré sàbátù tú yà dhi. (Tà bàti ró dhi, tòlí nda angá tá Mósè vélésè ko. Be ró dhi, angá ína àma ki tábhí

i vélèsè drìdrì Mósè ni lókyá kandrá.) ²³ Di mì kàdré àmi ki ànziàgo ki lwa sàbátù tú kitswázó Mósè ni tátrítrí kúlí likí dhi, àmi ki togó adré di aswálé má rú, má dré agó àlo dhi ni tídrilé wáyi sàbátù tú dhi sè àdho tà sè? ²⁴ Lè mì kàdré móndí ki tàbvó ta ngbà 'í tà adrélé nòle mì sè dhi i sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya tàbvó ta gyàgya.»

Yésu Mèsíyà 'i bàti?

²⁵ Lókyá nda sè dhi, móndyá Yèrúsalmà 'a dhi ki àruka i adré tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi tsì dhya àma ki kàdrì i dré adrézó láti nda pfùzoá dràle dhi 'i ko? ²⁶ Di, mì nò rè ká! Akódhi adré tà ta ngádra 'á gò, i dré adrézó tà àlo ta drá ko! Ì nǐ àyikya tàle dhi, akódhi Mèsíyà 'i bàti dhi be? ²⁷ Di, lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, dhya àlo kitswá àrà dré angázó lásà dhi ni ni ko. Mà nǐ àmakya àrà dhya kòdhi dré angázó lásà dhi be.»

²⁸ Di Yésu dré rè dhu adrérà'a tà tadhá tépelò na dhi 'á dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Mì nǐ tsì ma be? Mì nǐ àrà má dré angázó lásà dhi be? Má alì mána áma drì sè ko. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adrélé tà bàti ta. Mì nǐ àmìkya akódhi ko. ²⁹ Di, má nǐ mána akódhi be. Tàko ko, má angá akódhi vélèsè, ìndì akódhi amù ma nǐ.»

³⁰ Gò Yúdà ànzi ki kàdrì i dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, àyi ki àlo so drígá akódhi rú ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi sè. ³¹ Di, móndyá zyandre nda i kòfalé dhi, móndí bí dhi i dré akódhi ni ka'izo. Ì adré tá tàá dhi: «Lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, akódhi

ni tsì tà líndrìga ró dhi ki 'o dhya kòdhi àdhya ki lavú?»

Fàrisáyò ì mù móndí i kitswálé Yésu ni ru

³² Fàrisáyò ì dré móndyá zyandre nda ki yìzo adrérà'a ngùrùngùrù ta Yésu ni tà dri dhi 'í. Dì àyi tùmání kòwánà kàdrì íbe dhi, ì dré tépelò líkìbhà ki àruka ki mùzo kitswálé akódhi ni ru.

³³ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Ma dhu rè tùmání àmi íbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, má ni go lile dhya áma amùlepi dhi véna. ³⁴ Mì ni áma nda gò, mì dré àmìkya kitswázó áma kisú ko. Angyá ko, mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.» ³⁵ Dì Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré lízízóá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi adré 'òle lile ángolé, mà dré kitswázó akódhi ni kisú bwà ko dhi? A ni lí Gírìkì ki bvò Yúdà ànzi ì dré ayízó dhi ì 'ásè, kitswálé Gírìkì ki tadhá? ³⁶ Adré leá tàle ngíni dré adrérà'a tàá dhi: <Mì ni áma nda gò, mì dré àmìkya kitswázó áma kisú ko,> ìndì <Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko> dhi?»

Yiandre adrélépi lídrì fe dhi

³⁷ Gwányá nda ni kítú kùdù, adrélépi kàdrì kítú àruka títi nda ki lavú dhi sè dhi, Yésu dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Dhya àlo kàdré yì lovó íbe dhi, akódhi kàlì má véle adrélé yì mvu wà. ³⁸ Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, yiandre adrélépi lídrì fe dhi ni adì apfòle akódhi ni togó lésè, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni.»† ³⁹ Kòdhi Yésu adré tá Tírí Lólo móndyá àyi ka'ìbhà dhi ì dré adrélé 'òle kisulé dhi ni tà

† 7:38 7:38 A kònò Ezèkyèlè 47:1; Zàkàríyà 14:8.

ta kòdhya. Tàko ko, Tirí Lólo nda atsá tá rè ko, Yésu dré tá rè file áyi mĩlanzĩlanzĩ na ko dhi sè.

Móndí ì lanzí ru Yésu ni tà sè

⁴⁰ Móndyá zyandre nda ì kòyi Yésu ni kúlí nda ì dre dhi, àyi kì àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi Pròfétà 'ì bàti!» ⁴¹ Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Mèsíyà 'ì!» Dì, àruka ni ì adré kó àyikya tàá dhi: «Mèsíyà ni kitswá tsì angalé Gàlíláyà lésè? ⁴² Gĩká ni Kúlí adré zakó tsì tàá dhi, Mèsíyà ni angá ópí Dàwídì ni sùrú lésè, ìndì Bètèlémè, bhàandre Dàwídì dré angázó lásà dhi lésè!»‡ ⁴³ Dì móndyá zyandre nda ì dré ru lanzízó Yésu ni tà sè. ⁴⁴ Ayi kì àruka ì adré tá leà dhi, à kòru akódhi. Dì, dhya àlo so drígá akódhi rú ko.

Yúdà ànzì kì kàdrì ì 'o àyi kì togó tombalé Yésu rú

⁴⁵ Gò tépelò likíbhá nda ì dré gòzo kòwánà kàdrì ì véna Fàrísáyò íbe. Dì àyi nda ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adrì dhya kòdhi agòzo ába ko àdho tà sè?» ⁴⁶ Dì tépelò likíbhá nda ì logó dhi: «Dhya àlo adrélépi tà ta dhya kòdhi àdhya tíni dhi tàdzí yókódhó.» ⁴⁷ Dì Fàrísáyò nda ì gò lizíá àyi tí dhi: «Mì tayí kókpà àmì akódhi nda dré litílé dre? ⁴⁸ Dhya àlo Yúdà ànzì kì kàdrì ì kòfalé yà, kó ngalé Fàrísáyò ì kòfalé yà akódhi ni ka òlèpi dhi tsì be? ⁴⁹ Kóko! Dì, móndyá zyandre kòdhi ì nĩ àyikya Mósè ni tátrítrí kúlí ko. Gĩká ni tátrítrí àyi dri!»

⁵⁰ Fàrísáyò nda ì kòfalé dhi, Nìkòdémò atú lèlèpi Yésu véna ngátsi sè dhi tá be. Dì akódhi

‡ 7:42 7:42 A kònò 2 Sàmùwélé 7:12; Míkè 5:2.

dré tazoá àyi dré dhi: ⁵¹ «Àma ki tátrítrí kúlí ka ñi tsì tà bhàle dhya àlo dri akódhi ni yi àko ró, ìndì tà dré 'òle dhi ni ni àko ró dhi 'í?» ⁵² Di ì logó drá dhi: «Mí kókpà mómí angalépi Gàliláyà lésè dhi 'í? Mí vwa rè tà Gíká ni Kúlí dré adréle tàle dhi i ká. Mí ni noá dhi, pròfétà àlo angalépi Gàliláyà lésè dhi yókódhó.»

[⁵³ Gò àyi àlo àlo títi dhi ì dré ngàzo nzìle àyi bhà'ásè. §

8

Tòkó àlo rùle múná tà 'orà'a dhi

¹ Di Yésu dré lizo mbàle kóngó Olívè fa kya drìna. ² Ngá kòwa dre dhi, dré gòzo lìle tépelò na gò, mómíyá wáyi dhi ì dré alizo ru kimó akódhi làga. Akódhi dré lírízó gò kídhólé adréle àyi ki tadhá.

³ Di tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrìsáyò ìbe dhi, ì dré tòkó àlo dhi ni adrìzo alizo bhàá mómíyá wáyi i kandrá. Ì ru tá akódhi nda adrérà'a múná tà 'o agó àlo dhi be. ⁴ Di ì dré tazoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, à ki tòkó kònìdhi adrérà'a múná tà 'o agó àlo be dhi 'á. ⁵ Mósè fè tá tòlì tátrítrí kúlí na tazoá àma dré dhi, mà kàdré tòkó tà 'obhá kònìni dhi ki lebhé todràle kírà sè. Di mí adré mína taá tà kòdhi sè ngíni?» ⁶ Ì lízì tá akódhi kònìni kitswázó akódhi ni tabhì lítílé, ì kòkitswáró akódhi ni asíkì be dhi bvó. Di, Yésu dré ína tandìzo gò, kídhólé adréle ngá tisi drígámbílì sè kìnì mi. ⁷ Ì dré rè dhu adrérà'a

---

§ 7:53 7:53 Wárágà àruka Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré Yòwànì 7:53–8:11 dhi ni kisú ko.

akódhi ni lizí dhi 'á dhi, dré ngàzo áyi totó gò, tàà àyi dré dhi: «Dhya tàkonzì 'òlepi tàdzí ko dhi kàdré àmi kòfalé be dhi, akódhi nda kòkidhó rè zyà tòkó kònìdhi ni lebhélé kírà sè dhi nì.» ⁸ Di dré gòzo tódhyá tandìle adrélé ngá tisì kìnì mi.

⁹ Di ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo topfòle àlo àlo kidhólé màlìga ì rú, Yésu ki tayí tòkó nda adrélépi áyi totó akódhi kandrá dhi be. ¹⁰ Di Yésu dré ngàzo áyi totó liziá tíá dhi: «Tòkó, àyi nda ì ángwà? Dhya àlo tà bhàlepi mí dri dhi yókódhó?» ¹¹ Akódhi logó dhi: «Mírì, dhya àlo yó.» Di Yésu tà drá dhi: «Má bhà kókpà tà mí dri ko. Di mí lè, ìndì kidhólé nyànomvá dhi, mí kògò vélé tàkonzì 'o ko.»]*

Yésu ngádra bvò àdhya 'i

¹² Yésu dré gòzo tàá móndyá zyandre ì dré dhi: «Ma ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma lebè dhi kitswá tàdzí atsílé tínimvá na ko. Be ró dhi, a ni adré ngádra lídrì àdhya íbe.»

¹³ Di, Fàrìsáyò ì dré ngàzo tàá drá dhi: «Mí adré mína ámi tàndì ni tà longó mi. Tà mí dré adrélé tàle dhi ì, tà bàti 'i ko.» ¹⁴ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Gba má dré adrézó áma tàndì ni tà longó dhi, tà má dré adrélé tàle dhi ì, tà bàti 'i. Tàko ko, má nì, má angá ángolésè ya, ìndì má adré lile ángolé ya dhi be. Di, mì nì àmìkya ngalè má angá ángolésè ya, kó ngalè má adré lile ángolé ya dhi ko. ¹⁵ Mì adré àmìkya áma tàbvó ta ngóro móndyá bvò kòndì àdhya ì dré adrélé

* **8:11** 8:11 A kònò tà àndu ngìle Yòwànì 7:53 na dhi.

tàle dhi tìni. Di, má adrè mána dhya àlo ni tàbvó ta ko. ¹⁶ Kònò má kàdré tá tàbvó ta dhi, tàbvó má dré kitswálé tàle nda ni tá adrè gyägya. Angyá ko, má adrè tà àlo 'o kalóma ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi tùmání má be. ¹⁷ A tìsì tá àmi kì tàndì kì tátítrí kúlí na tàle dhi, móndí rì tà nobhá mǐ sè dhi ì kàdré tà àlo dhi ni longó kòdhya dhi, tà ì dré adrélé longolé nda, tà bàti 'i.† ¹⁸ Ma, má adrè áma tàndì ni tà longó. Kòdhi íbe dhi, áma Atá áma amùlepi dhi adrè kókpà áma tà longó.» ¹⁹ Di ì lizí tíá dhi: «Ámi Atá ángwà?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Mì nǐ ma àdhi 'i yà dhi ko, ìndì mì nǐ áma Atá àdhi 'i yà dhi ko. Kònò mì kònǐ tá ma be dhi, mì ni tá kpà áma Atá ni ni.» ²⁰ Yésu tà tá kúlí nda i, dré tá adrérà'a tà tadhá tépelò na, ànyi àrà adrézó ngá fèle Gìká dré dhi kì líkí dhi làga dhi 'á. Di, dhya àlo ru tá akódhi ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi sè.

Yésu dhya Gìká Atá dré amùle dhi 'i

²¹ Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Má adrè 'òle lǐle. Mì ni áma nda gò, mì dré àmíkya todràzo àmi kì tàkonzì na. Mì kitswá lǐle àrà má dré adrézó lǐle lána dhi na bwà ko.» ²² Di Yúdà ànzì ì lizí àyi kòfalésè dhi: «Akódhi adrè 'òle àyi pfu dràle? Kòdhi vo tà dré adrézó tàá dhi: <Mì kitswá lǐle àrà má dré adrézó lǐle lána dhi na bwà ko> dhi 'i?» ²³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì angá àmíkya bvò kòndì lésè. Di, má angá mána kurú lésè. Àmi móndí bvò kòndì àdhya 'i. Di, ma mána móndí bvò kòndì àdhya 'i ko. ²⁴ Àsà dhi, má tà tá àmi dré dhi, mì ni todrà àmi kì tàkonzì na. Tàko

† 8:17 8:17 A kònò Dùtèrònómè 17:6; 19:15.

ko, m̀i kòka'í, ma Dhya adrélépi be dhi 'i ko dhi, m̀i nì dra todrà àmi k̀i tàkonz̀i na.»‡ 25 Dì ì lízì tíá dhi: «Mì mína àdhi 'i?» Yésu gò logóá àyì dré dhi: «Ma dhya má dré adrézó tàá kínó lésè dhi, ma akódhi 'i nda 'i. 26 Ma dhyù r̀è tà íbe bí tàle àmi k̀i tà dri. Ma kpà tà íbe bí tàle àmi k̀i tàbvó tàzo. Dì, dhya áma amùlepi dhi adré ngbù adrélé tà bàti ta. Má adré ngbà 'í tà má dré ỳile akódhi nda vélésè dhi k̀i ta mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré kòdhya.»

27 Dì, ì ǹi tá ko tàle dhi, Yésu adré tá áyì Atá nì tà ta kòdhya dhi. 28 Dì Yésu gò tàá àyì dré dhi: «Lókyá m̀i dré dra ma, Móndí nì Mv́a nì tingázó kuru dhi s̀è dhi, m̀i nì ǹiá tàle dhi, ma Dhya adrélépi be nda 'i dhi be. M̀i nì kpà ǹiá tàle dhi, má adré tà àlo 'o áma dr̀i s̀è ko dhi be. Dì, má adré ngbà 'í tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi k̀i ta kòdhya. 29 Dhya áma amùlepi dhi túmání má be. Tayì ma kalóma ko. Angyá ko, má adré ngbù tà akódhi nì togó dré adrézó kinílé ásà dhi k̀i 'o kòdhya.» 30 Dì Yésu dré tá adrérà'a tà nda k̀i ta dhi 'á dhi, móndí bí dhi ì dré akódhi nì ka'izo.

M̀i nì adré móndí tr̀ile bàti dhi ì ró

31 Dì Yésu dré tàzoá Yúdà ànzì áyì ka'ìbhá nda ì dré dhi: «M̀i kàdré tr̀ile tà má dré adrélé tadhálé dhi ì rú dhi, m̀i nì adré áma lebèbhá 'i bàti. 32 Dì m̀i nì tà bàti nì gò, tà bàti nda dré àmi k̀i tr̀izo wáyi.» 33 Ì logó drá dhi: «Àma, àma Abàràma nì sùrú 'i. Mà atsá r̀è tàdzí dhya àlo nì màràbà ro ko. Dì mí adré mína tàá dhi, à nì àma k̀i tr̀i dhi

‡ 8:24 8:24 A kònò Pfòma 3:14-15.

ngíni?» ³⁴ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhi, akódhi nda tàkonzì ni màràbà 'i. ³⁵ Màràbà adré ína adrélé sùrú 'á nyo ko. Dì, mváagó adré ína adrélé sùrú 'á nyo. ³⁶ Dì Gìká ni Mváagó kòtrì àmi dhi, mì ni adré móndí trìle bàti dhi i ró.

³⁷ Má nì tàle dhi, àmi Abàràrà ni sùrú 'i dhi be. Dì, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, mì dré adrélé áma kúlí ka'í dòle àmi ki togó na ko dhi sè. ³⁸ Má adré mána tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi ki ta kòdhya. Dì, mì adré àmikya tà mì dré yìle àmi ki atá vélésè dhi ki 'o kòdhya.»

³⁹ Ì gò logóá drá dhi: «Àma ki atá, Abàràrà 'i.» Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré tá Abàràrà ni ànzi 'i bàti dhi, kònò mì ni tá adré tà Abàràrà dré 'òle dhi ki 'o kòdhya. ⁴⁰ Dì, nyànomvá dhi, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, má dré tà bàti má dré yìle Gìká vélésè dhi ni tàle àmi dré dhi sè. Abàràrà 'o tá ína tà làsú be kònìni dhi ko. ⁴¹ Dì, mì adré àmikya tà 'o ngóro àmi ki atá dré adrélé 'òle dhi tìni.» Dì ì logó drá dhi: «Àma, àma ànzi tìle swà ro dhi 'i ko! Ama ki Atá, Gìká 'i kalóma.»

⁴² Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Gìká kàdré tá àmi ki Atá 'i bàti dhi, kònò mì ni tá adré áma le. Àngyá ko, má ángá Gìká vélésè gò, má dré adrézó kònwa akódhi ni rú sè. Má alì mána áma drì sè ko. Be ró dhi, akódhi amù ma nì. ⁴³ Tà má dré adrélé tàle kòdhi ì adré file àmi drìna ko àdho tà sè? Ì adré file ko, mì dré kitswálé áma kúlí yi bwà ko dhi sè. ⁴⁴ Àmi àmikya àmi ki atá Dzàborò ni ànzi 'i. Mì adré àmi ki atá nda ni lovó le 'òle

kòdhya. Kidhólé kidhoma lésè dhi, akódhi nda dhya adrélépi móndí ki tupfú todràle dhi 'i. Adré kpà tròle tà bàti rú ko, tà bàti dré adrélé akódhi léna àlomvá ko dhi sè. Dré adrérà'a kinzò ta dhi 'á dhi, adré áyi tàndi ni ti ta kòdhya. Tàko ko, akódhi kinzò líyí 'i, ìndi kinzò ni atá 'i. ⁴⁵ Di, má dré mána adrélé tà bàti ta dhi sè dhi, mì adré áma ka'í ko. ⁴⁶ Ami kòfalé dhi, àdhi ni kitswá tsí tàkonzì àlo tadhá má rú dhi nì? Di má kàdré tà bàti ta kòdhya dhi, mì adré áma ka'í ko àdho tà sè? ⁴⁷ Dhya adrélépi Gìká àdhya ró dhi adré ína Gìká ni kúlí yi. Di, mì adré àmìkya áma kúlí yi ko, mì dré adrélé Gìká àdhya ró ko dhi sè.»

Yésu i Abàramà be dhi

⁴⁸ Di Yúdà ànzi nda ì gò logóá drá dhi: «Mà adré zakó tàá kyá tàle dhi, mì mína Sàmàriyà agó 'i, ìndi mì tirí kònzì íbe mí léna dhi!» ⁴⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Tirí kònzì má léna yókódhó. Be ró dhi, má adré mána lindrì fe áma Atá dré. Di, mì adré àmìkya kanyò fe má dré. ⁵⁰ Má adré mìlanzìlanzì nda kisúlé áma tàndi dré ko. Di, dhya adrélépi mìlanzìlanzì le fèle má dré dhi be. Akódhi nda kpà dhya adrélépi tàbvó ta gyägya dhi 'i. ⁵¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí ka'í 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko!»

⁵² Di Yúdà ànzi nda ì gò tàá drá dhi: «Nyànomvá, mà nǐ tàle dhi, mì tirí kònzì íbe mí léna káyà dhi be! Abàramà drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Di, mì adré mína tàá dhi, dhya adrélépi ámi kúlí ka'í 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko. ⁵³ Mí adré kisùá dhi, mì mína kàdrì àma ki

atá Abàràrà m̀ ni lavú? Akódhi drà dre. Pròfètà ì todrà kókpà dre. Mí adrè di kisùá dhi, mi tá mína àdhi 'i?» ⁵⁴ Di Yésu gò logóá dhi: «Má kàdré tá m̀lanzìlanzì nda kisulé áma t̀ndi dré dhi, kònò áma m̀lanzìlanzì nda ni tá adrè tà t̀ko ró. Di, áma Atá adrè ína áma m̀ bha lanzile dhi ǹ. Akódhi nda, dhya m̀ dré adrézó t̀áá dhi, akódhi àmi k̀ Giká 'i dhi 'i. ⁵⁵ M̀ ǹ àmikya akódhi ko. Di, má ǹ mína akódhi be. Kònò má kòtà tá dhi, má ǹ akódhi ko dhi, má ni tá adrè k̀nzò líyí 'i àmi t̀ni. Di má ǹ akódhi be, ìndi má adrè akódhi ni kúlí ka'í 'òle. ⁵⁶ Àmi k̀ atá Abàràrà lenzé tá tò, dré tá kítú má dré alìzo dhi ni nòle dhi sè. Akódhi nò kítú nda 'í gò, dré lenzézó ásà.» ⁵⁷ Di Yúda ànzi nda ì tà drá dhi: «Àmi kóná kòtsa kó rè nyadhi-rì-dri-mudrí ko dhi, mí 'o m̀ ngíni t̀áá dhi, mí nò Abàràrà 'í dhi?» ⁵⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Abàràrà ni tirà ko dhi 'á dhi, ma tá mína be!» ⁵⁹ Di kúlí nda sè dhi, ì dré ngàzo kírà kudhú, kitswázó akódhi ni lebhé dràle ásà. Di, Yésu dré ína áyi zùzo gò, pfòle lyà tépelò 'ásè.

9

Yésu tìdrí agó àlo t̀ile m̀ kùdúkùdu ró dhi

¹ Yésu ì dré tá adrèrà'a l̀le láti 'ásè dhi 'á dhi, akódhi dré m̀ bhèzo agó àlo t̀ile m̀ kùdúkùdu ró dhi ni no. ² Di akódhi ni lebhéhá ì dré lizízóá dhi: «Rábbi, àdhi 'o t̀akonzì agó kònìdhi ni t̀izo m̀ kùdúkùdu ró dhi ni? Akódhi 'o ǹ, kó ngalè akódhi ni tibhá ì 'o kó àyi?» ³ Yésu logó dhi: «À ti akódhi kònìni akódhi ni t̀akonzì sè yà, kó ngalè akódhi ni tibhá k̀ t̀akonzì sè yà dhi ko. Be ró

dhi, à ti akódhi kònini, à kòkitswá ró tà Gíká dré adrélé lèlé 'òlé akódhi léna dhi ni no be dhi bvó. ⁴ Adré lèá dhi, mà kàdré dhya áma amùlepi dhi ni àzì 'o kítú dré adrérà'a be dhi 'á. Ngátsi adré ína alìle. Lókyá nda sè dhi, dhya àlo kitswá ázì 'o bwà ko. ⁵ Má dré adrérà'a bvò kònìdhi lé dhi 'á dhi, ma ngádra adrélepi ngá kazá móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i.»

⁶ Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré túsú fùzo kìnì mi, kùrú anzwázó túsú nda sè gò, agó mǐ kùdúkùdu ró nda ni mǐ ndryàzo ásà. ⁷ Dré tàzoá drá dhi: «Mí lè ámi mǐ dzi yǐ ledélé rú zìle Sìlòwámà dhi na.» (Rú Sìlòwámà nda kòdhi adré lèá tàle dhi «Mùle dhi».) Dì agó nda dré lizo áyi mǐ dzi kònàle gò, dré nzìzo adrélé ngá nobe.

⁸ Dì akódhi ni bhàzǐ ì, tùmání móndyá atú akódhi ni nobhá adrérà'a ngá zi dhi íbe dhi, ì dré ngàzo adrélé lizíá àyi kòfalésè dhi: «Agó kònìdhi tsì dhya adrélepi tá lirílé adrélé ngá zi dhi 'i ko?»

⁹ Ayi kǐ àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Akódhi 'i.» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Kóko. Akódhi 'i ko. Dì, sù akódhi tǐni.» Dì, agó nda dré ína adrézó tàá dhi: «Ma 'i!» ¹⁰ Dì ì lizí tía dhi: «Ámi mǐ nzì dì ru adrélé ngá no ngínìngínì ró?» ¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó rú zìle Yésu dhi anzwá tá kùrú, áma mǐ ndryàzo ásà gò, tàzoá dhi, má kòlì áma mǐ dzi yǐ Sìlòwámà àdhya na. Dì má kòlì áma mǐ dzi kònàle dre dhi, má dré ngàzo adrélé ngá no!» ¹² Ì gò lizíá tía dhi: «Agó kòdhi ángwà?» Gò logóá dhi: «Má nǐ ko.»

Fàrìsáyò ì lizí tà agó adrílepi dhi tí

13 Gò ì dré agó adrélépi tá mǐ kùdúkùdu ró nda ni drizo, lizo ába Fàrísáyò ì véna. 14 Kítú Yésu dré tá kùrú anzwázó gò, agó nda ni mǐ nzizo dhi tá sàbátù 'i. 15 Di Fàrísáyò nda ì dré kpà lizízóá akódhi tí, ngalè akódhi ni mǐ nzì tá ru adrélé ngá no ngíni ya dhi. Akódhi dré logózóá àyi dré dhi: «Agó àlo dhi ndryà tá áma mǐ kùrú sè. Di má kòdzì áma mǐ dre dhi, má dré kǐdhózó adrélé ngá no.» 16 Fàrísáyò nda ki àruka ì gò adrélé tàá dhi: «Dhya tà nda ni 'òlepi kòdhi angá ína Gíká vélésè ko. Tàko ko, adré sàbátù ni tòlì líkì ko.» Di, àruka ni ì adré kó tàá dhi: «Tàkonzì líyí kitswá ína tà líndrìga ró làsú be kònìni dhi ki 'o bwà ngíningíni ró?» Di ì dré ru lanzízó tà nda sè. 17 Ì dré gòzo lizíá agó adrélépi tá mǐ kùdúkùdu ró nda tí dhi: «Mǐ ró dhi, mí adré mína tàá agó ámi mǐ nzilepi nda ni tà sè ngíni?» Akódhi logó dhi: «Akódhi nda pròfétà 'i.»

18 Di, Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì ka'ì tá rè ko tàle dhi, agó nda tá mǐ kùdúkùdu 'i gò, dré gòzo adrélé ngá no dhi. Asà dhi, ì dré akódhi ni tibhá ki azizó gò, 19 lizízóá àyi tí dhi: «Agó kònìdhi àmi ki mvá 'i? Mǐ adré tàá dhi, mǐ ti tá akódhi mǐ kùdúkùdu ró? Adré di ngá no nyànomvá ngíningíni ró?» 20 Di akódhi ni tibhá nda ì logó àyi dré dhi: «Mà nǐ tàle dhi, kònìdhi àma ki mvá 'i, ìndì apfò tá mǐ kùdúkùdu ró dhi be. 21 Di, mà nǐ ngalè adré nyànomvá ngá no ngíni ya dhi ko. Mà nǐ kpà ngalè àdhi nzì akódhi ni mǐ nǐ ya dhi ko. Mǐ kòlizì akódhi kòdhya. Atsá kàdrì dre. A ni kitswá àyi tàndì ni tà ta bwà.» 22 Akódhi ni tibhá nda ì tà tá kònìni, ì dré tá adrélé Yúdà ànzì

ki kàdrì ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi nda ì yi tá ru tàzoá dhi, ì ni dhya ángùdhi adrélèpi ka'íá tàle dhi, Yésu Mèsíyà 'i dhi ni dro àyi ki lísambò dzó lésè. ²³ Tà nda sè dhi, akódhi ni tibhá nda ì tà tá dhi: «Atsá kàdrì dre. Mì kòlizí akódhi kòdhya.»

²⁴ Di Fàrìsáyò nda ì dré gòzo tódhyá agó adrélèpi tá mì kùdúkùdu ró nda ni azí gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Mí fè lindrì Gìká dré. Mà nǐ tàle dhi, agó kòdhi tàkonzì líyí 'i dhi be.» ²⁵ Gò logóá dhi: «Akódhi nda kàdré ína tàkonzì líyí 'i bàti dhi, má nǐ ko. Má nǐ ngbà 'í tà àlo kònèdhi: Ma tá mì kùdúkùdu ró. Di, nyànomvá dhi, má adré ngá no!» ²⁶ Di ì gò lizíá tíá dhi: «Akódhi nda 'o mì ngíni? Nzǐ ámi mì ngíni?» ²⁷ Gò logóá àyi dré dhi: «Má tà tá àmi dré dre. Di, mì yi ma ko. Mì adré tà nda ni le yìle tódhyá àdho tà sè? Mì adré kpà lèá atsálé akódhi ni lebèbhá i ró?» ²⁸ Di ì dré akódhi ni dhàzo tàzoá dhi: «Mì mína dhya kòdhi ni lebèlepi 'i! Ama àmakya Mósè ni lebèbhá 'i! ²⁹ Mà nǐ tàle dhi, Gìká tà tá tà Mósè be dhi be. Di, kàdré ína dhya kòdhi ni tà sè dhi, mà nǐ ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko.» ³⁰ Di agó nda logó àyi dré dhi: «Tà kòdhi tà kitswálèpi dhyá ki lindrì tigá dhi 'i! Mì nǐ àmikya ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko, tágba dré áma mì nzìzo nǐ dhi! ³¹ Mà nǐ tàle dhi, Gìká adré tàkonzìbhá ki yi ko dhi be. Di, adré ína móndyá adrébhá tròle àyi tà rú, adrébhá tà í dré adrélé lèle dhi ki 'o dhi ki yi kòdhya. ³² A yi rè tàdzí ko tàle dhi, dhya àlo nzǐ móndí ùle mì kùdúkùdu ró dhi ni mì dhi. ³³ Kònò agó kòdhi kàngá tá Gìká vélésè ko dhi, kitswá tá tà àlo 'o bwà ko.» ³⁴ Di ì logó

drá dhi: «À ti mi trú tàkonzì na bàti! Mí 'o mi ngíni, adrélé àma kí tadhá dhi?» Dì ì dré akódhi ní dròzo àyi kí lèsámò dzó lésè.

³⁵ Yésu kòyi tàle dhi, ì dro tá agó nda dhi dre dhi, dré akódhi ní kisúzó gò, lizízóá tíá dhi: «Mí adré Mòndí ní Mv́a ní ka'í?» ³⁶ Agó nda logó dhi: «Mírì, mí tà rè má dré, akódhi nda àdhi 'i ya dhi ká, má kòkítswáró akódhi ní ka'í be dhi bvó.» ³⁷ Yésu tà drá dhi: «Mí nò akódhi dre. Akódhi dhya adrélépi tà ta mí be ní 'i.» ³⁸ Dì agó nda tà drá dhi: «Mírì, má ka'í dre!» Gò dré adhézó àyi kórókó títi Yésu kandrá, akódhi ní lindrì bhàzo.

Adhibhá i m̀ kùdúkùdu 'i bàti?

³⁹ Dì Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má alì mána bvò kòndì lé kítswálé tàbvó kònìdhi ní ta: Má alì kítswálé dhya m̀ kùdúkùdu ró dhi ì kòkítswáró ngá no, ìndì dhya adrébhá ngá no dhi ì kàtsárá m̀ kùdúkùdu i ró.» ⁴⁰ Fàrìsáyò àruka adrébhá Yésu làga dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma tsì kókpà m̀ kùdúkùdu 'i?» ⁴¹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Kònò m̀ kàdré tá m̀ kùdúkùdu 'i bàti dhi, à kítswá tá tà bha àmi dri àmi kí tàkonzì kí tà sè ko. Dì, m̀ dré adrélé tàle dhi m̀ adré ngá no dhi sè dhi, àmi kí tàkonzì ì dhu rè àmi dri be.»

10

Kábilígyà líkílépi i kábilígyà ní íbe dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi file kábilígyà kí gírí na ti ní 'ásè ko, di, adrélépi ína file láti twá 'ásè dhi, akódhi nda kùgú 'i, ìndì ngá kàrílépi 'i. ² Dì, dhya adrélépi

file girí nda ni ti 'ásè dhi, kábilígyà likílépi 'i. ³ Girí ni ti likílépi adré ti nda ni nzi akódhi dré gò, kábilígyà ì dré adrézó akódhi ni kúlí yi. Akódhi adré áyi tándi ni kábilígyà ki azí àyi ki rú sè gò, adrézó àyi ki dri pfòzo àyi íbe kivì na. ⁴ Kò'o àyi pfòle títi dre dhi, adré dhèle àyi kandrá. Gò kábilígyà nda ì dré adrézó lile vásà, ì dré kúlí ni ni nìle be dhi sè. ⁵ Di, kábilígyà nda ì kitswá tàdzí lile móndí twá ì dré nìle ko dhi vèsè ko. Be ró dhi, ì ni lapá ràle akódhi nda kandrásè, ì dré kúlí ni ni nìle ko dhi sè.»

⁶ Yésu tà tá tà nda àyi dré kúlí alaala sè. Di, tà dré adrélé tàle nda ki àndu fì ina àyi drina ko.

⁷ Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ma giríti kábilígyà ì dré dhi 'i. ⁸ Móndyá wáyi alìbhá drìdrì má kandrá dhi ì tá kùgubhá 'i, ìndì kàribhá 'i. Di, kábilígyà nda ì yi tá àyi ko. ⁹ Ma giríti 'i. Dhya ángùdhi adrélépi afilé má 'ásè dhi ni adrí. Akódhi nda ni adré afilé, adrélé pfòle, adrélé kpà ngá kisú nyàle. ¹⁰ Kùgú adré ngbà 'í alìle kitswálé ngá kugù, kitswálé móndí ki tupfú todràle, ìndì kitswálé tà kizá. Di, má alì mána móndí ì kàdréro lídrì íbe, ìndì lídrì nda kògaró àyi léna gagà.

¹¹ Ma kábilígyà likílépi dóro dhi 'i. Kábilígyà likílépi dóro nda adré áyi lídrì fe áyi kábilígyà ì dré. ¹² Di, kàdré dhya adrélépi ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi ni tà sè dhi, akódhi nda kábilígyà likílépi 'i bàti ko. Kábilígyà nda ì kpà akódhi ni tándi àdhya 'i ko. Akódhi kònò kàlagí adrerà'a alìle dhi, adré ina kábilígyà nda ki tayí lapázó. Gò kàlagí nda dré adrézó kábilígyà nda ki turú,

adrézó àyi ki lapé. ¹³ Dhya nda adré lapalé, dré adrélé ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi sè, ìndì dré adrélé kábilígyà nda ki tà kisù ko dhi sè.

¹⁴ Ma kábilígyà likílépi dóro dhi 'i. Má nì áma kábilígyà i be, ìndì áma kábilígyà nda ì nì kpà ma be, ¹⁵ ngóro áma Atá dré áma nìle be dhi tìni, ìndì má dré kpà áma Atá ni nìle be dhi tìni. Má adré áma lídrì fe áma kábilígyà nda i dré. ¹⁶ Ma kókpà kábilígyà àruka adrèbhá gírì kònìdhi 'á ko dhi íbe. Adré leá dhi, má kàdrì àyi nda i afízó àyi íbe be. I ni kpà áma kúlí yi gò, kábilígyà títì nda ì dré adrézó pãrí àlo ró, àyi ki likílépi dré kpà adrézó àlo kwákwá.

¹⁷ Áma Atá adré áma le tò, má dré adrélé áma lídrì fe kitswázó gòle dòá tódhyá dhi sè. ¹⁸ Dhya àlo kitswá áma lídrì tingá bwà ko. Di, má adré mána feá ngóro má dré adrélé lèle 'òle dhi tìni. Ma rìnyí íbe kitswázó feá, ìndì ma kpà rìnyí íbe kitswázó gòle dòá. Kòrìdhi, tòlí má dré kisulé áma Atá vélésè dhi 'i.»

¹⁹ Yésu ni kúlí nda i sè dhi, Yúdà ànzi ì dré gòzo tódhyá ru lanzí. ²⁰ Ayi ki àruka bí dhi ì adré tá tàá dhi: «Akódhi tirí kònzi íbe í léna! Ngá kizá akódhi ni drè dre! Mì adré akódhi ni yi àdho tà sè?» ²¹ Di, àruka ni ì adré kó tàá dhi: «Dhya adrélépi tirí kònzi íbe í léna dhi adré ína kúlí ta kònìni ko. Tirí kònzi ni kitswá tsì mómí mǐ kùdúkùdu ró dhi ki mǐ nzi bwà?»

Yúdà ànzi ki àruka ì gà Yésu rè

²² Lókyá kídhì àdhyà sè dhi, Yúdà ànzi ì adré tá gwányá adrézó tépelò ni bhàma twá Giká dré dhi ni tà kisù dhi ni 'o Yèrúsalémà na. ²³ Di Yésu dré

tá adrerà'a atsilé tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi 'ásè dhi 'á dhi, ²⁴ Yúdà ànzì ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú gò, tàá drá dhi: «Mí ni tà kòdhi ni losó vwàle lókyá be ángopí? Mí kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ngádra 'á ká.» ²⁵ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má tà tá tà nda àmi dré dre. Dì, mì ka'ì àmikya ma ko. Tà líndrìga ró má dré adrelé 'òle áma Atá ni rú sè dhi ì adré tadhá ngádra 'á dhi, ma àdhi 'i ya dhi nì. ²⁶ Dì, mì ka'ì àmikya ma ko, mì dré adrelé áma kábilígyà 'i ko dhi sè. ²⁷ Ama kábilígyà ì adré áma kúlí yi. Má nǐ kpà àyi be gò, ì dré adrezó áma lebè. ²⁸ Má adré lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe àyi dré gò, ì dré kitswázó tàdzí dràle ko. Dhya àlo kitswá kpà àyi kì topá má drígàsè bwà ko. ²⁹ Ama Atá àyi kì afèlepi má dré dhi kàdrì ngá wáyi dhi kì lavú. Dì dhya àlo kitswá àyi kì topá áma Atá nda drígàsè bwà ko. ³⁰ Ama áma Atá be dhi ì àlo 'i.»

³¹ Gò Yúdà ànzì nda ì dré gòzo tódhyá kírà kudhú kitswázó Yésu nì lebhé dràle ásà. ³² Dì Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Má 'o tà líndrìga ró dóro bǐ angábhá áma Atá vélèsè dhi ì àmi dré nòle dhi 'í. Dì tà nda ì kòfalé dhi, mì adré 'òle áma lebhé kírà sè tà ángùdhi sè?» ³³ Dì Yúdà ànzì nda ì logó drá dhi: «Mà adré àmi lebhé kírà sè tà dóro nda kì àlo sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya àmi lebhé kírà sè, mí dré adrelé Gìká ni lodhá dhi sè. Angyá ko, mì móndí ro ni, mí adré mína àmi 'o adrelé Gìká ro!»

³⁴ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «À tisì zakó tsǐ àmi kì tátrítrí kúlí na dhi, Gìká tà tá dhi: <Ami gìká

'i!> * 35 M̀a n̄i tàlè dhi, à kitswá tà àlo tìsìlè Giká ni Kúlí na dhi ni bhe g̀arà dri bwà ko dhi be. Dì Giká kòzi kó m̀ondyá áyi Kúlí kisúbhá dhi i g̀iká i ró dhi, 36 m̀i adrè dì àm̀ikya tàá dhi, má adrè Giká ni lodhá, má dré tàlè dhi ma Giká ni Mv́agó 'i dhi sè dhi ng̀ini? Tà bàti ró dhi, Giká Atá nda bhà ma twá adrélè ina ró gò, áma am̀uzo bvò kònìdhi lé dhi n̄i. 37 Má kàdré tà áma Atá dré adrélè 'òlè dhi k̄i 'o kòdhya ko dhi, m̀i kòka'ì ma ko. 38 Dì, má kàdré tà nda k̄i 'o 'í dhi, gba m̀i kàdré áma ka'ì ko yà dhi, m̀i kàdré tà l̀indríga ró má dré adrélè 'òlè nda k̄i ka'ì kòdhya, m̀i kònìró tàlè dhi, áma Atá má léna, ìndì ma áma Atá léna dhi be.» 39 Dì ì dré gòzo adrélè láti nda kitswázó akódhi ni ru. Dì, akódhi dré ina ng̀azo p̀fòlè lyà àyi kòfalésè.

40 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo l̀ilè zyàlè Yòròdánè ni ta'a na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtìsimò fe dr̀dr̀i dhi na. Dré adrézó kònàlè g̀ilè lókyá be vwàvwà ro tsà gò, 41 m̀ondí zyandre dhi ì dré alìzo akódhi vélé. Ì adrè tá tàá dhi: «Yòwánì 'o tá ina tà àlo l̀indríga ró dhi ko. Dì, tà títì dré tá tàlè agó kòdhi ni tà dri dhi i tá tà bàti 'i.» 42 Dì m̀ondí zyandre dhi ì dré Yésu ni ka'izo kònàlè.

11

Lázàrò ni dràma

1 Agó àlo rú be Lázàrò dhi tá drà ro Bètàníyà na. Bètàníyà nda tá kpà bhà akódhi ni amv̀p̄i i, M̀aríyà i M̀arátà be dhi kya 'i.* 2 M̀aríyà nda kòdhi tá tòkó malásì dàlepì Mírì Yésu pá gò, pá

* 10:34 10:34 A kònò Longó i 82:6. * 11:1 11:1 A kònò Lúka 10:38-42.

ni ki atrizo áyi drìbhí sè dhi 'i.† Di adrúpi ni, Làzàrò nda tá drà ro. ³ Gò akódhi ni amvúpi rì nda ì dré móndí mùzo lile tàá Yésu dré dhi: «Mírì, àmì arúpi mí dré lèlè tò dhì drà ro.» ⁴ Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Làzàrò ni drà kòdhi kitswá akódhi ni 'o dràlè nyo ko. Be ró dhi, drà nda atsá ína akódhi rú Giká kòkisúró mĩlanzilanzĩ ásà, ìndì kòbhàró kpà áyi Mvágó ni mĩ lanzìlè ásà be dhi bvó.»

⁵ Yésu lè tá Màràtá ì, amvúpi ni Màrìyà be, ìndì Làzàrò be tò. ⁶ Di, kòyi tàlè dhi, Làzàrò nda tá drà ro dhi dre dhi, dré gòzo ína adrélé àrà í dré tá adrézó dhi na kítú rì. ⁷ Gò dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mà kògò lile Yùdáyà na.» ⁸ Di, akódhi ni lebèbhá nda ì tà drá dhi: «Rábbì, gí dhu rè ko, Yúdà ànzi ì dré tá adrézó láti nda kitswázó àmì lebhé dràlè kírà sè dhi. Di, mí adré mína 'òlè gòlè kònàlè?» ⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Kítú adré kàlè sáà mudrí-drì-rì ko? Dhya ángùdhi adrélépi atsílè kítú sè dhi adré dhèlè ko, dré adrélé ngádra bvò kòndi àdhya ni no dhi sè. ¹⁰ Di, kàdré ína atsílè ngátsi sè dhi, adré dhèlè, dré adrélé ngádra àko í lèna dhi sè.»

¹¹ Kòtá tà nda dre dhi, dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Àma ki arúpi Làzàrò ko ayí dre. Di, má adré mána lile akódhi ni toró.» ¹² Di lebèbhá ni ì tà drá dhi: «Mírì, akódhi kàdré ayí ko dhì, a ni adrí.» ¹³ Ì adré tá àyikya kisùá dhi, Yésu adré tá Làzàrò ni ayí kòma ni tà ta kòdhya. Tákò, Yésu adré tá ína akódhi ni dràma ni tà ta kòdhya. ¹⁴ Di Yésu dré tàzoá àyi dré ngádra 'á dhi: «Làzàrò drà dre.

† 11:2 11:2 A kònò Yòwánì 12:1-8.

15 Di àmi ki tà sè dhi, má adré lenzélé má dré tá adrélé kònàle yó dhi sè, mì kòkitswáró áma ka'í bàti be dhi bvó. Mà kòlì dì akódhi véna.»

16 Di Tòmá, adrélé kpà rú zìle Làtí dhi dré tazoá Yésu ni lebèbhá àruka títi dhi i dré dhi: «Mà kòlì kókpa be, mà kòdràró tùmáni akódhi be!»

Yésu dhya adrélépi móndí ki tingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe dhi 'i

17 Yésu kòtsa Bètànyà na dre dhi, dré yìzoá tàle dhi, à bhà tá Làzàro ayilé mógó na kítú su dre. 18 Bètànyà nda tá ànyi Yèrúsalemà làga, ànyìànyi kílóméterè na. 19 Di Yúdà ànzi bí dhi ì alì tá Màrátà i vélé Màríyà be, kitswálé àyi ki togó tindrì àyi ki adrúpi ni dràdrà ni tà sè.

20 Di Màrátà kòyi tàle dhi, Yésu adré tá alìle dhi dre dhi, dré ngàzo lìle ru kisú ába. Di, Màríyà lírì tá ína adrélé dzó na. 21 Màrátà dré tazoá Yésu dré dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko! 22 Di, ndìndì nyànomvá dhi, má nì tàle dhi, Gìká ni tà ángùdhi mí dré dra zìle í tí dhi ni fe mí dré dhi be.» 23 Yésu tà drá dhi: «Ámi adrúpi ni angá dràdrà lésè.» 24 Di Màrátà logó drá dhi: «Má nì tàle dhi, a ni nga dràdrà 'àsè kítú kùdù móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi be.» 25 Di Yésu tà drá dhi: «Ma dhya adrélépi móndí ki tingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe àyi dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, tágba kòdrà yà dhi, a ni adrí. 26 Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi adrélépi lídrì íbe ìndì adrélépi áma ka'í dhi, kitswá tàdzí dràle kóná vésè kólyá ko. Mí ka'í tà kòdhi vélé?» 27 Di Màrátà logó drá

dhi: «Àyíya, Mírì, má adré ka'íá dhi, mi Mèsíyà 'i, Giká nì Mvágó 'i, ìndì dhya adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i.»

²⁸ Màràtà kòtà tà nda dre dhi, dré ngàzo lile áyi amvúpi Màríyà nì azí gò, tàzoá drá kòyàyà sè dhi: «Dhya tà tadhálépi dhi kònwánò. Adré ámi zi.» ²⁹ Màríyà kòyi rúbí nda dre dhi, dré ngàzo mbèlè lile Yésu véna. ³⁰ Yésu fì tá rè bhà nda na ko. Di, adré tá dhu rè àrà ì dré ru kisúzó Màràtà be dhi na. ³¹ Di Yúdà ànzì adrèbhá tá Màríyà làga dzó na adrélé akódhi nì togó tindrì nda, ì kònò akódhi ngarà'a pfòle mbèlè dre dhi, ì dré kpà ngàzo akódhi nì lebè. Ì adré tá àyikya kisùá dhi, adré lile ngòle mógó drìna.

³² Màríyà kòtsa àrà Yésu dré tá adrézó dhi na akódhi nì no dre dhi, dré dhèzo akódhi pá gò, tàá drá dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko!» ³³ Di Yésu kònò Màríyà nda ì adrérà'a ngòle túmánì Yúdà ànzì alìbhá ába dhi ìbe dre dhi, akódhi nì togó dré òzo, adrélé lanzìle tò. ³⁴ Dré lizizóá dhi: «Mì bhà akódhi nì rúbhá ángwà?» Ì logó drá dhi: «Mírì, mí alì nòá.» ³⁵ Yésu dré ngòzo. ³⁶ Di Yúdà ànzì nda ì dré tàzoá dhi: «Mì nò rè dré akódhi nì lèle ngìni ya dhi ká!» ³⁷ Di, móndí àruka àyi kòfalé dhi ì dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi nzi tá kó agó mì kùdúkùdu ró dhi nì mì 'í dhi, kitswá tá tsì tà 'o Làzàrò dré dràzo ko dhi bwà ko?»

Yésu tìngá Làzàrò dràdrà lésè

³⁸ Yésu nì togó dré gòzo tódhyá òle gò, dré lizo tsàle mógó na. Mógó nda tá gò 'i. Á alí tá kírà kàdrì bhàle tíá. ³⁹ Di Yésu dré tàzoá dhi:

«Mì zì kírà tíàsà.» Dì, Màràtà, dhya dràlepi nda ni amvúpi tà drá dhi: «Mírì, kòndi tàdzí ni véle tò. Angyá ko, akódhi ayí mógó na kítú su dre!»
⁴⁰ Yésu logó drá dhi: «Má tà tá mí dré dhi, mí kòka'í dhi, mí ni Gíká ni mìlanzìlanzì no dhi ko?»
⁴¹ Dì ì dré kírà nda ni zìzo. Gò Yésu dré mì tingázó kurú na, tàzoá dhi: «Tátá, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré áma yìle dre dhi sè. ⁴² Má nì, mí adré ngbú adréle áma yi dhi be. Dì, má tà mána tà kòdhi mónnyá zyandre má làga kòni ki tà sè, ì kòkìswáró ka'íá dhi, mí amù ma mì.»
⁴³ Kòtà tà nda dre dhi, dré ngázo kúlí yo tàzoá dhi: «Làzàró, mí apfò kònalésè!» ⁴⁴ Dì dhya tá dràlepi nda dré ngázo apfòle. A lambé tá drígá ni ì, pá ni íbe kítá kàtswákàtswa dhi ì sè, drì ni ni lambézó kítá àzya sè. Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì trì akódhi, tayízóá lile.»

*Yúdà ànzi ì yi ru kìswázó Yésu ni pfu dràle
 (A kònò kpà Màtáyò 26:1-5; Márokò 14:1-2;
 Lúkà 22:1-2)*

⁴⁵ Dì Yúdà ànzi alìbhá tá Màrìyà véle nda ì kònò tà Yésu dré 'òle nda dre dhi, àyi ki àruka bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo. ⁴⁶ Dì, àruka ni ì dré àyikya lizo Fàrìsáyò ì véna, tà Yésu dré 'òle nda ni tíí àyi dré.

⁴⁷ Gò kòwánà kàdrì ì Fàrìsáyò íbe dhi ì dré bhàgo kàdrì ki kimózó tíí gò, ì dré tàzoá dhi: «Mà nì 'òá ngíni? Tàko ko, agó kòdhi adré véle tà líndrìga ró dhi ki 'o bí! ⁴⁸ Mà kòtayí akódhi adréle tà 'o kònìni dhi, mónnyá wáyì dhi ki akódhi ni ka'í. Dì Rómà ki kàdrì ki àma ki tépelò 'o pfùle,

túmání àma ki sùrú íbe.» ⁴⁹ Di, àyi ki àlo rú be Kàyáfà, adrélépi tá kòwánà ki kàdrì ro kóná kònàdhi sè dhi, dré ngàzo tàà àyi dré dhi: «Àmi, mì nǐ àmikya tà àlo ko! ⁵⁰ Mì nǐ ko tàle dhi, dóro nǐ àmi dré dhi, dhya àlo dré dràle móndyá wǎyi ì dré dhi, àmi ki sùrú wǎyi dhi kòdràró nyo ko dhi?» ⁵¹ Akódhi tà tá tà nda áyi drǐ sè ko. Di, dré tá adrélé kòwánà ki kàdrì ro kóná nda sè dhi sè dhi, longó tá ína tà nda pròfétà àdhya tǐni tàzoá dhi, Yésu nǐ dra Yúdà ànzi ki sùrú nǐ tà sè. ⁵² Di, kitswá tá ngbà 'í dràle sùrú nda nǐ tà sè ko, a nǐ kókpà dra kitswálé Gǐká nǐ ànzi ayíbhá àrà títí ì 'ásè dhi ki kímó adrélé sùrú àlo ró. ⁵³ Di kidhólé kítù nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré ru yǐzo kitswázó Yésu nǐ pfu dràle.

⁵⁴ Di ásà dhi, Yésu dré gòzo véle adrélé atsilé Yúdà ànzi ì kòfalésè ngádra 'ásè ko. Di, dré ína lizo àrà ànyi duku làga dhi na, bhàandre rú zìle Èfàràyímà dhi na gò, ì dré adrézó kònàle tímání lebèbhá nǐ íbe.

⁵⁵ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya kàtsá ànyi dre dhi, móndí zyandre dhi ì dré ngàzo gbàbhú lésè lǐle Yèrúsalmà na, kitswálé àyi ki temvé drǐdrǐ gwányá nda kandrà. ⁵⁶ Di ì adré tá Yésu nǐ nda, adrézó tàà àyi kòfalésè tépelò na dhi: «Mì kisù ngíni? Akódhi kitswá tsǐ alǐle gwányá lé ko?» ⁵⁷ Di, kòwánà kàdrì ì Fàrisáyò íbe dhi ì fè tá tòlí tàzoá dhi, dhya àlo kòni àrà Yésu dré tá adrézó lána dhi be dhi, kòtadhá àrà nda àyi dré, ì kòkitswáró akódhi nǐ ru be dhi bvó.

Màríyà dà màlàsì Yésu pá

(A kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Márokò 14:3-9)

¹ Tayí tá kítú nzi-drì-àlo gwányá Pásikà àdhya kandrà gò, Yésu dré lizo Bètàníyà na, bhà Làzàrò àdhya na. Làzàrò nda tá dhya Yésu dré tingalé dràdrà lésè dhi 'i. ² Di kònàle dhi, à dré ngá ladhízó Yésu dré nyàle. Màràtà adré tá ngá bha móndí i kandrà. Làzàrò tá kpà móndyà lírìbhá míasà làgàsè tùmání Yésu be dhi i kòfalé. ³ Di Màríyà dré màlàsì làgí kyàkyà ladhílé tsèrèlè nàradà sè dhi ni adózó, alizo ába líterè àlo ni kítógá 'àsè.* Dré màlàsì nda ni dàzo Yésu pá gò, pá ni ki atrizo áyi drìbhí sè. Gò màlàsì nda ni tàdzí dré dzó nda ni 'a dòzo wáyi.

⁴ Di Yùdàsì Ìsikàriyótà, Yésu ni lebèbhá ki àlo tá kpà kònàle. Akódhi nda tá dhya adrélépi 'òle Yésu ni lefè kàribhá i drígá dhi 'i. Di kònò tà Màríyà dré 'òle nda dre dhi, dré ína tàzoá dhi: ⁵ «À kitswá tá màlàsì kòdhi ni lagí, làfa ni ni fèzo lemerèbhá i dré ko àdho tà sè? A ni tá kitswá làfa lò'wa kámá-na dhi ki kisú àsà.»† ⁶ Tà tá kònìni dré tá adrélé lemerèbhá ki tà kisú dhi sè ko. Be ró dhi, tà ína tà nda dré tá adrélé kùgú 'i dhi sè. Tàko ko, akódhi tá dhya adrélépi kòmvo adrézó làfa bha lána dhi ni líkí dhi 'i. Di, adré tá ína ngá bhàle lána dhi ni do áyi tàndi dré. ⁷ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí tòkó kònìdhi, kàdréró tà dré 'òle kòdhi ni líkí áyi togó na tsàle kítú dra

* **12:3** 12:3 Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó màlàsì ladhí àsà dhi 'i. † **12:5** 12:5 A adré tá làfa lò'wa kònì ki rú zi «dènàrí». Dènàrí kámá-na kònì i tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i.

áma rúbhá bhàzo mógó na dhi tú! ⁸ Mì adré ngbú adrélé lemerèbhá ìbe àmì kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adrélé tùmání má be ko.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Làzárò ni pfu dràle

⁹ Yúdà ànzi zyandre dhi ì kòyi tàle dhi, Yésu tá Bètáníyà na dhi dre dhi, ì dré kpà lizo kònàle. Ì lè tá ngbà 'í Yésu ni tà sè ko. Ì lè kókpà kitswálé Làzárò Yésu dré tingálé dràdrà lésè dhi ni no dhi bvó. ¹⁰ Di kòwánà kàdrì ì dré kpà ru yìzo kitswázó Làzárò ni pfu dràle. ¹¹ Tàko ko, akódhi nda ni tà sè dhi, Yúdà ànzi zyandre dhi ì adré tá àyi kì tayí, adrézó Yésu ni ka'í.

Yésu fì Yèrúsalémà na ópí tìni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40)

¹² Kítú bvóá dhi sè dhi, móndí zyandre alìbhá gwányá Pásikà àdhya lé nda ì dré yìzoá tàle dhi, Yésu adré alìle Yèrúsalémà le. ¹³ Di ì dré mbíra bí kì dòzo, topfòzo ába kitswálé ru kisú akódhi be. Ì adré tá loyóá dhi:

«Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà tani kàdré ópí Isèrélè ànzi kya dri!»‡

¹⁴ Di Yésu dré púndà mvá àlo dhi ni kisúzó gò, mbàzo lirílé dríá, ngóro tìsìle Gìká ni Kúlí na dhi tìni:

¹⁵ «Mì, zapi Sìyónà àdhya ni, mí kòro ngá ko.

Mí nò rè ká! Ámi ópí adré alìle, lirí ina púndà mvá dri.»§

---

‡ **12:13** 12:13 A kònò Longó ì 118:25-26. § **12:15** 12:15 A kònò Zàkàríyà 9:9.

¹⁶ Lókyá nda sè dhi, tà nda kòdhi ki àndu fi tá dhu rè Yésu ni lebèbhá i drina ko. Di Yésu konga dràdrà 'ásè file áyi mĩlanzĩlanzĩ na dre dhi, i dré nĩzoá tàle dhi, à tisì tá tà nda i Yésu ni tà dri gò, à dré tà nda ki 'òzo akódhi dré dhi be.

¹⁷ Mòndyá zyandre tá Yésu ni nobhá Làzàrò ni azirà'a angalé dràdrà lésè, ìndì apfòle mógó lésè nda i adré tá tà nda ni tití. ¹⁸ Di mòndí àruka zyandre dhi i kòyi tà lĩndrĩga ró Yésu dré tá 'òle nda ni rúbí dre dhi, i topfò tá kitswálé ru kisú akódhi be. ¹⁹ Di Fàrĩsáyò i dré tazoá àyi kòfalésè dhi: «Mì nò rè ká! Mà kitswá àmakya tà àlo 'o bwà ko. Mòndyá wáyi bvò àdhya i adré lile akódhi vésè!»

Yésu longó áyi dràma ni tà

²⁰ Mòndyá alĩbhá Yèrúsalemà le kitswálé Gĩká ni lĩndrì bha gwányá nda tú dhi i kòfalé dhi, Gĩrĩkĩ àruka i tá be. ²¹ Di àyi nda i dré alizo Fĩlípò angalépi tá Bètèsàyídà, Gàliláyà le dhi lésè dhi vélé gò, lizíá tíá dhi: «Atálágó, mà adré Yésu ni le nòle.» ²² Di Fĩlípò dré lizo tà nda ni ta Andréyà dré gò, i dré lizo rìti tàá Yésu dré.

²³ Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Lókyá Mòndí ni Mvá dré dra mĩlanzĩlanzĩ kisúzó dhi kitswá dre. ²⁴ Má adré tà bàti ta àmì dré: Ngánò lò'wa kòdhe dràle kìnì na ko dhi, a ni ngbú adré kalóma. Di, lò'wa nda kòdhe ína dràle dhi, a ni lò'wa àruka ki 'a bĩ. ²⁵ Dhya ángùdhi adrélépi tròle áyi tàndì ni lídrì rú dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya adrélépi áyi lídrì bvò kòndi dri dhi ni ga dhi, a ni áyi lídrì nda ni líkì adrélé kóná vésè kólyá. ²⁶ Dhya ángùdhi adrélépi áma tà le

'òle áma màràbà tíni dhi, lè akódhi nda kàdré áma lebè. Arà ángùdhi má dré adrézó lána dhi na dhi, áma màràbà nda ni adré kókpà be. Di áma Atá ni lindrì fe dhya adrélépi áma tà 'o nda dré.

²⁷ Nyànomvá dhi, áma togó adré lanzìle tò. Di má ni tàá ngíni? Má ni tsì tàá dhi, <Tátá, mí tidrí ma lókyá kizà àdhya kònìdhi sè> dhi? Kóko, má atsá mána kitswálé kizà nya lókyá kònìdhi sè. ²⁸ Tátá, mí kòbhà ámi rú kùle wà!» Yésu kòtà tà nda dre dhi, kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Má bhà áma rú kùle dre. Má ni kpà go tódhyá rú nda ni bha kùle.» ²⁹ Di móndyá zyandre adrèbhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré adrézó tàá dhi: «Kòdhi bhù tadí nì!» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Ángéló àlo dhi tà tà drá nì!»

³⁰ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Kúlí kòdhi apfò áma tà sè ko. Di, apfò ína àmi ki tà sè.

³¹ Nyànomvá kònìdhi, lókyá bvò kònìdhi ni tàbvò tàzo dhi 'i. Nyànomvá dhi, à ni ópí bvò kòndi àdhya ni dro pfòle.* ³² Di ma ró dhi, à kòtingá ma kurú na bvò 'àsè dre dhi, má ni móndyá wǎyi dhi ki asé má vélé.» ³³ Yésu tà tá tà nda tadházóá dhi, í ni dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi.†

³⁴ Di móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mà yi tàle dhi, tátátrí kúlí adré tàá dhi, Mèsíyà ni

* **12:31** 12:31 «Ópí bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † **12:33** 12:33 «Móndí ni Mvá ni tingama kurú na bvò 'àsè» kònìdhi adré tà rì dhi ki tadhá. Adré tadhá dhi, à ni Yésu ni tingá tidíle fa kipakípa dri. Adré kókpà tadhá dhi, à ni akódhi ni tà tingá bhàle kuru akódhi ni dràma sè ìndì akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi sè.

adré kóná vèsè kólyá dhi 'í. Mí adré di mína tàá dhi, lè à kòtingá Móndí ni Mv́á bvò 'ásè dhi ngíni? Móndí ni Mv́á nda àdhi i?» ³⁵ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àmi dhu rè ngádra íbe àmi kòfalé dhi lókyá tsà sè. Lè mì kàdré atsilé mì dré adrérà'a ngádra nda íbe dhi 'á, tínimvá kòkiró àmi ko dhi bvó. Angyá ko, dhya adrélépi atsilé tínimvá na dhi ñí ina ngalè í adré lile ángolé ya dhi ko. ³⁶ Mì dré adrérà'a ngádra íbe dhi 'á dhi, mì kàdré ngádra nda ni ka'í, mì kàtsáró ànzi ngádra àdhya i ró be dhi bvó.» Yésu kòtà tà nda i dre dhi, dré ngàzo lile àyi zu àyi rúsè.

Yúdà ànzi ì ka'í Yésu ko

³⁷ Tágba Yésu dré tá tà líndrígá ró bí dhi ki 'òzo àyi mi dhi, ì ka'í tá àyikya akódhi ko. ³⁸ Di tà nda kòdhi atsá kònini, kitswálé kúlí pròfétà Èsáyà dré tá tìsìle kòni ì kò'oró ru be dhi bvó: «Mírì, àdhi ka'í kúlí mà dré longólé dhi nì? Adhi nò tà Mírì dré tadhálé àyi drígá rinyi ró dhi sè dhi nì?» †

³⁹ Di móndí ì kitswá tá Yésu ni tà ka'í bwà ko. Angyá ko, Èsáyà nda tà tá kpà dhi:

⁴⁰ «Giká 'o àyi ki mǐ adùle,
àyi ki togó 'òzo tombálé,
ì kònòró ngá àyi ki mǐ sè ko,
ì kòniró tà àyi ki togó na ko,
ì kàdzáró àyi ki togó má vélé gò,
má dré àyi ki tidrízó dhi ko.» §

⁴¹ Èsáyà tà tá tà nda kònini tàko ko, nò tá ina Yésu ni mìlanzilanzì gò, dré akódhi ni tà tàzo.

† 12:38 12:38 A kònò Èsáyà 53:1. § 12:40 12:40 A kònò Èsáyà 6:9-10.

⁴² Tágba kònini dhi, móndí zyandre dhi ì ka'ì tá Yésu. Ndìndì Yúdà ànzì kì kàdrì kì àruka ì ka'ì 'í. Dì, ì adré tá àyi kì tà ka'ìka'ì nda nì tà ta ngádra 'á ko. Angyá ko, ì adré tá ngá ro, Fàrìsáyò kì dra àyi kì dro lísambò dzó ì lésè dhi sè. ⁴³ Tàko ko, ì adré tá àyikya rúku le kisulé móndí ì véna, rúku kisulé Gíká véna dhi nì lavú.

Kúlí Yésu dré tàle dhi kì móndí kì tàbvó ta nì

⁴⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré kúlí yòzo tàzoá móndyá zyandre ì dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, adré ngbà 'í áma ka'ì kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi nì ka'ì. ⁴⁵ Dhya ángùdhi adrélépi áma no dhi, adré dhya áma amùlepi dhi nì no kòdhya. ⁴⁶ Má alì mána bvò kònìdhi lé adrélé ngádra ró, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi kògòró véle adrélé tínímvá na ko. ⁴⁷ Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò, adrézó ka'íá 'òle ko dhi, má adré akódhi nda nì tàbvó ta ma ko. Tàko ko, má alì bvò kònìdhi lé kitswálé móndyá bvò àdhya kì tàbvó ta ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé móndyá bvò àdhya kì tidrí. ⁴⁸ Dì, dhya adrélépi áma ga gò adrézó áma kúlí ka'ì ko dhi, akódhi nda nì tàbvó tàlepi be. Kúlí má dré tàle dhi kì akódhi nì tàbvó ta kítú kùdù sè dhi nì. ⁴⁹ Tàko ko, má tà tá mána kúlí nda ì áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi fè ína tòlì tàzoá má dré dhi, má kòtà àdho tà 'i ya dhi, ìndì má kòtà tà nda ngíni ya dhi nì. ⁵⁰ Dì má nì tàle dhi, akódhi nì tòlì nda adré móndí kì adrì lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisú dhi be. Asà dhi, tà ángùdhi má dré adrélé tàle

dhi, má adré tàá ngóró áma Atá dré tàle má kòtà dhi tìni.»

13

Yésu dzì áyi lebèbhá kì pá

¹ Gwányá Pásikà àdhya kandrà dhi, Yésu nì tá tàle dhi, lókyá í dré ngàzo bvò kònìdhi 'ásè lile áyi Atá véna dhi kitswá dre dhi be. Lè tá ngbú áyi lebèbhá bvò dri dhi i tò. Di gò adréle áyi kì le tsàle kùdù na.

² Indró sè dhi, Yésu i lebèbhá ni íbe dhi i adré tá ngá nya. Di Dzáborò bhà tá tà Yùdásì Ìsikàriyótà, Sìmonà ni mvá ni togó na, kòlefèró Yésu kàribhá i drígá. ³ Yésu nì tá tàle dhi, áyi Atá tayí tá tà títi dhi i í drígá, í angá tá Gìká vélésè, ìndì í adré 'òle gòle Gìká véna dhi be. ⁴ Di dré ngàzo mísá làgàsè, kítá í dré tá asólé kítá àzya dri dhi ni avù gò, kítá àzya adózó dròle áyi kípilé 'á. ⁵ Dré yí adózó dàle kòtà na gò, kidhózó adréle áyi lebèbhá àlo àlo dhi kì pá dzì, adrézó pá nda kì atrì kítá í dré tá dròle áyi kípilé 'á nda sè.

⁶ Kòtsa Sìmonà Pétèró rú dre dhi, akódhi nda dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí ni tsì áma pá dzì bàti?» ⁷ Yésu logó drá dhi: «Tà má dré adréle 'òle kònìdhi, mí nì rè nyànomvá ko. Di, mí ni go tà nda ni àndu ni ndò.» ⁸ Pétèró tà drá dhi: «Kóko! Mí kitswá áma pá dzì tàdzí ko!» Yésu logó drá dhi: «Má kòdzì mí ko dhi, mí kitswá vélé adréle áma lebèlepi ró ko.» ⁹ Di Sìmonà Pétèró tà drá dhi: «Mírì, kàdré kònìni dhi, mí kòdzì ngbà 'í áma pá kòdhya ko, mí kòdzì kókpà áma drígá i áma drì be!» ¹⁰ Di Yésu logó drá dhi: «Adré

lèá dhi, dhya áyi dzìlepi dre dhi kògò ngbà 'í áyi pá dzi kòdhya. Di akódhi ni rúbhá wáyi dhi ni adré ndí àko. Àmi, áma lebèbhá ni i, àmi kemve kpírìkpírì. Di, àmi títi ko.» ¹¹ Tà tá kònìni, dré tá nìle àdhi adré tá 'òle áyi lefè kàribhá i drígá nì ya dhi be dhi sè. Àsà dhi, tà tá dhi: «Àmi títi ni i kemve ko.»

¹² Di Yésu kòdzì àyi kì pá i akílé títi dre dhi, dré gòzo áyi kítá asó, gòzo lirílé mísá làga. Dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nì tsì tà má dré 'òle àmi dré kòdhi ni àndu be? ¹³ Mì adré àmìkya áma zi tà tadhálépi ró, ìndì Mírì ro. Mì adré tà nda ni ta kyá, tàko ko, ma kònìni bàti. ¹⁴ Di ngóro ma, àmi kì Mírì ro ìndì àmi kì tadhálépi ró ni, má dré àmi kì pá dzìle dhi tìni dhi, lè mì kàdré kókpà àmi kì adrúpi kì pá dzi àmi kòfalésè. ¹⁵ Tàko ko, má 'o tà kòdhi àmi dré nòle, mì kàdréró kókpà 'òá ngóro má dré 'òle àmi dré dhi tìni. ¹⁶ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi màràbà ro dhi lavú áyi mírì ko. Dhya mùle dhi lavú kpà dhya áyi mùlepi dhi ko. ¹⁷ Nyànomvá dhi, mì nì tà nda kòdhi i be. Di mì kàdré tà nda kì 'o dhi, Gìká ni tà tani bha àmi dri.

¹⁸ Má adré àmi wáyi dhi kì tà ta kòdhya ko. Má nì mána dhya má dré kípèle dhi i dóro. Di, adré lèá dhi, tà tisìle Gìká ni Kúlí na kònìdhi kò'o ru: <Dhya mà dré áma mápà nyàzo tùmání ába dhi alá ína i má rú nì.>* ¹⁹ Má adré tà kòdhi ni ta àmi dré drìdrì tà nda ni atsama kandrá, tà nda kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'iró dhi, ma Dhya adrélépi be dhi 'i. ²⁰ Má adré tà bàti ta

* **13:18** 13:18 A kònò Longó i 41:10.

àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi móndí má dré mùle dhi ni ka'ì dòle dóro dhi, adré áma tàndi ni ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'ì kòdhya.»

Yésu longó dhi, Yùdàsì ni àyi lefe kàribhá i drígá

(A kònò kpà Mátáyò 26:20-25; Márokò 14:17-21; Lúkà 22:21-23)

²¹ Yésu kòtá tà nda i dre dhi, akódhi ni togó dré lanzìzo tò gò, dré tàzoá ngádra 'á dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ami kì àlo ni áma lefè kàribhá i drígá.» ²² Dì akódhi ni lebèbhá i dré adrézó ru no, adrélé lizíá àyi kòfalésè ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi. ²³ Akódhi ni lebèbhá nda kì àlo dré lèle tò dhi, lírí tá adrélé akódhi làga. ²⁴ Dì Sìmónà Pétèró dré akódhi nda ni agózó drígá sè, kòlizíró Yésu nìzoá ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi. ²⁵ Dì akódhi nda dré àyi bhèzo Yésu agá lizíá tíá dhi: «Mírì, dhya nda àdhi 'i?» ²⁶ Yésu logó drá dhi: «Akódhi nda dhya má dré dra mápà kígá kònìdhi ni sòzo súpù na fèzoá drá dhi 'i.» Dì kòso mápà kígá nda súpù na dre dhi, dré fèzoá Yùdàsì Ìsìkàrìyótà, Sìmónà ni mvá dré. ²⁷ Yùdàsì kòdo mápà kígá nda dre dhi, Sàtánà dré ndirì fizo akódhi léna. Dì Yésu dré tàzoá drá dhi: «Tà mí dré adrélé 'òle kòdhi, mí kò'o mbèlè.» ²⁸ Dì, dhya àlo àyi adrèbhá tá mísá làgàsè nda i kòfalé dhi nì ngalè Yésu tà tá tà nda drá àdho tà sè ya dhi ko. ²⁹ Yùdàsì dré tá adrélé làfa líkí nì dhi sè dhi, àyi kì àruka i adré tá kisùá dhi, kònò Yésu adré tá tàá drá dhi, kòlì ngá gi àyi dré gwányá

ni tà sè yà, kó ngalè, kòlì ngá fe lemerèbhá i dré yà dhi. ³⁰ Di Yùdásì kòdo mápà kìgá nda dre dhi, dré ngàzo pfulè kivì na. Lókyá nda tá ngátsi 'i.

Yésu fè tòlì tídhí ro dhi

³¹ Di Yùdásì kòpfò dre dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, Gìká ni Mòndí ni Mvá ni mǐ bha lanzile. A ni kpà áyi mǐlanzìlanzì tadhá akódhi nda rú. ³² Di Gìká kàdré áyi mǐlanzìlanzì tadhá akódhi rú dhi, a ni kókpà áyi Mvá nda ni mǐ bha lanzile áyi tándi léna. Bàti, a ni akódhi ni mǐ bha lanzile nyànomvá. ³³ Ama ànzi i, ma dhu rè àmi íbe ngbà 'í lókyá tsà sè. Mǐ ni áma nda. Di, ngóro má dré tá tàle Yúdà ànzi i dré dhi tǐni dhi, má adré kpà tàà nyànomvá àmi dré dhi: Mǐ kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.

³⁴ Má adré tòlì tídhí ro kòndhi ni fe àmi dré kòdhya: Mǐ kàdré ru le àmi kòfalésè. Ngóro má dré àmi ki lèle tò dhi tǐni dhi, àmi, mǐ kàdré kókpà ru le àmi kòfalésè tò. ³⁵ Mǐ kàdré ru le àmi kòfalésè kònini dhi, móndyá wáyi dhi ki nǐá tàle dhi, àmi áma lebèbhá 'i bàti dhi be.»

Yésu longó dhi, Péteró ni áyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34)

³⁶ Gò Sǐmónà Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí adré lile ángolé?» Di Yésu logó drá dhi: «Àrà má dré adrézó lile lána dhi, mí kitswá áma lebe lizo lána nyànomvá bwà ko. Di, mí ni go mína áma lebe lizo lána ndò.» ³⁷ Péteró tà drá dhi: «Mírì, má kitswá ámi lebe nyànomvá bwà ko àdho tà sè? Ma gànzi ró áma lídrì fe dràzo mí dré!» ³⁸ Di Yésu logó drá dhi: «Mí ni tsì ámi lídrì

fe dràzo má dré bàti? Má adré tà bàti ta mí dré: Drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandra dhi, mí ni áma ga vèsè be na.»

14

Yésu tindrì áyi lebhá ki togó

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì kòtayí àmi ki togó adréle lanzile ko. Mì kàdré Giká ni ka'ì, adrézó kpà áma ka'ì. ² Áma Atá ni dzó na dhi, àrà adrézó lána dhi i be bî. Má adré lile kònàle kitswále àrà ledé àmi dré. Kàdré tá kònini ko dhi, kònò má kitswá tá tàá àmi dré ko. ³ Dì má kòlì àrà ledé àmi dré dre dhi, má ni agò àmi ki do lizo àmi íbe má bhàna, mì kàdréro tùmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na. ⁴ Mì nì láti lizo àrà má dré adrézó lile lána dhi na dhi be.»

Yésu láti lizo áyi Atá véna dhi 'i

⁵ Tòmá tà drá dhi: «Mírì, mà nì ngalè mí adré lile ángolé ya dhi ko. Mà ni kitswá láti nda ni ni ngíni?» ⁶ Dì Yésu logó drá dhi: «Ma láti 'i, tà bàti 'i, ìndì lídrì 'i. Dhya àlo kitswá lile áma Atá véna ko, kàdré lile má 'ásè ko dhi. ⁷ Mì kònì ma be dhi, mì ni kókpà áma Atá ni ni be. Kidhóle nyànomvá dhi, mì nì akódhi be. Mì nò kókpà akódhi dre.»

⁸ Filípò tà drá dhi: «Mírì, mí tadhá àma dré Giká Atá wà! Kòdhi nì kitswá àma dré.» ⁹ Dì Yésu logó drá dhi: «Filípò, ma àmi íbe kíno lésè gò, mí dré rè áma nìzo ko? Dhya ángùdhi áma nòlepi dhi nò áma Atá dre. Mí adré dì mína tàá dhi <Mí tadhá àma dré Giká Atá wà!> dhi ngíni? ¹⁰ Mí adré tsì ka'íá dhi, ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna dhi ko? Kúlì má dré adréle tale àmi dré kòni i, má adré tàá áma drì sè ko. Be ró

dhi, áma Atá adrélépi adrélé má léna dhi adré áyi àzì 'o nì. ¹¹ Lè mì kàdré tà má dré adrélé tàle kòni kì ka'ì: Ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna. Mì kàdré tà nda nì ka'ì áma kúlí sè ko dhi, mì kàdré dì ka'íá tà líndrígá ró má dré adrélé 'òle dhi kì tà sè. ¹² Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi nì kpà ína tà má dré adrélé 'òle dhi kì 'o. A nì ndìndì tà kàdrì dra tà nda kì lavúbhá dhi kì 'o, má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. ¹³ Má nì tà ángùdhi mì dré dra zìle áma rú sè dhi nì 'o, áma Atá kòkisúró mìlanzìlanzì áyi Mváagó sè be dhi bvó. ¹⁴ Bàti, tà ángùdhi mì dré dra zìle má tí áma rú sè dhi, má nì 'òá.»

Yésu lazì dhi, áyi Atá nì Tìrí Lólo amù

¹⁵ Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré áma le dhi, mì nì kókpà áma tòlì kì ka'ì 'òle. ¹⁶ Má nì tà zì áma Atá tí, kòfèró dhya àzya dra àmi kì drì tàlepi dhi, kàdré ró túmánì àmi íbe kóná vèsè kólyá. ¹⁷ Akódhi nda, Tìrí Lólo adrélépi tà bàti Gìká àdhya nì tadhá dhi 'i. Móndyá bvò kòndì àdhya ì kítswá akódhi nì kúsú bwà ko, ì dré akódhi nì nòle ko dhi se, ìndì ì dré akódhi nì nìle ko dhi sè. Dì, àmi ró dhi, mì nì àmikya akódhi be, dré adrélé àmi íbe dhi sè, ìndì dré dra adrélé àmi léna dhi sè. ¹⁸ Má kítswá àmi kì tayí adrélé kìmvoànzi ì ró ko. Má nì dra agò àmi véle. ¹⁹ Tayí ngbà 'í lókyá tsà, móndyá bvò kòndì àdhya ì dré gòzo véle áma no ko. Dì, àmi ró dhi, mì nì àmikya áma no. Má dré adrélé lídrì íbe dhi sè dhi, mì nì kókpà adré lídrì íbe. ²⁰ Kítú nda kònàdhi tú dhi, mì nì nìá tàle dhi, ma áma Atá léna, àmi má léna, ìndì ma

àmi léna dhi be. ²¹ Dhya ángùdhi adrélépi áma tòlí íbe gò, adrézó ka'íá 'òle dhi, akódhi nda adré áma le nì. Áma Atá nì dhya adrélépi áma le nda nì le. Dì má nì kókpà akódhi nì le, adrézó áma tadhá drá.»

²² Yùdásì, Ísìkàrìyótà ro ko dhi, lizí tíá dhi: «Mírì, mí nì ngbà 'í àmi tadhá àma dré gò, àmi tadházó móndyá bvò àdhya i dré ko àdho tà sè?»

²³ Dì Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma le dhi nì tà má dré adrélé tadhálé dhi kí ka'í 'òle. Áma Atá nì akódhi nda nì le. Dì mà nì lí àma kí bhà mo akódhi véna, adrézó tùmání akódhi be.

²⁴ Dì, dhya adrélépi áma le ko dhi kitswá ína tà má dré adrélé tadhálé dhi kí ka'í 'òle ko. Kúlí mì dré adrélé yìle kòdhi i, kúlí mána 'i ko. Be ró dhi, kúlí nda ì angá áma Atá áma amùlepi dhi vélésè.

²⁵ Má tà tà kòdhi i àmi dré, má dré rè dhu adrérà'a àmi íbe dhi 'á. ²⁶ Dì, áma Atá nì Dhya dra àmi kí drì tàlepi dhi nì amù áma rú sè. Akódhi nda, Tírí Lólo 'i. Kàtsá dre dhi, a nì tà títi dhi kí tadhá àmi dré gò, adrézó tà títi má dré tàle àmi dré dhi kí 'o agalé àmi léna dhi nì.

²⁷ Má adré tà kìdrìkìdri tayí àmi dré. Má adré áma tà kìdrìkìdri fe àmi dré kòdhya. Má adré fèá ngóro bvò kònìdhi dré adrélé fèle dhi tíni ko. Dì mì kòtayí àmi kí togó adrélé lanzìle ko. Mì kàdré kpà ngá ro àlomvá ko. ²⁸ Mì yi tá ma tǎrà'a àmi dré dhi: «Má adré lile, ìndì má nì dra agò àmi vélé.» Mì kàdré tá áma le bàti dhi, kònò mì nì tá lenzé má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. Tàko ko, áma Atá nda kàdrì áma lavú. ²⁹ Má tà tà kòdhi i àmi dré drìdrì tà nda kí atsama kandrà, kitswálé tà nda ì kònì dra ru

'o dhi, mì kòka ìró be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá gòle tà ta àmi ìbe vwàvwà ro ko. Angyá ko, ópí bvò kòndi àdhya adré alìle. Akódhi nda rinyí àko má drìle. ³¹ Di, adré làá dhi, mónyá bvò kòndi àdhya ì kònì tàle dhi, má adré áma Atá ni le, ìndì má adré tà títi dré tàle má kò'o dhi kì 'o káyà dhi. Mì nga, mà kòlìró kònwásè!»

15

Vínò fa ì kólá ni ìbe dhi

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tàà dhi: «Ma vínò fa bàti dhi 'i. Áma Atá, vínò fa nda ni likílépi 'i. ² Adré kólá ángùdhi má rú adrélépi lò'wa 'a ko dhi ni ga sèle. Di, kàdré ína kólá adrélépi lò'wa 'a dhi ni tà sè dhi, adré kólá nzǐ rúá dhi kì si, kólá nda kògòró véle adrélé lò'wa 'a wáláká ni ni lavú. ³ Àmi ró dhi, mì atsá kemve kpírìkpírì, kúlí má dré tàle àmi dré dhi ì sè dre. ⁴ Lè mì kàdré adrélé má léna, ngóro má dré adrélé àmi léna dhi tíni. Vínò fa ni kólá àlo dhi kitswá ína lò'wa 'a áyi tàndi sè bwà ko, kàdré adrélé vínò fa rú ko dhi. Kókpà kòdhi tíni, mì kitswá àmikya lò'wa 'a bwà ko, mì kàdré adrélé má léna ko dhi.

⁵ Ma vínò fa 'i, ìndì àmi kólá ni 'i. Dhya ángùdhi adrélépi adrélé má léna gò má dré adrézó lána dhi, akódhi nda ni lò'wa 'a bí. Tàko ko, mì kàdré má rúsè lará ro dhi, mì kitswá àmikya tà àlo 'o bwà ko. ⁶ Dhya àlo kàdré adrélé má léna ko dhi, à ni akódhi nda ni bhe gàrà dri ngóro adrélé kólá bhe dhi tíni gò, dré adrézó 'yòle. A adré kólá làsú be kònni nda kì lomvó dàle àtsí na gò, ì dré adrézó véle. ⁷ Di, mì kàdré

àmikya adrélé má léna gò, áma kúlí ì dré adrézó àmi léna dhi, mì ni kitswá tà ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi ni zi gò, mì dré tà nda ni kisúzó. ⁸ Mì kàdré lò'wa 'a bí dhi, kòdhi mì adré tadhá dhi, àmi áma lebhébhá 'i bàti gò, mì dré adrézó áma Atá ni rú bha kùle ásà.

⁹ Ngóro áma Atá dré adrélé áma le dhi tìni dhi, má adré kókpà àmi ki le. Lè mì kàdré dī adrélé áma lèle nda na. ¹⁰ Mì kàdré áma tòlí ki ka'í 'òle dhi, mì ni adré áma lèle na, ngóro má dré adrélé áma Atá ni tòlí ki ka'í 'òle, adrézó kpà akódhi ni lèle na dhi tìni. ¹¹ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, mì kàdréro áma kólénzé íbe àmi léna, ìndì àmi ki kólénzé kògaró kitswálé tíí. ¹² Tòlí má dré adrélé fèle àmi dré dhi, tòlí kònìdhi 'i: Lè mì kàdré ru le àmi kòfalésè, ngóro má dré adrélé àmi ki le dhi tìni. ¹³ Lèle kàdrì lèle àruka tíí dhi ki lavúlépi dhi, kònìdhi 'i: A kòfè dhyá ki lídrì dhyá ki arúpi ki tà sè. ¹⁴ Àmi áma arúpi 'i, mì kàdré tòlí má dré adrélé fèle dhi ki 'o dhi. ¹⁵ Má adré gòle véle àmi ki zi màràbà ì ró ko. Angyá ko, dhyá adrélépi màràbà ro dhi nì ína tà áyi mírì dré adrélé 'òle dhi ì ko. Dì, má adré mána àmi ki zi arúpi ì ró, má dré tà tíí má dré yìle áma Atá vélésè dhi ki tadhálé àmi dré dhi sè. ¹⁶ Mì kipè tá ma àmi ko. Be ró dhi, má kipè àmi ma, àmi ki bhàzo adrélé lèle lò'wa 'abe, àmi ki lò'wa nda ì kàdréro nyo. Dì ásà dhi, áma Atá ni tà ángùdhi mì dré dra zile í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré. ¹⁷ Tòlí mána, tòlí kònìdhi 'i: Mì kàdré ru le àmi kòfalésè.»

Móndyá bvò àdhyá ì bhà togó kònzì Yésu ì rú, lebhébhá ni íbe

18 «Móndyá bvò àdhyà ì kàdré togó kònzì bha àmi rú dhi, m̀ kòtivì ko tàle dhi, àyì nda ì bhà tá zyà togó kònzì má rú 'íká. 19 M̀ kàdré tá bvò kòndì àdhyà ró dhi, kònò móndyá bvò kòndì àdhyà kì tá adré àmi kì le móndí àyikya ì ró. Dì, má kípè mána àmi apfòle bvò kòndì lésè gò, m̀ dré adrézó vélé bvò kòndì àdhyà ró ko. Asà dhi, móndyá bvò kòndì àdhyà ì adré togó kònzì bha àmi rú. 20 Lè m̀ kàdré kúlí má dré tá tàle àmi dré kòndhi ì ni kisù: <Dhya adrélépi màrábà ro dhi lavú àyì m̀rì ko.> Móndí ì kòpfo áma m̀ 'í dhi, ì ni kókpa àmi kì m̀ pfo. Ì kòka'ì áma kúlí 'òle 'í dhi, ì ni kókpa àmi kì kúlí ka'ì 'òle. 21 Ì ni tà nda kòdhi kì 'o àmi rú áma tà sè, ì dré dhya áma amùlepi dhi ì ni nìle ko dhi sè. 22 Kònò má kàlì tá tà ta àyì dré ko dhi, à kitswá tá tà bha àyì dri àyì kì tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, àyì àyikya tà àlo ì dré kitswázó àyì kì tàrá ga àyì kì tàkonzì sè dhi àko. 23 Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzì bha má rú dhi, adré kókpa bhàá áma Atá rú. 24 Kònò má kò'o tá tà líndrìga ró dhya àzya dré 'òle tàdzí ko dhi ì àyì kòfalé ko dhi, à kitswá tá tà bha àyì dri àyì kì tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, ì nò tà líndrìga ró nda ì 'í gò, ì dré àyikya togó kònzì bhàzo má rú, ìndì áma Atá rú. 25 Ì 'o kònnì kitswálé tà tisìle àyì kì tàtrítrí kúlí na kòndhi kò'oró ru be dhi bvó: <Ì bhà togó kònzì má rú tà àndu àko.>*

26 Má ì Dhya dra àmi kì drì tàlepi dhi ì ni amù àmi dré áma Atá vélésè. Akòdhi nda, Tìrì Lólo adrélépi tà bàti tadhá, ìndì adrélépi angalé Gìká

* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 35:19; 69:5.

vélèsè dhi 'i. Di kàtsá dre dhi, a ni áma tà longó àmi dré nì. ²⁷ Ami ró dhi, m̀̀ ni kókpa áma tà longó móndí i dré. Tàko ko, àmi túmání má be kídhólé áma àzì ni kídhoma lésè.»

16

¹ «Má tà tà kòdhi i àmi dré, m̀̀ kòkítswáró àmi kí tà ka'ika'i tayí ko. ² Tàko ko, à ni àmi kí dro lísambò dzó i lésè. Lókyá adré nd̀̀nd̀̀ àlìle, móndyá dra àmi kí tupfúbhá todràle dhi kí kisúá dhi, ì adré àyíkya tà 'o Giká dré. ³ Ì ni 'òá kòǹ̀ni, ì dré Giká Atá ni ǹ̀le ko dhi sè, ìnd̀̀ ì dré áma ǹ̀le ko dhi sè. ⁴ Má tà tà kòdhi i àmi dré, kitswálé lókyá ì dré dra tà nda kí 'òzo dhi kòǹ̀ atsá dhi, tà má dré tàle àmi dré nda ì kàgáró àmi léna be dhi bvó.»

Tírí Lólo ni àzì

«Má tà tá tà nda i àmi dré dr̀̀dr̀̀ ko, má dré tá dhu rè adrélé àmi íbe dhi sè. ⁵ Nyànomvá dhi, má adré l̀̀le dhya áma am̀̀lepi dhi véna. Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré lizíá má tí ngalè má adré l̀̀le ángolé ya dhi ko. ⁶ Be ró dhi, kizà adré ína g̀̀ale àmi kí togó na, tà má dré tàle àmi dré nda i sè. ⁷ Di, má adré mána tà bàti tà àmi dré: Dóro ni àmi dré dhi, má dré l̀̀le dhi. Angyá ko, má kòl̀̀ ko dhi, Dhya dra àmi kí dr̀̀ tàlepi dhi kitswá àlìle àmi véle ko. Di, má kòl̀̀ dhi, má ni mána akódhi nda ni am̀̀ àmi véle. ⁸ Akódhi kàtsá dre dhi, a ni móndyá bvó kòndi àdhya kí tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó Giká ni tà gyágya tadhá àyi dré, adrézó kpà tàbvó Giká dré dra tàle dhi ni tadhá àyi dré. ⁹ A ni àyi kí tàkonzì tadhá,

ì dré adrélé áma ka'ì ko dhi sè. ¹⁰ A ni Gĩká ni tà gyǎgya tadhá, má dré adrélé lile áma Atá véna gò, mì dré gòzo véle áma no ko dhi sè. ¹¹ A ni tàbvó Gĩká dré dra tàle dhi ni tadhá, Gĩká dré ópí bvò kòndi àdhya ni tàbvó tàle dre dhi sè.

¹² Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmi dré. Di, nyànomvá dhi, mì kitswá rè tà nda ki mvo bwà ko. ¹³ Di, Tirí tà bàti àdhya nda kàtsá dre dhi, a ni àmi ki tidrĩ tà bàti wáyì dhi léna. Angyá ko, kitswá ína tà ta áyì drĩ sè ko. Be ró dhi, a ni ngbà 'í tà í dré dra yìle dhi ki ta àmi dré kòdhya. A ni kókpà tà dra atsábhá dhi ki longó àmi dré. ¹⁴ A ni mĩlanzĩlanzĩ fe má dré. Tàko ko, a ni tà í dré dra kisúlé má véle dhi ki do longólé àmi dré. ¹⁵ Tà títi áma Atá àdhya i kókpà mána 'i. Di ásà dhi, má tà tá dhi, Tirí nda ni tà í dré dra kisúlé má véle dhi ki do longólé àmi dré.»

Yésu ni lebèbhá ki kizà ni ru ladzá atsálé kólénzé ro

¹⁶ Yésu gò tàá dhi: «Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.» ¹⁷ Di akódhi ni lebèbhá ki àruka ì dré lizízóá àyì kòfalésè dhi: «Adré leá tàle ngĩni? Tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.> Tà tá kpà dhi: <Má adré lile áma Atá véna.> ¹⁸ Adré leá tàle ngĩni, dré adrérà'a tàá dhi <lókyá tsà> dhi 'á dhi? Mà nĩ ngalè adré àdho tà ta ya dhi ko.»

¹⁹ Yésu dré nĩzóá tàle dhi, ì adré tá tà le lizílé í tí tà nda dri dhi be gò, dré tàzóá àyì dré dhi: «Mì adré lizíá àmi kòfalésè ngalè tà má dré tàle nda ì adré leá tàle ngĩni ya dhi? Má tà tá dhi: <Tayí

lókya tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.» ²⁰ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mì ni àmikya àwó ngo adrézó tongólé. Di, mónyá bvò kòndi àdhya ki àyikya lenzé. Ami ki togó ni kizà nya. Di, kizà nda ni ína ru ladzà atsálé kólénzé ro. ²¹ Tòkó adrélépi 'òle tìle dhi adrè kizà nya, akódhi ni lókya tìzo dhi dré atsálé ànyi dre dhi sè. Di, kòti dre dhi, adrè gòle véle áyi kizà nda ni tà kisù ko. Angyá ko, adrè lenzélé dré mvá tìle apfòle bvò dri dre dhi sè. ²² Tà nda kòdhi kókpà kònini àmi ki tà sè. Nyànomvá dhi, àmi ki togó adrè gàle kizà sè. Di, má ni go àmi ki no gò, àmi ki togó dré gòzo adréle lenzélé. Di dhya àlo kitswá kólénzé nda ni tingá àmi ki togó lésè bwà ko.

²³ Kidhólé lókya nda kònàdhi sè dhi, mì kitswá gòle véle tà àlo lizí má tí ko. Má adrè tà bàti ta àmi dré: Áma Atá ni tà ángùdhi mì dré dra zìle í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré. ²⁴ Atsálé nyànomvá kònìdhi dhi, mì zi rè tà àlo áma rú sè dhi ko. Lè mì kàdré tà zi áma rú sè gò, mì kòkisúró tà nda, àmi ki kólénzé kògaró kitswále títí be dhi bvò.»

Yésu lavú bvò kònìdhi

²⁵ «Má tà tà kòdhi i àmi dré kúlí alaala sè. Di, lókya adrélépi alile dhi sè dhi, má kitswá gòle véle tà ta àmi dré kònini ko. Be ró dhi, má ni mána áma Atá ni tà ta àmi dré ngádra 'á. ²⁶ Lókya nda sè dhi, mì ni adrè tà zi áma Atá tí áma rú sè. Má adrè tàà ko tàle dhi, má ni tà nda ki zi áma Atá tí àmi dré ma dhi. ²⁷ Tàko ko, áma Atá ni tàndi adrè àmi ki le, mì dré adréle áma

le dhi sè, ìndì m̀ dré ka ñile dhi má angá akódhi vélesè dhi sè. ²⁸ B̀ati, má angá áma Atá vélesè alìle bvò kònìdhi lé. Dì nyànomvá dhi, má adrè bvò kònìdhi ni tayí, gòzo áma Atá véna.»

²⁹ Dì akódhi ni lebhà ì tà drá dhi: «Nyànomvá dhi, mí adrè véle tà ta ngádra 'á, kúlí alaala sè ko. ³⁰ Nyànomvá dhi, mà nì tàle dhi, mí nì tà títi dhi i be. Lè kpà à kògò tà àlo lizí mí tí dhi ko. Dì ásà dhi, mà ka'ì tàle dhi, mí angá Giká vélesè káyà dhi.» ³¹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «M̀i adrè tsì áma ka'ì nyànomvá? ³² M̀i yi r̀e ká! Lókyá adrè alìle, atsá kpà dre, à ni àmi k̀i lapé ràle àmi àlo àlo títi dhi k̀i dzó i 'ásè. M̀i ni áma tayí adrélé kalóma. Dì, má kitswá mána adrélé kalóma ko, áma Atá dré adrélé túm̀ní má be dhi sè. ³³ Má tà tà kòdhi i àmi dré, m̀i kàdréró adrélé tà k̀ìdrìk̀ìdrì ìbe, m̀i dré adrélé má léna dhi sè. Bvò kònìdhi lé dhi, m̀i ni adrè kizà nya tò. Dì, m̀i kàdré àmìkya togó tsi! Má lavú mána bvò nda dre!»

17

Yésu zi tà áyi Atá tí áyi tàndi dré

¹ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, dré m̀ tingázó kurú na bhù na, tàzoá dhi: «Tátá, lókyá kitswá dre. M̀i bhà àmi Mvágó ni m̀i lanzìle wà, àmi Mvágó kòbhàró kókpà àmi m̀i lanzìle be dhi bvò. ² Tàko ko, mí afè r̀inyí akódhi dré adrézó mónnyá wáyi i drìle, kòfèró lídrì kóná vèsè kólyá dhi mónnyá wáyi mí dré afèle í dré dhi i dré. ³ Lídrì kóná vèsè kólyá nda, tà kòni 'i: adrélé m̀i, Giká b̀ati àlo kwákwá dhi ni ni dhi, ìndì adrélé Yésu Krísto

mí dré amùle dhi ni ni dhi. ⁴ Má tadhá ámi mĩlanzĩlanzĩ mónďyá bvò dri dhi i dré nòle dre. Angyá ko, má 'o àzĩ mí dré afèle má dré 'òle dhi akĩlé dre. ⁵ Di nyànomvá dhi, Tátá, mí bhà áma mĩ lanzĩle mí làga, mĩlanzĩlanzĩ má dré tá adrézó ába mí làga drĩdrĩ bvò ni bhàma kandrá dhi sè wà.»

Yésu zi tà àyi Atá tí àyi lebèbhá i dré

⁶ «Má tadhá mĩ mónďyá mí dré adólé bvò kòndi lésè afèle má dré dhi i dré dre. Ayi nda i tá mína 'i. Di mí afè tá àyi má dré gò, ì dré ámi kúlí ka'izo 'òle. ⁷ Nyànomvá dhi, ì nĩ tàle dhi, tà títi mí dré afèle má dré dhi ì angá mí vélésè dhi be. ⁸ Tàko ko, má fè àyi dré kúlí mí dré afèle má dré dhi ì gò, ì dré kúlí nda ki ka'izo. Di ì nĩ bàti tàle dhi, má apfò mí vélésè dhi. Ì ka'ĩ kpà tàle dhi, mí amù ma mi. ⁹ Má adrè tà zi mí tí àyi nda i dré. Má adrè tà zi mónďyá bvò àdhya i dré ko. Be ró dhi, má adrè mána tà zi àyi mí dré afèle má dré nda i dré. Angyá ko, àyi mína 'i. ¹⁰ Ngá wáyi mána i kókpa mína 'i. Ngá wáyi mína i kókpa mína 'i. Di má kisú mĩlanzĩlanzĩ àyi nda i sè dre. ¹¹ Nyànomvá dhi, má adrè mána lile mí véna. Má gò véle adrélé bvò kòndhi lé ko. Di, àyi nda i dhu rè àyikya bvò kòndhi lé. Áma Atá lólo ni, mí kàdré àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré dhi ni rĩnyí sè, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adrélé mí be ngá àlo ró dhi tíni. ¹² Má dré tá adrèrà'a àyi íbe dhi 'á dhi, má adrè tá àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré nda ni rĩnyí sè. Má su tá àyi rú gò, àyi ki àlo dré avizo ko, kàdré ngbà 'í mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú dhi 'i ko

dhi.* Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà tisìlè ámi Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.†

¹³ Nyànómvá dhi, má adrè lile mí véna. Di má adrè tà kòdhi ki ta má dré rè dhu adrérà'a bvò kònìdhi lé dhi 'á, ì kàdréro adrélé áma kólénzé íbe, ìndì kólénzé nda kògaró àyi léna kitswálé títi. ¹⁴ Má fè àyi dré ámi kúlí gò, mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré togó kònzì bhàzo àyi rú, ì dré adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi sè, ngóro má dré kpà adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi tíni. ¹⁵ Má adrè tà zi mí tí, mí kòtingáro àyi bvò kòndi 'ásè dhi ko. Be ró dhi, má adrè mána tà zi, mí kàdréro àyi ki líkí Dhya kònzì ni tà sè. ¹⁶ Àyi nda ì mónní bvò kòndi àdhya 'i ko, ngóro má dré kpà adrélé mónní bvò kòndi àdhya 'i ko dhi tíni. ¹⁷ Mí kòbhà àyi twá adrélé mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè. Ámi kúlí, tà bàti nda 'i. ¹⁸ Ngóro mí dré áma amùle bvò kònìdhi lé dhi tíni dhi, má adrè kókpà àyi ki mu lile bvò nda 'ásè. ¹⁹ Àyi nda ki tà sè dhi, má adrè áma tàndi ni fe adrélé ámi tà 'o, ì kàtsáro mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè.»

Yésu zi tà áyi Atá tí mónnyá wáyi dra áyi ka'ìbhá dhi ì dré

²⁰ «Má adrè ngbà 'i tà zi mí tí àyi nda ì dré ko. Má adrè kókpà tà zi mónnyá dra áma ka'ìbhá àyi nda ki kúlí sè dhi ì dré. ²¹ Tátá, má adrè tà zi, àyi títi nda ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mí dré adrélé má léna dhi tíni, ìndì má dré adrélé mí léna dhi tíni. Lè ì kàdré kókpà àma léna, mónnyá bvò

* **17:12** 17:12 «Mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú» kònìdhi tá Yùdásì Ìsikàriyótà 'i. † **17:12** 17:12 A kònò Longó ì 41:10; Yòwani 13:18.

kòndi àdhya ì kòka'iró dhi, mí amù ma mi. ²² Má fè àyi dré mĩlanzĩlanzĩ mí dré afèle má dré dhi, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adréle mí be ngá àlo ró dhi tĩni: ²³ ma àyi léna, ìndì mi má léna. Lè ì kàdré kókpà ngá àlo ró kitswálé títí, móndyá bvò kòndi àdhya ì kònĩró tàle dhi, mí amù ma mi, ìndì mí adrè àyi kì le ngóro mí dré adréle áma le dhi tĩni.

²⁴ Tátá, má adrè leá dhi, móndyá mí dré afèle má dré nda ì kàdré túmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na, ì kàdréro áma mĩlanzĩlanzĩ no be dhi bvó. Mí afè má dré mĩlanzĩlanzĩ nda, mí dré tá áma lèle drìdrì bvò ni bhàma kandra dhi sè.

²⁵ Áma Atá gyägya ni, tágba móndyá bvò kòndi àdhya ì dré ámi nizo ko dhi, má nĩ mána mi be. Móndyá áma ka'ibhá nda ì nĩ kpà tàle dhi, mí amù ma mi dhi be. ²⁶ Má 'o mi àyi nda ì dré nĩle. Má ni kpà go adréle ámi 'o ì dré nĩle, kitswálé lèle mí dré adrézó áma le ásà dhi kàdréro àyi léna, ìndì áma tàndi má kàdréro àyi léna.»

18

Yésu ni rùma

(A kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53)

¹ Yésu kòtá tà nda ì dre dhi, ì dré ngázo lèle lebèbhá ni íbe zyàle yábhu rú zĩle Kèdrónà dhi ni ta'á na. Gò ì dré fizo amvú àlo òlìvè fa kya na. ² Dì Yùdásì adrélépi tá 'òle akódhi ni lefè kàribhá ì drígá dhi nĩ tá kpà àrà nda be. Angyá ko, Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì adrè tá ru kímó kònàle rá. ³ Dì Yùdásì nda dré Rómà kì sòdá zyandre

dhi ki adrizo í vésè, túmání tépelò líkíbhá àruka angábhá kòwánà kàdrì ì vélése ìndì Fàrìsáyò ì vélése dhi íbe, alizo àyi íbe. Ayi nda ì ru tá àtsí ì, tálà ì, ìndì àdzú ngá íbe àyi drígá. ⁴ Di Yésu nì tá tà títi adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi ì be gò, dré àyi kisízó àyi nda ì véna, lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi nì nda?» ⁵ Ì logó drá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Ma 'i.» Yùdásì adrélèpi akódhi nì lefè àyi drígá nda totó tá ì àyi kòfalé. ⁶ Di Yésu kòtà dhi «Ma 'i» àyi dré dre dhi, ì dré gòzo bvólé ro ledhélé kìnì mi. ⁷ Gò Yésu dré gòzo tódhyá lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi nì nda?» Ì tà dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi.» ⁸ Di Yésu logó dhi: «Má tà tá àmi dré dhi, ma 'i dhi dre. Mì kàdré áma nda kòdhyà dhi, mì tayí dì mónyá kòni ì lile.» ⁹ Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kítswálé kúlí Yésu dré tá tàle kònìdhi kò'oró ru: «Má tayí dhyà mí dré afèle má dré dhi ki àlo avìle ko.»*

¹⁰ Gò Simónà Pétèró adrélèpi tá sápi íbe dhi, dré ngàzo sápi nda nì asé gò, kòwánà ki kàdrì nì màràbà nì bí dríagó lésè dhi nì bvwàzo kìle. Màràbà nda nì rú tá Málókò. ¹¹ Di, Yésu dré tàzoá Pétèró dré dhi: «Mí logó sápi mína àrà nì na. Adré leá má kòmvu tsì kópò kizà àdhyà áma Atá dré afèle má dré mvùle nì ko?»

Yésu pfò Anà kandrà

¹² Gò Rómà ki sòdá nda ì, àyi ki kàdrì, tsàle Yúdà ànzi ki tépelò líkíbhá nda íbe dhi, ì dré Yésu nì rùzo adròle. ¹³ Ì dré zyà akódhi nì drizo lizo ába Anà, Kàyáfà nì andrì bhàna. Kàyáfà

* **18:9** 18:9 A kònò Yòwànì 6:39; 17:12.

nda tá kòwánà ki kàdrì 'i kóná nda kònàdhi sè.
¹⁴ Akódhi nda tá dhya tàlepi Yúdà ànzì i dré dhi
 «Dóro ni, dhya àlo dré dràle mónnyá wáyi i dré
 dhi» dhi 'i.

Pétèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-70; Márokò 14:66-68; Lúkà 22:55-57)

¹⁵ Sìmonà Pétèró i Yésu ni lebèlepi àzya dhi be
 dhi, ì adré tá lile Yésu vèsè. Kòwánà ki kàdrì nì tá
 Yésu ni lebèlepi nda be go, à dré akódhi ni tayízó
 file Yésu vèsè kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na.

¹⁶ Dì, Pétèró totó tá ina i adréle kivi na dzóti làga.
 Dì Yésu ni lebèlepi, kòwánà ki kàdrì dré tá nile
 be nda dré pfòzo tà ta mvátòkó adrélepi tá dzóti
 nda ni likí dhi be gò, dré Pétèró ni 'òzo file. ¹⁷ Gò
 mvátòkó adrélepi dzóti likí nda dré lizizóá Pétèró
 tí dhi: «Mì tsì dhya kòdhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?»
 Dì, Pétèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko.»

¹⁸ Arà nda dré tá adréle kidhì ro dhi sè dhi,
 màrábà i tépelò likíbhá íbe dhi ì turú tá àtsí gò, ì
 dré àyi ki totózó làgàsà adréle yòá. Dì Pétèró dré
 kpà àyi totózó adréle àtsí yo àyi kòfalé.

Kòwánà ki kàdrì lizì tà Yésu tí

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Lúkà 22:66-71)

¹⁹ Dzó nda na dhi, kòwánà ki kàdrì dré Yésu
 ni lizizó akódhi ni lebèbhá ki tà sè, ìndì tà dré
 adréle tadhále dhi ki tà sè. ²⁰ Dì Yésu dré logózóá
 drá dhi: «Má tà tá mána tà ngádra 'á mónnyá
 wáyi dhi i kandrá. Vèsè wáyi, má tadhá tá tà
 lísàmbò dzó i 'àsè ìndì tépelò na, àrà Yúdà ànzì
 wáyi dhi ì dré adrézó ru kimó nda i 'àsè. Má

tà tá tà àlo dhi lùzu ró ko. ²¹ Mí adré di tà lizí má tí àdho tà sè? Lè mí kòlizí tà móndyá áma kúlí yibhá dhi í tí. Ayi nda ì nǐ tà má dré tàle dhi í dóro.» ²² Yésu kòtà tà nda dre dhi, tépelò líkíbhá kí àlo adrélépi tá ànyi làgá dhi dré akódhi nǐ mǐ sàzo gò, tàzoá drá dhi: «Mí adré kúlí logó kòwánà kí kàdrì tí kònìni?» ²³ Di Yésu logó drá dhi: «Má kòtà tà kònzi dhi, lè mí kòtadhá tà kònzi nda àma dré. Di, má kòtà tà bàti kòdhyá dhi, mí adré di áma si àdho tà sè?» ²⁴ Gò Anà dré Yésu nǐ mùzo bã akódhi nǐ adròzo ásà dhi íbe í rú lile Kàyáfa, kòwánà kí kàdrì véna.

Pétèró gò tódhyá Yésu nǐ ga rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:71-75; Márokò 14:69-72; Lúkà 22:58-62)

²⁵ Di Simónà Pétèró adré tá ína àtsí yo kivi na. Gò lizízoá tíá dhi: «Mǐ tsǐ akódhi nǐ lebèbhá kí àlo 'í ko?» Di Pétèró dré tà nda nǐ gàzo rè, tàzoá dhi: «Kóko, ma 'í ko.» ²⁶ Gò kòwánà kí kàdrì nǐ màràbà àlo, adrélépi tá dhyá Pétèró dré tá bí bvwàle dhi nǐ aró ro dhi, dré tàzoá dhi: «Má nò tsǐ mǐ túmání akódhi be amvú òlívè fa kya na ko?» ²⁷ Di Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda nǐ ga rè. Gbǎ lókyá nda sè dhi, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

Yésu pfò Pílatò kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Lúkà 23:1-5)

²⁸ Ngá kòwa dre dhi, ì dré Yésu nǐ drizo Kàyáfa bhàlésè, lizo ába Rómà kí gùvèrènerè nǐ dzó kàdrì na. Di, Yúdà ànzi Yésu nǐ dribhá nda ì fi tá àyikya dzó kàdrì nda na ko, ì kàtsáró ndǐ ró

ko, ì kòkitswá ró gwányá Pásikà àdhyà nì nya be dhi bvó.

²⁹ Gò Pìlátò dré apfòzo àyi vélé, liziá àyi tí dhi: «Mì adré agó kònìdhi nì asíkì àdho tà sè?» ³⁰ † logó drá dhi: «Akódhi kàdré tá drìkònzì líyí 'i ko dhi, kònò mà kitswá tá alìle akódhi nì fe mí drígá dhi ko.» ³¹ Pìlátò tà àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi mè kòdo akódhi tàbvó tàle, ngóro àmi ki tátrítrí kúlí dré adrélé lèle dhi tìni.» Dì Yúdà ànzi nda ì logó drá dhi: «À adré móndí pfùma dràle dhi nì logá àma dré.» ³² Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswá lé kúlí Yésu dré tá tàle í nì ngalè dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi kò'oró ru be dhi bvó.

³³ Dì Pìlátò dré gòzo file áyi dzó kàdrì na gò, dré Yésu nì azizó, lizizóá tíá dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» ³⁴ Yésu logó dhi: «Tà mí dré lizilé kòdhi angá àmi tàndi drìlésè? Kó ngalè, dhyà àzya tà áma tà mí dré nì?» ³⁵ Dì Pìlátò logó dhi: «Ma dhu Yúdà mvá 'i bàti? Àmi tàndi nì sùrú ì kòwánà kàdrì ìbe dhi, ì afè mì má drígá àyi. Mí 'o àdho tà 'i?» ³⁶ Yésu logó dhi: «Áma òpì, òpì bvò kòndi àdhyà 'i ko. Áma òpì kàdré tá òpì bvò kòndi àdhyà 'i dhi, kònò áma màràbà ì pfu tá làpfú, má dré dhèzo Yúdà ànzi ì drígá ko dhi dre. Dì, áma òpì ìna òpì kònwà dhi 'i ko.» ³⁷ Pìlátò lizí tíá dhi: «Mì dì mína ópí 'i?» Dì Yésu logó dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, ma ópí 'i dhi.† A ti ma ìndi má alì bvò kònìdhi lé kitswá lé tà bàti longó móndí ì dré. Dhyà ángùdhi adrélépi tròle tà bàti rú dhi adré

† **18:37** 18:37 A kitswá kpà kúlí tisìle Gírìkì ti sè kòni ki ladzá kònìni: «Mí adré tàá dhi, ma ópí 'i dhi mì.»

áma kúlí yi.» ³⁸ Di Pílátò tà drá dhi: «Tà bàti nda àdho 'i?»

A nò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-31; Mároko 15:6-20; Lúka 23:13-25)

Pílátò kòtá tà nda dre dhi, dré gòzo pfole kivì na Yúdà ànzì ì véna gò, tàá àyi dré dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko. ³⁹ Di, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, mì adré àkodrà áma ti lizí, má kòtrìró àmì dré móndí àlo 'ìle bǎdzó na dhi. Mì adré di lèá dhi, má kòtrì àmì dré ópí Yúdà ànzì kya kòdhi?» ⁴⁰ Di ì dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Akódhi ko! Mì kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» Di Bàrábà nda tá ína móndí ki kodzólépi ligílé àyi ki kàdrì ì rú dhi 'i.

19

¹ Di Pílátò dré Yésu ni tayízó drìle bhwàle. ² Gò sòdá ì dré fanzì kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asolé akódhi dri gò, kánzò kǎ asózó rúá. ³ Di ì dré adrézó alìle akódhi véle adrélé tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzì kya ni!» Ì adré tá kpà akódhi ni mì tosá.

⁴ Gò Pílátò dré gòzo tódhyá pfole kivì na, tàá Yúdà ànzì ì dré dhi: «Mì nò rè ká! Má adré akódhi ni 'o apfole àmì kandrà, mì kònìró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»

⁵ Di Yésu dré apfòzo kivì le kulá ledélé kùtsi sè dhi be í dri, ìndì kánzò kǎ be í rú. Pílátò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nò rè agó kònìdhi ká!»

⁶ Di kòwánà kàdrì ì tépelò likíbhá íbe dhi ì kònò akódhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetréle, adrézó

loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri! Mí tidí akódhi!» Di, Pílátò logó àyi dré dhi: «Àmi kí tàndi, mì do akódhi tidílé fa kipakipa dri àmi. Ma ró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.» ⁷ Yúdà ànzì ì logó drá dhi: «Àma, àma tátírítrí kúlí íbe. Di tátírítrí kúlí nda adré leá dhi, akódhi kòdràdrà dré àyi zìle Giká ni Mvágó ro dhi sè.»*

⁸ Pílátò kòyi tà nda dre dhi, tirì dré gòzo vélé akódhi ni 'o lavulé. ⁹ Di dré gòzo Yésu ni dri fizo ába àyi dzó kàdrì na gò, lizízóá tíá dhi: «Mí angá ángolésè?» Di, Yésu logó ína kúlí ko. ¹⁰ Pílátò gò tàá drá dhi: «Mí adré tsì kòdhi agílé má tí? Mí nì ko tàle dhi, ma rìnyí íbe ngalè àmi trizo yà, kó ngalè àmi 'òzo tidílé fa kipakipa dri yà dhi?» ¹¹ Di Yésu logó drá dhi: «Kònò Giká kòfè tá rìnyí nda mí dré ko dhi, mí kitswá tá tà àlo 'o má rú ko. Asà dhi, dhya áma lefèlepi mí drígá dhi ni tàkonzì kàdrì mína ni lavú.»

¹² Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Pílátò dré kìdhózó adrélé láti nda Yésu ni trizo. Di, Yúdà ànzì ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí kòtrì agó kòdhi dhi, mì Kàyìsàrà nì arúpi 'i ko. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélepi tàá dhi, ì ópí 'i dhi, adré ína ligílé Kàyìsàrà rú.» ¹³ Di Pílátò kòyi kúlí nda dre dhi, dré Yésu ni 'òzo apfòle kivrì le. Gò dré lirízó lirírà adrézó mómí kí tàbvó ta dhi dri, àrà rú zìle Bhà'álé kírà sè dhi na. (Arà nda ni rú Èbère ti sè dhi «Gàbátà».) ¹⁴ Lókyá nda tá ànyìànyì kítú rírí, kítú adrézó tà ledé gwányá Pásikà àdhya dré dhi 'i. Pílátò dré tàzoá Yúdà ànzì ì dré dhi:

* 19:7 19:7 A kònò Lèvítíkè 24:16.

«Mì nò rè àmi kɪ ópí kònìdhi ká!» ¹⁵ Di ì dré gòzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà! Mí tidí akódhi fa kɪpakɪpa dri!» Pílátò lizí àyi tí dhi: «Má kòtidí tsi àmi kɪ ópí fa kɪpakɪpa dri?» Di kòwánà kàdrì ì logó dhi: «Àma kɪ ópí àzya yókódhó, ngbà 'í Kàyìsàrà 'i kalóma.» ¹⁶ Gò Pílátò dré Yésu ni fèzo àyi drígá, ì kòtidíró akódhi fa kɪpakɪpa dri be dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kɪpakɪpa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Mároko 15:21-32; Lúkà 23:26-43)

Di ì dré Yésu ni drìzo lizo ába. ¹⁷ Akódhi dré àyi tándi ni fa kɪpakɪpa dòzo lizo pfole ába tsale àrà adrélé zìle Drífà ro dhi na. (A adré àrà nda ni rú zi Èbèrè ti sè dhi «Gòlògótà».) ¹⁸ Kònàle dhi, ì dré akódhi ni tidízó fa kɪpakɪpa nda dri. Ì dré kpà móndí rì àruka kɪ tidízó fa àruka i drìsè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lizí ni lésè, Yésu ni tándi kítógá 'á.

¹⁹ Pílátò 'o tá wárágà tisìle gò, dīzoá fa kɪpakɪpa nda dri. A tisì tá driá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi, ópí Yúdà ànzi kya.» ²⁰ Yúdà ànzi zyandre dhi ì dré wárágà nda ni nàzo. Tàko ko, àrà Yésu ni tidízó fa dri nda tá ànyi bhàandre làga, ìndì à tisì tá wárágà nda Èbèrè ti sè, Làtínò ti sè, ìndì Gíríkì ti sè. ²¹ Di ásà dhi, Yúdà ànzi kɪ kòwánà kàdrì ì dré lizo tàá Pílátò dré dhi: «Mí kòtisì <Ópí Yúdà ànzi kya> dhi ko. Be ró dhi, mí kòtisì mína dhi: <Agó kònìdhi tà tá dhi, i ópí Yúdà ànzi kya 'i.>» ²² Di, Pílátò dré logózóá dhi: «Tà má dré tisìle kòdhi, má tisì dre.»

23 Sòdá ì kòtidí Yésu fa kipakipa dri dre dhi, ì dré akódhi ni kítá ki dòzo lanzílé àyi su dhi ì kòfalésè àlo àlo. Di tayí tá ngbà 'í kítá kàtswa adrélé asólé kítá àzya ì zàle dhi kòdhya. A dhi tá kítá nda ngá àlo ró, kidhólé dri lésè tsàle pá na. 24 Di ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlasí ko. Be ró dhi, mà kòvù dzègé sè, nòzoá ngalè a ni adrè àdhi dré ya dhi.» Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswálé tà tisìle Gìká ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru:

«Í lanzí áma kítá ì àyi kòfalésè,
ì vù kítá mána dzègé sè.»†

Di tà kòdhi tà sòdá nda ì dré 'òle dhi 'i.

25 Anyi Yésu ni fa kipakipa nda làga dhi, akódhi ni andre ì adrè tá àyi ki totó, tùmání andre ni ni amvúpi be, Màríyà Kòlópà ni tòkó be, ìndì Màríyà Màgàdálénè be. 26 Di Yésu kònò áyi andre tùmání áyi lebèlepi í dré lèle tò dhi be dre dhi, dré tàzoá áyi andre dré dhi: «Tòkó, ámi mvá kònìdhi.» 27 Dré kpà tàzoá áyi lebèlepi nda dré dhi: «Ámi andre kònìdhi.» Di kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèlepi nda dré akódhi ni dòzo likílé í bhàna.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49)

28 Amvolásà dhi, Yésu kònì, tà títi dhi ì 'o tá ru akílé dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Yí lovó adrè áma 'o.» Tà tá kònìni kitswálé tà tisìle Gìká ni Kúlí na dhi kò'oró ru be dhi bvó.‡ 29 Lìdrí àlo

† 19:24 19:24 A kònò Longó ì 22:19. ‡ 19:28 19:28 A kònò Longó ì 22:16; 69:22.

gàlepi v̄nègáři sè dhi tá kònàle. Dì sòdá nda ì dré ngá vòdhovódho dhi ni adózó sòle v̄nègáři nda léna, dròzoá fanzi rú zìle ìsópè dhi sílé gò, t̄ngázóá kuru bhàle Yésu tí. ³⁰ Dì Yésu kòm̄vu v̄nègáři nda dre dhi, dré t̄azoá dhi: «Tà títi dhi ì 'o ru akíle dre.» Dré dri abhézó gò, áyi lídrì tayízó l̄le.

³¹ K̄itú nda tá k̄itú adrézó tà ledé s̄abátù kandrá dhi 'i. Dì Yúdà ànzi ki kàdrì ì lè tá àyikya, s̄abátù nda dré àbvò nda ki k̄ile fa kipakipa ì dri dhi ko. Tàko ko, s̄abátù nda tá ína kàdrì, dré dhèle Pásikà tú dhi sè. Àsà dhi, ì dré P̄ilátò ni ti lizízó, kò'oró dhya tidíle fa ì dri nda ki pá toṅòle, ìndì àyi ki àbvò tiríle fa nda ì dr̄ilésè. ³² Dì sòdá ì dré l̄izo dhya àlo tidíle t̄umání Yésu be dhi ni pá ki toṅò. Gò ì dré kpà dhya àzya tidíle dhi ni pá ki toṅòzo. ³³ Dì, ì kòtsa Yésu rú dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, drà dre. I toṅò d̄i pá ni ì ko. ³⁴ Dì, sòdá nda ki àlo dré ína Yésu ni sòzo ḡarànzi 'á d̄ilì sè gò, gb̄a kòdhwa, k̄arí dré apfòzo ȳi be. ³⁵ Dhya tà nda kòdhi ki nòlepi m̄i sè dhi adré tà nda ki longó n̄i. Dì tà dré adréle longóle nda ì, tà bàti 'i. Akódhi nda n̄i tàle dhi, ì adré tà bàti ta dhi be. Adré tà nda ki longó, m̄i kòka 'iró kpà tà nda ì be dhi bvó. ³⁶ Tà nda kòdhi atsá kòn̄ini, kitsw̄alé tà tis̄ile Ḡiká ni Kúli na kòn̄idhi kò'oró ru: «À kitsw̄a akódhi ni fà ki àlo ṅo ko.»[§] ³⁷ Tà àzya Kúli nda na dhi adré kpà tàá dhi: «Ì ni dhya ì dré sòle dhi ni no.»*

§ 19:36 19:36 A kònò P̄fòma 12:46; Ngá nàma 9:12; Longó ì 34:21.

* 19:37 19:37 A kònò Zàkàrìyà 12:10.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi
(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56)

³⁸ Amvolásà dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà lésè dhi dré lizo Pilátò ni ti lizí, kòfèró láti í dré Yésu ni rúbhá dòzo bhàle mógó na. Yòséfà nda tá Yésu ni lebèbhá kì àlo 'i. Di, adré tá ina akódhi ni lebè lùzu ró, dré tá adrélé Yúdà ànzì kì kàdrì kì ro dhi sè. Di Pilátò dré tà nda ni ka'izo gò, Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni do. ³⁹ Nìkòdémò atú lilepi Yésu véna ngátsi sè dhi dré kpà lizo Yòséfà be. Akódhi nda do tá dò tàdzí be dóro ledélé mírè sè ìndì àlówè sè dhi ànyíanyi kiló nyadhi-àlo-dri-mudrí.† ⁴⁰ Di àyi rìti nda ì dré Yésu ni rúbhá dòzo, lambélé kítá kàtswákàtswa dhi ì sè gò, dò nda ni dàzo rúá, ànzyà gà Yúdà ànzì ì dré adrélé 'òle àbvò sizo dhi tìni. ⁴¹ Amvú àlo dhi tá ànyi àrà Yésu ni tidízó fa kipakipa dri nda làga. Amvú nda na dhi, à ga tá mógó tídhí dhi kírà na. A bhà tá rè móndí lána ko. ⁴² Di kítú nda dré tá adrélé kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrà dhi 'i sè dhi, ìndì mógó nda dré tá adrélé ànyi dhi sè dhi, ì dré Yésu ni rúbhá bhàzo kònàle.

20

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 28:1-8; Márokò 16:1-8; Lúkà 24:1-12)

---

† **19:39** 19:39 «Mírè» i «àlówè» be kòni i, ngá tàdzí be dóro angábhá mbì lésè yà, ngalè fa lésè yà dhi 'i. Yúdà ànzì ì adré tá ngá nda kì adó dò tàdzí be dóro dhi ni ledézó ásà gò, adrézó dò nda ni da àbvò rú, àbvò nda ni síma kandrà.

¹ Drùbhì kínó ngá pfùnìpfùnì, kítú ni àlo pósò àdhya sè dhi, Màríyà Màgàdàlénè dré ngàzo lile mógó na. Dré nòzoá dhi, à tingá kírà mógó nda tísè dre. ² Di dré ràzo Símónà Pétèró kì kisú tùmání Yésu ni lebèlepi àzya dré lèlè tò dhi be gò, tàzoá àyi dré dhi: «À do Mírì mógó lésè lizo ába dre. Mà nǐ ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko!»

³ Di Pétèró ì Yésu ni lebèlepi àzya nda be dhi ì dré ngàzo láti do lizo mógó na. ⁴ Ayi rìti nda ì adré tá ràle rarà. Di, Yésu ni lebèlepi àzya nda dré ína ràzo sírí tsàle mógó na drìdrì Pétèró kandrána. ⁵ Dré tandizo kítá kàtswákàtswa tayílé dhi kì no mógó na. Di, fì tá ína lána ko. ⁶ Símónà Pétèró adrélepi tá aralé akódhi vésè dhi dré kpà atsázó gò, file ndiri mógó na. Dré kítá kàtswákàtswa tayílé nda kì nòzo, ⁷ kítá tá Yésu ni drì ndràzo ásà dhi be. A pa tá kítá nda bhàle gàrà dri, àrà twá kítá kàtswákàtswa nda kya rúsè dhi na. ⁸ Di Yésu ni lebèlepi àzya atsálepi tá drìdrì nda dré kpà fizo mógó na. Dré tà nda ni nòzo gò, ka'izoá. ⁹ (Tàko ko, atsalé kònàdhi dhi, tà tísìle Gíkà ni Kúlí na dhi fì tá dhu rè àyi drìna ko. Di ì nǐ tá rè ko tàle dhi, lè tá Yésu kònga dràdrà 'àsè dhi.) ¹⁰ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré gòzo nzìle àyi bhàna.

Yésu agá Màríyà Màgàdàlénè kandrá

(A kònò kpà Màtáyò 28:9-10; Márokò 16:9-11)

¹¹ Di, Màríyà totó tá ína ì adréle ngòle kivi na mógó nda làga. Dré tá adrérà'a ngòle dhi 'á dhi, dré tandizo ngá no mógó na gò, ¹² ángéló rì kítá kemve asóbhá àyi rú dhi kì nòzo. Ayi nda ì lírí tá

àrà tá Yésu ni rúbhá bhàzo dhi 'á, àlo ni àrà drì ni ni bhàzo dhi lésè, àzya ni àrà pá ni ni bhàzo dhi lésè. ¹³ Di ì dré lizízóá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè?» Akódhi logó àyi dré dhi: «À do áma Mírì dre. Má nǐ ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko.» ¹⁴ Kòtà tà tà nda dre dhi, dré áyi alázó Yésu ni no adrérà'a áyi totó kònàle. Di, nǐ tá ína tàle dhi, Yésu 'i dhi ko. ¹⁵ Yésu dré lizízóá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè? Mí adré àdhi ni nda?» Màríyà adré tá ína kisúà dhi, akódhi nda tá amvú líkílépi 'i. Dré di tàzoá drá dhi: «Atálágó, mí kòdo akódhi mi dhi, mí tà má dré mí bhà akódhi ángolé ya dhi, má kòlìró akódhi ni adó.» ¹⁶ Yésu tà drá dhi: «Màríyà!» Di Màríyà dré áyi alázó akódhi véle, tàá drá Èbèrè ti sè dhi: «Ràbbúnì!» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Tà tadhálépi».) ¹⁷ Di Yésu tà drá dhi: «Mí ru ma ko. Tàko ko, má mbà rè áma Atá véna ko. Di, mí lì mína áma adrúpi i véna tàá áyi dré dhi, má adré mbàle áma Atá adrélépi kpà àmi ki Atá ro dhi véna. Má adré mbàle áma Giká adrélépi kpà àmi ki Giká ro dhi véna.»

¹⁸ Di Màríyà Màgàdàlénè dré lizo longóá akódhi ni lebèbhá i dré dhi: «Má nò mána Mírì dre!» Gò dré tà akódhi dré tá tàle í dré dhi ki longózó áyi dré.

Yésu agá áyi lebèbhá i kandrá

(À kònò kpà Màtáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49)

¹⁹ Kítú ni àlo pòsò àdhyà nda ni ìndró sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì kimó tá ru dzó àlo na, dzóti ki atsúzó gǎgǎ, ì dré tá adrélé Yúdà ànzi ki kàdrì ki

ro dhi sè. Di Yésu dré alìzo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdríkìdri kàdré àmi íbe!»
²⁰ Kòtá tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó àyi dré áyi gàrànzì be. Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lenzézó tò, ì dré àyi ki Mírì nda ni nòle dhi sè. ²¹ Di Yésu dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi: «Tà kìdríkìdri kàdré àmi íbe! Ngóro áma Atá dré áma amùle dhi tìni dhi, má adré kókpà àmi ki mu.» ²² Kòtá tà nda dre dhi, dré la'a vòzo àyi dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kòkisú Tírí Lólo wà!» ²³ Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trìzo dhi, Gìká ni kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trìzo ko dhi, Gìká kitswá kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri ko.»

Yésu tadhá i Tòmá dré

²⁴ Di, Tòmá, adrélé kpà rú zìle Làtí, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dhi, tá ína àyi kòfalé yókódhó Yésu dré tá alìrà'a. ²⁵ Di Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà nò Mírì dre!» Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Má kònò nàrì ki fúdrì akódhi ni drígálé 'á, áma drígámbílí sòzo lána gò, áma drígá sòzo akódhi ni gàrànzì na ko dhi, má kitswá mána ka'íá bwà ko!»

²⁶ Di kítú nzi-drì-na àmvolésè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré gòzo tódhyá ru kimó dzó nda na. Tòmá tá ína àyi kòfalé be. Tágba à dré tá dzóti nda ki atsúzó dhi, Yésu dré alìzo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdríkìdri kàdré àmi íbe!» ²⁷ Gò dré tàzoá Tòmá dré dhi: «Mí so ámi drígámbílí kònwa. Mí nò áma drígá i. Mí so kpà ámi drígá áma gàrànzì na. Mí kòtayí tà

kayima gò, adrézó áma ka'í!» ²⁸ Di Tòmá tà drá dhi: «Áma Mírì, áma Giká!» ²⁹ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí adré áma ka'í, mí dré áma nòle dre dhi sè. Di, kólénzé ína mónnyá adrèbhá áma ka'í áma no àko ró dhi i dré!»

Tà búkù kònìdhi ni tìsìzo dhi

³⁰ Yésu 'o tá tà líndrìga ró àruka bí dhi i áyi lebèbhá i mi. A tìsì tà nda i búkù kònìdhi léna ko. ³¹ Di, à tìsì tà kòdhi i, mì kòka'iró dhi, Yésu Mèsíyà 'i, ìndì Giká ni Mvágó 'i gò, àmi ki tà ka'ika'í nda sè dhi, mì kàdréró lídrì íbe akódhi léna be dhi bvó.

21

Yésu tadhá i áyi lebèbhá nzi-drì-rì dhi i dré

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhya áyi tadhá áyi lebèbhá i dré tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya mìle.* Tà nda 'o ru kònìni: ² Sìmónà Péteró, Tòmá adrélé kpà rú zìle Làtí dhi, Nàtànàyélè angálépi Kánà Gàliláyà le dhi lésè dhi, Zèbèdáyò ni ànzìago i, tsàle Yésu ni lebèbhá rì àruka íbe dhi i tá tùmání tǎpǎriandre nda mìle. ³ Di Sìmónà Péteró dré tàzoá àyi dré dhi: «Má adré lile kosyá bhe.» I tà drá dhi: «Mà ni kpà li tùmání mí be.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, lile kosyá bhe yí ni táli na. Di, ngátsi nda sè dhi, ì kisú tá àyikya ngá àlo ko.

⁴ Ngá kòwa dre dhi, Yésu totó tá i adrélé tǎpǎriandre nda mìle. Di, akódhi ni lebèbhá ì nì tá àyikya tàle dhi, dhya nda Yésu 'i dhi ko.

* **21:1** 21:1 «Tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya» kònìdhi tá rú àzya tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya dré dhi 'i.

⁵ Di Yésu dré kúlí yòzo tàzoá àyi dré dhi: «Áma ànzi i, mì ru tsì kosyá 'í?» Ì logó drá dhi: «Kóko.»

⁶ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kòbhe àmi ki kimbá bwátù ni dríágó lésè gò, mì kòkisúró kosyá.» Ì dré di bhèzoá gò, ì dré kitswázó kimbá nda ni asé bwà ko, kosyá dré gàle lána zyandre ró dhi sè. ⁷ Di Yésu ni lebèlepi dré lèlè tò dhi dré tàzoá Pétèró dré dhi: «Mírì 'i!» Símónà Pétèró kòyi akódhi tǎrà'a dhi «Mírì 'i» dre dhi, dré kítá í dré tá ngìle í rúsè kitswázó kosyá bhe dhi ni adózó asólé í rú gò, áyi bhèzo yǐ na. ⁸ Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré kpà gòzo bwátù be, adrélé kimbá gàlepi kosyá sè bí nda ni se àmvòràmvò. Angyá ko, ì vwà tá yǐ mǐlèsè ko, ngbà 'í ànyíànyí méterè nyadhi-nzi.

⁹ Ì kòtsa sǐle kǐní mi dre dhi, ì dré àtsí turulé dhi ni nòzo, túmání kosyá tobhàle dríá dhi íbe, ìndì mápà be. ¹⁰ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì kosyá àruka mì dré rùle dhi íbe.» ¹¹ Di Símónà Pétèró dré mbàzo bwátù na gò, kimbá nda ni asé apfòle kǐní mi. Kimbá nda ga tá kosyá kàdrìkàdrì kámá-àlo-drì-nyadhi-ri-drì-mudrí-drì-na dhi ì sè. Di, tágba kosyá nda ì dré tá adrézó zyandre ró dhi, kimbá nda tǐkí tá ko.

¹² Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì ngá nya.» Akódhi ni lebèbhá nda ki àlo lizí tá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, ì nǐ tàle dhi, akódhi Mírì 'i káyà dhi be. ¹³ Di Yésu dré áyi kǐsízó ànyí àyi làga, mápà nda ni adó lanzílé àyi dré. Dré kpà 'òzoá kòninì kosyá nda ì sè. ¹⁴ Di kòrìdhi, vèsè ni na Yésu dré áyi tadházó áyi lebèbhá ì dré, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolèsè dhi 'i.

Yésu i Péteró be dhi

¹⁵ I kònya ngá dre dhi, Yésu dré tazoá Sìmónà Péteró dré dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adré áma le bàti àyi kòni kya kì lavú?» Akódhi logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, mí nǐ tàle dhi, má adré ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ànzì kì líkí.» ¹⁶ Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni rǐ sè tazoá dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adré áma le bàti?» Akódhi logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, mí nǐ tàle dhi, má adré ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà kì líkí.» ¹⁷ Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni na sè tazoá dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adré áma le?» Kizà dré Péteró ni 'òzo, Yésu dré tá lizilé tíá vèsè ni na sè dhi «Mí adré áma le?» ya dhi sè. Di Péteró dré logózóá drá dhi: «Mírì, mí nǐ mína tà títi dhi i be. Mí nǐ tàle dhi, má adré ámi le dhi be!» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà kì líkí.» ¹⁸ Má adré tà bàti ta mí dré: Mí dré tá adrérà'a kàdhùrà ro dhi 'á dhi, mí adré tá ámi tàndi ni káfà 'i ámi kípilé 'á gò, mí dré adrézó lèlè àrà àngùdhi mí dré adrézó lèlè lèlè lána dhi na. Di, mí kònì dra atsá màlìga ró dhi, mí ni mína ámi drígá kì kidzì gò, dhya àzya dré ámi káfà 'ìzo ámi kípilé 'á, ámi drìzo lizo mí be àrà mí dré lèzo lèlè lána ko dhi na.» ¹⁹ Yésu tà tá kònìni tadházóá dhi, Péteró ni dra dràdrà kàrà àngùdhi sè ya dhi, ìndì akódhi ni dràdrà nda ni lindrì fe Gìkà dré ngíni ya dhi. Di Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré tazoá drá dhi: «Mí kàdré áma lebe!»

Yésu i akódhi ni lebèlepi dré lèlè tò dhi be dhi

²⁰ Gò Péteró dré áyi alázó, Yésu ni lebèlepi dré lèlè tò dhi ni no adrérà'a alèlè àyi vèsè. (Akódhi

nda tá dhya áyi bhèlepi Yésu agá mísá làga gò, lizíá tíá dhi «Mírì, àdhi ni ámi lefè kàribhá i drígá nì?» ya dhi 'i.)† ²¹ Di Pétèró kònò akódhi nda dre dhi, dré lizizóá Yésu tí dhi: «Mírì, kàdré di dhya kònìdhi ni tà sè dhi, tà ni ni adré ngìni?» ²² Yésu logó drá dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i? Mì, mí kàdré mína áma lebè!» ²³ Di tà nda sè dhi, rúbí dré la'úzó Yésu ni ka'ìbhá i kòfalé tàá dhi, akódhi ni lebèlepi nda kitswá ína dràle ko. Tákò, Yésu tà tá dhi, dhya nda kitswá dràle ko dhi ko. Be ró dhi, tà tá ína dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i?»

²⁴ Yésu ni lebèlepi nda, dhya tà nda kòdhi kì nòlepi mì sè gò, dré adrézó tà nda kì longó, adrézó tisiá wáràgà kònìdhi léna dhi 'i. Mà nì tàle dhi, tà dré adrélé longólé nda i tà bàti 'i dhi be.

²⁵ Yésu 'o tá kpà tà àruka i bí. Má adré kisùá dhi, kònò à kòtisì tá tà nda i àlo àlo títi búkù i léna dhi, àrà búkù nda kì tobhàzo bvò kònìdhi lé dhi ni tá adré yókódhó.

---

† **21:20** 21:20 A kònò Yòwani 13:25.

BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHÌ ADHYA
Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÌZO DHÌ ADHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b